



I.CO.N  
GREECE



## Μικροί ήρωες

Οδηγός εκπαιδευτικού για την παιδική προστασία

*Προτάσεις, δραστηριότητες και μεθοδολογικές προσεγγίσεις κοινωνικο-συναισθηματικής ενδυνάμωσης*

ICON GREECE



# Συλλογικό Έργο

## Μικροί ήρωες Οδηγός εκπαιδευτικού για την παιδική προστασία

*Προτάσεις, δραστηριότητες και μεθοδολογικές  
προσεγγίσεις κοινωνικο-συναισθηματικής  
ενδυνάμωσης*

**ICON Greece**

**Ρόδος, 2021**

Τίτλος του Πρωτοτύπου: **Μικροί ήρωες Οδηγός εκπαιδευτικού για την παιδική προστασία**

**Υπότιτλος: Προτάσεις, δραστηριότητες και μεθοδολογικές προσεγγίσεις κοινωνικο-συναισθηματικής ενδυνάμωσης**

Εκδότης: **ICON Greece**

Email: [info@icongreece.gr](mailto:info@icongreece.gr)

Website: <http://icongreece.gr/>

Τόπος και Χρονολογία πρώτης έκδοσης: Ρόδος, 2021

**ISBN: 978-618-85521-0-4**

Copyright:© ICON Greece

Η ευθύνη για τις απόψεις που εκφράζονται σε κείμενα αυτού του βιβλίου ανήκει αποκλειστικά στους συγγραφείς τους .

Μέγεθος Αρχείου: 18,9 Mb

Σελίδες: 139

Μορφή αρχείου: e book, pdf

Γραμματοσειρά: Times new roman

**Συγγραφέας**

Συλλογικό έργο

**Επιμέλεια έκδοσης & Σχεδιασμός υλικού**

Βασιλική Χατζηευθυμίου

**Ομάδα ανάπτυξης υλικού Οδηγού**

Βασιλική Χατζηευθυμίου

Δήμητρα Παπάζογλου

Παρασκευή Γεωργουδιού

Η φωτογραφία της εικόνας στο εξώφυλλο από το προσωπικό αρχείο της κ. Β. Χατζηευθυμίου

## ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<b>ΠΡΟΛΟΓΟΣ</b> .....	<b>6</b>
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1<sup>ο</sup>: ΕΙΣΑΓΩΓΗ</b> .....	<b>7</b>
<i>ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΟΥΜΙΟΥ</i> .....	7
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2<sup>ο</sup>: ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ</b> .....	<b>9</b>
<i>ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ</i> .....	9
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3<sup>ο</sup>: ΠΩΣ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΩ ΤΟΝ ΟΔΗΓΟ</b> .....	<b>19</b>
3.1 ΔΟΜΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ.....	20
3.2 ΤΙ ΝΑ ΠΡΟΣΞΩ .....	22
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4<sup>ο</sup>: ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</b> .....	<b>23</b>
4.1 «ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ .....	23
<i>ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ</i> .....	23
4.2 «ΓΝΩΡΙΖΩ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΕ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΝΤΕΧΝΟ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟ!» .....	31
<i>ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΟΥΜΙΟΥ</i> .....	31
4.3 «ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΩΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ .....	37
<i>ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΜΠΟΥΡΗ</i> .....	37
4.4 «ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΑΦΗΓΗΣΗ» .....	41
<i>ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΟΥΜΙΟΥ</i> .....	41
4.5 «17 ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ».....	47
<i>ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΤΣΟΥΛΗΣ</i> .....	47
4.6 «ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΤΟΥ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΑΣΥΝΟΔΕΥΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ».....	55
<i>ΣΤΕΦΑΝΙΑ ΜΠΟΥΡΗ</i> .....	55
4.7 ΟΙ ΜΑΘΗΤΕΣ ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΕΣ ΣΕ ΡΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΥ ΓΙΑ ΤΟ «TRAFFICKING» .....	61
<i>ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΧΑΤΖΗΟΥΜΙΟΥ</i> .....	61
4.8 «ΤΟ CLICK OR NOT TO CLICK?».....	69
<i>ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ</i> .....	69
4.9 «ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ FAKE NEWS ΚΑΙ ΤΩΝ ΡΕΤΟΥΣ».....	77
<i>ΔΗΜΗΤΡΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ</i> .....	77
4.10 «CHILDREN’S RIGHTS ACCORDING TO UNITED NATIONS CONVENTION»/ «ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ».....	85
<i>ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΓΚΑΡΑΝΑΤΣΙΟΥ</i> .....	85
4.11 «CYBERBULLING-ΓΝΩΡΙΖΩ, ΣΥΝΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ, ΔΡΩ».....	89
<i>ΒΑΓΙΑ ΣΕΡΕΤΗ</i> .....	89
4.12 «ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΜΙΝΤΙΑΚΟ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟ» .....	99
<i>ΒΑΓΙΑ ΣΕΡΕΤΗ</i> .....	99
4.13 «ΚΑΛΛΙΕΡΓΩΝΤΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΤΑ ΕΞΙ ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΑ ΚΑΠΕΛΑ» .....	107
<i>ΞΑΝΘΗ ΑΛΜΠΑΝΑΚΗ</i> .....	107
4.14 «ΤΟ ΑΛΗΤΑΚΙ...ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΑΚΙ» .....	115
<i>ΈΛΕΝΑ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ ΜΠΕΛΛΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΣΙΜΠΟΥΡΗ</i> .....	115
4.15 «ΑΧ, Η ΞΕΝΙΤΙΑ...».....	118
<i>ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ ΜΠΕΛΛΟΣ, ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΣΙΜΠΟΥΡΗ, ΈΛΕΝΑ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ</i> .....	118
4.16 «ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΥΝΘΕΤΡΙΕΣ, ΚΙ ΟΜΩΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ» .....	122
<i>ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΣΙΜΠΟΥΡΗ, ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΟΥΚΑΣ ΜΠΕΛΛΟΣ, ΈΛΕΝΑ ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗ</i> .....	122
4.17 «ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ» .....	128
<i>ΑΛΚΜΗΝΗ ΤΣΑΚΟΥΛΗ</i> .....	128
4.18 «ΣΧΟΛΙΚΟΣ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΣ» .....	132
<i>ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΔΙΑΚΙΑΗ-ΚΩΣΤΑ</i> .....	132
<b>ΕΠΙΛΟΓΟΣ</b> .....	<b>137</b>

## Πρόλογος

Ο παρών Οδηγός εκπαιδευτικού για την παιδική προστασία «**Μικροί ήρωες**» δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος με τίτλο: «**Επιμόρφωση εκπαιδευτικών της Ρόδου και δράσεις ενημέρωσης μαθητών σε θέματα παιδικής προστασίας**» της μη κερδοσκοπικής οργάνωσης ICON Greece στο πλαίσιο της δράσης «Σημεία Στήριξης» και με την υποστήριξη επιχορήγησης της **Hellenic Hope**.

Θερμές ευχαριστίες επίσης στη Διεύθυνση Β/θμιας Εκπαίδευσης Δωδεκανήσου για τη στήριξή της σε όλη τη διάρκεια της υλοποίησης του έργου και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών.

Μέσα στις σελίδες αυτού του Οδηγού παρατίθεται σειρά εκπαιδευτικών προτάσεων που σχετίζονται με θέματα παιδικής προστασίας και ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ειδικότερα με θέματα προστασίας παιδιών προσφύγων. Η επιλογή της θεματικής αποδείχθηκε καιρίας σημασίας καθώς διανύουμε μία περίοδο οικονομικής και ηθικής κρίσης σε εθνικό, αλλά και παγκόσμιο επίπεδο με εξάρσεις κρουσμάτων βίας ειδικά σε βάρος μικρών παιδιών. Το σχολείο ειδικά σε αυτήν τη συγκυρία μπορεί να λειτουργήσει ως ένα «*εργαστήριο αξιών*» με σεβασμό στην ετερότητα και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Οι εκπαιδευτικές προτάσεις που συνέγραψαν η παιδαγωγική ομάδα του έργου και οι εκπαιδευτικοί που έλαβαν μέρος στην επιμόρφωση έγιναν με γνώμονα την ευελιξία και προσαρμοστικότητα στα χέρια του/της εκπαιδευτικού. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η προοπτική ένταξής τους στο σχολικό πρόγραμμα είτε σε διάφορα γνωστικά αντικείμενα και βαθμίδες εκπαίδευσης είτε ως πρακτικές σε άλλα σχολικά προγράμματα.

Οι δραστηριότητες στοχεύουν στην ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών σε θέματα προστασίας του παιδιού και ιδιαίτερα των παιδιών προσφύγων και άλλων ευάλωτων κοινωνικά, ευπαθών ομάδων. Σχεδιάστηκαν ώστε να καλλιεργούν τη διαπολιτισμική διάσταση στη μαθησιακή διαδικασία, τη δημιουργικότητα των μαθητών/τριών και την ενίσχυση της συνεργασίας τους εντός και εκτός σχολείου.

*Η Παιδαγωγική Ομάδα Έργου*

## Κεφάλαιο 1<sup>ο</sup>: Εισαγωγή

*Βασιλική Χατζηευθυμίου*

Το κοινωνικό φαινόμενο της παιδικής προστασίας είναι πολυσύνθετο και πολυδιάστατο, ειδικά σήμερα που τα σύνορα των χωρών και των πολιτισμών βρίσκονται σε μια διαρκή κατάρρευση και εξαιτίας των μεγάλων ανακατατάξεων στον χώρο και των έντονων προβλημάτων οικονομικών και πολιτικών προβλημάτων βλέπει κανείς να συγκροτούνται πιο δυναμικά οι ταυτότητες των ανθρώπων και να προκύπτουν έντονα προβλήματα που σχετίζονται με την προστασία του παιδιού.

Η μετανάστευση μεταβάλλει τα δημογραφικά, τα οικονομικά και τα κοινωνικά δεδομένα των χωρών υποδοχής. Ταυτόχρονα, αυξάνει τον αριθμό των κοινωνικών υποκειμένων που παίρνουν μέρος στη συλλογική ζωή και αυτών που έρχονται σε αντιπαράθεση για τον έλεγχο των διαδικασιών ανακατανομής των υλικών και συμβολικών αγαθών. Για τον λόγο αυτό η μετανάστευση πριμοδοτεί μια κοινωνική διαδικασία αποπροσδιορισμού των θέσεων, των ρόλων και του κύρους.

Η ανάγκη για τα άτομα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα, που ήρθαν στη χώρα μας ως μετανάστες, να έχουν εκείνες τις συνθήκες που θα τους επιτρέψουν να λειτουργήσουν αποδοτικά μέσα στην κοινωνία είναι επιτακτική, ιδιαίτερα σήμερα. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι η διαμόρφωση μίας πολιτικής και μάλιστα εκπαιδευτικής πολιτικής, που να ανταποκρίνεται στα καινούργια δεδομένα της σύστασης του πληθυσμού, ο οποίος στην Ελλάδα ήταν ανέκαθεν ανομοιογενής.

Η προώθηση του διαπολιτισμικού διαλόγου στα σχολεία βρίσκεται και στον πυρήνα του πλαισίου αναφοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης για τους δείκτες του δημοκρατικού Πολιτισμού (RFCDC)<sup>1</sup> καθώς το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ο κατεξοχήν θεσμός στήριξης των υποκειμένων στις διαδικασίες κοινωνικής και πολιτισμικής ένταξης, αλλά και της προστασίας τους. Αναπόφευκτα στη διαδικασία της μετανάστευσης εμπλέκονται και τα παιδιά που ακολουθούν τις οικογένειές τους. Αν για τους μεγάλους αυτή η μετεγκατάσταση είναι δύσκολη, για τα μικρά παιδιά μπορεί να αποβεί κάποιες φορές τραυματική, αφού σε πολύ μικρή ηλικία αναγκάζονται να βιώσουν μια σκληρή πραγματικότητα.

Τα παιδιά είναι υποχρεωμένα να ακολουθήσουν τους γονείς τους ή να τους συναντήσουν μετά από κάποιο διάστημα στην «καινούργια πατρίδα». Πολλά παιδιά

---

<sup>1</sup> Council of Europe Reference Framework of Competences for Democratic Culture (RFCDC), <https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/reference-framework-of-competences-for-democratic-culture>.

αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, το σχολείο τους, το γνώριμο κοινωνικό τους περιβάλλον. Πολύ συχνά βιώνουν επίσης την παράνομη παιδική εργασία, τη σωματεμπορία και άλλοτε πέφτουν θύματα του διαδικτύου. Η πανδημία COVID-19 επίσης προκάλεσε τη μεγαλύτερη διαταραχή της εκπαίδευσης στην ιστορία, έχοντας ήδη σχεδόν καθολική επίδραση στους/στις μαθητές/τριες και τους/τις εκπαιδευτικούς σε όλο τον κόσμο, από την προσχολική έως τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, τα ιδρύματα τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, τα πανεπιστήμια κτλ.

Με γνώμονα τα παραπάνω στον συγκεκριμένο «Οδηγό» παρουσιάζονται εκπαιδευτικές προτάσεις που μπορούν υλοποιηθούν στο πλαίσιο των σχολικών μαθημάτων και να προαγάγουν την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού. Κατά τον σχεδιασμό των προτάσεων υιοθετήθηκαν οι πέντε διαστάσεις μάθησης: η συνεργασία, η ανάπτυξη δεξιοτήτων/γνώσεων, η επίλυση προβλημάτων/σύνδεση με τον πραγματικό κόσμο, η αυτορρύθμιση και η χρήση τεχνολογίας για τη μάθηση και επιδιώχθηκαν διαφορετικές προσεγγίσεις, και διαθεματικές και επιστημονικές συνδέσεις. Όλα τα παραπάνω εντάχθηκαν σε ένα παιγνιώδες πλαίσιο ενισχύοντας παράλληλα την πολιτισμική συνείδηση των μαθητών/τριών.

Κάθε εκπαιδευτική πρόταση συνοδεύεται ή/και συνδυάζεται με μία πολυμεσική δραστηριότητα (κουίζ, comic, video, σταυρόλεξα κ.α) που δημιουργήθηκε από την παιδαγωγική ομάδα έργου ώστε να ενισχύσει το εκπαιδευτικό υλικό με τον ψηφιακό και τεχνολογικό γραμματισμό, τον γραμματισμό στα μέσα, τις δεξιότητες δημιουργίας και διαμοιρασμού ψηφιακών δημιουργημάτων καθώς και συνδυαστικές δεξιότητες ψηφιακής τεχνολογίας, επικοινωνίας και συνεργασίας.

Οι πολυμεσικές εφαρμογές που παρουσιάζονται αποτελούν αυτόνομο υλικό που μπορεί να αξιοποιηθεί και ανεξάρτητα από τις εκπαιδευτικές προτάσεις ως αφόρμιση στην αρχή ενός μαθήματος/δραστηριότητας, ενδιάμεσα είτε στο τέλος ως μία μορφή τελικής αποτίμησης/ανατροφοδότησης. Με τη συνδρομή της τεχνολογίας έτσι η πληροφόρηση προέρχεται από ποικίλες πηγές χρησιμοποιώντας κείμενα γραπτού, προφορικού και ηλεκτρονικού λόγου. Στις προτάσεις εφαρμόζεται η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, καθώς συντελεί στην κοινωνικοποίηση του εφήβου και είναι κατάλληλη για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Τέλος, ο χωρισμός των ομάδων γίνεται με βάση τα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις των μαθητών/τριών αλλά δίνεται προσοχή στην τελική σύνθεση των ομάδων ώστε να είναι ανομοιογενείς ως προς το φύλο και να υπάρχει ισορροπία ως προς το επίπεδο γνώσεων και ικανοτήτων.



### Εισαγωγικά

Η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου παρέχεται σε παγκόσμιο, περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών, διεθνών συμβάσεων και εθνικών θεσμών προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου. Σε παγκόσμιο επίπεδο, κύριο ρόλο διαδραματίζει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, του οποίου τα θεσμικά όργανα ασχολούνται με την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και την υιοθέτηση διεθνών συμβάσεων που κατοχυρώνουν τα θεμελιώδη δικαιώματα. Οι συμβάσεις αυτές δεσμεύουν τα κράτη που τις έχουν κυρώσει και η παραβίαση τους επισύρει έννομες συνέπειες. Σε περιφερειακό επίπεδο, έχουν υιοθετηθεί συμβάσεις προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο περιφερειακών οργανισμών σε όλες της ηπείρους. Ειδικότερα δε στην Ευρώπη έχει σημειωθεί τεράστια πρόοδος με την υιοθέτηση σημανουσών συμβάσεων στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η συμμετοχή της Ελλάδας στους ανωτέρω διεθνείς οργανισμούς και η προσχώρηση της στις πλέον σημαντικές διεθνείς συμβάσεις έχει διαμορφώσει καθοριστικά τις εφαρμοστέες πολιτικές και τους θεσμούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου σε εθνικό επίπεδο.<sup>2</sup>

### Παγκόσμιο Επίπεδο

❖ Η επίτευξη διεθνούς συνεργασίας για την ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας, είναι βασικός σκοπός του **Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)**, όπως ρητά δηλώνεται στο άρθρο 1 του Καταστατικού Χάρτη του Οργανισμού. Η **Γενική Συνέλευση** του ΟΗΕ είναι αρμόδια για την υιοθέτηση των διεθνών συμβάσεων προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Ειδικότερα, η Τρίτη Επιτροπή της Γενικής Συνέλευσης, συζητά όλα τα θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και ένα ευρύτατο φάσμα κοινωνικών και ανθρωπιστικών ζητημάτων. Επιπλέον, το **Συμβούλιο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** του ΟΗΕ,<sup>3</sup> έχει ως καθήκοντα, μεταξύ άλλων, την προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τον έλεγχο

<sup>2</sup> Σύμφωνα με το Άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος «[...] οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωσή τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.»

<sup>3</sup> Ιδρύθηκε με την Απόφαση 60/251 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ το 2006.

πιθανών παραβιάσεων και τη διεξαγωγή οικουμενικής περιοδικής αξιολόγησης των κρατών μελών του ΟΗΕ. Ακόμη, Το **Γραφείο του Υπατου Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR)** ενεργεί ως το επίκεντρο όλων των δραστηριοτήτων του ΟΗΕ που σχετίζονται με τα δικαιώματα του ανθρώπου. Ετοιμάζει εκθέσεις και αναλαμβάνει έρευνες, συνεργάζεται με κυβερνήσεις και διεθνείς, περιφερειακούς και μη-κυβερνητικούς οργανισμούς για την προώθηση και προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Σημαντικό είναι επίσης το έργο των Ειδικευμένων Οργανώσεων, των Προγραμμάτων και των Ταμείων του Συστήματος του ΟΗΕ, όπως η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, η UNESCO και η UNICEF, που συμβάλλουν στην προαγωγή των δικαιωμάτων των παιδιών.

❖ Θεμέλιο λίθο της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου συνιστά η **Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**, η οποία υιοθετήθηκε το 1948 από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Παρόλο που τυπικά δεν πρόκειται για μια νομικά δεσμευτική πράξη, οι διατάξεις της Διακήρυξης αποκρυσταλλώνουν «γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου» και εκφράζουν κανόνες «εθιμικού διεθνούς δικαίου» τους οποίους οφείλουν να εφαρμόζουν τα κράτη της διεθνούς κοινότητας, οι οποίες μάλιστα συναντώνται στα περισσότερα σύγχρονα συντάγματα κρατών παγκοσμίως. Αποτελεί τη βάση για πολυάριθμες άλλες συνθήκες και διακηρύξεις και φυσικά για τα δύο Διεθνή Σύμφωνα του ΟΗΕ. Μέχρι σήμερα, έχουν υιοθετηθεί **εννέα παγκόσμιες νομικά δεσμευτικές συμβάσεις**, οι οποίες θεσπίζουν το πλαίσιο της διεθνούς προστασίας για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα, για τα δικαιώματα των γυναικών, των παιδιών, των ατόμων με αναπηρία, για τους μετανάστες εργαζόμενους, καθώς για μια σειρά κρίσιμων ζητημάτων όπως η εξάλειψη των φυλετικών διακρίσεων, η απαγόρευση των βασανιστηρίων και η εξαναγκαστική εξαφάνιση.

❖ Τα δικαιώματα των παιδιών εν καιρώ ειρήνης, εν καιρώ ένοπλης σύγκρουσης, καθώς και σε περιπτώσεις που χρήζουν διεθνούς προστασίας, όπως και κάθε ατόμου, κατοχυρώνονται μεταξύ άλλων στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (1966), στο Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά Κοινωνικά και Πολιτιστικά Δικαιώματα (1966), στη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων (1951), συμπεριλαμβανομένου του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της (1967) και στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης (1949), συμπεριλαμβανομένων και των Πρόσθετων

Πρωτοκόλλων τους (1977 και 2005) που θέτουν τις βάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου για την προστασία των ατόμων στο πλαίσιο ενόπλων συρράξεων. Ωστόσο, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αναγνωρίζοντας την ανάγκη να παρασχεθεί στο παιδί ειδική και ολοκληρωμένη προστασία προχώρησε στην υιοθέτηση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

#### ❖ Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ) υιοθετήθηκε το 1989 με την Απόφαση 44/25 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ και τέθηκε σε ισχύ στις 2 Σεπτεμβρίου 1990.<sup>4</sup> Αποτελεί το πλέον ολοκληρωμένο και διεθνώς αναγνωρισμένο νομικό κείμενο προστασίας και προαγωγής των δικαιωμάτων όλων των παιδιών χωρίς διάκριση. Μέχρι σήμερα έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη του κόσμου με εξαίρεση τις ΗΠΑ. Η Ελλάδα την κύρωσε με τον νόμο 2101/1992 (ΦΕΚ Α' 192). Η ΣΔΠ θέτει ρητά μια σειρά από θεμελιώδεις αρχές οι οποίες πρέπει να τηρούνται από όλα τα κράτη που την έχουν υιοθετήσει, ενώ παράλληλα ορίζει, εξειδικεύει και κωδικοποιεί τα δικαιώματα που πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα παιδιά. Επιπλέον, επισημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη<sup>5</sup> πρέπει να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες και στη λήψη των αναγκαίων μέτρων για την εξασφάλιση της απόλαυσης των δικαιωμάτων όλων των παιδιών χωρίς αποκλεισμούς. Η ΣΔΠ προβλέπει και τη δημιουργία της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Η Επιτροπή προβαίνει στην υιοθέτηση Γενικών Σχολίων επί ζητημάτων ερμηνείας και εφαρμογής της ΣΔΠ, εξετάζει τις περιοδικές εθνικές εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της ΣΔΠ και κάνει συστάσεις στα συμβαλλόμενα μέρη, ενώ μετά τη θέση σε ισχύ του Τρίτου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη ΣΔΠ (2014), η Επιτροπή εξετάζει πλέον και ατομικές αναφορές σχετικά με παραβιάσεις των διατάξεων της ΣΔΠ.

Η ΣΔΠ αφού ορίζει με σαφήνεια ότι ως παιδί θεωρείται «κάθε ανθρώπινο όν μικρότερο των δεκαοκτώ ετών» (άρθρο 1), εισάγει τις θεμελιώδεις αρχές που οφείλουν να τηρούν τα συμβαλλόμενα μέρη στη ΣΔΠ για την εξασφάλιση της

---

<sup>4</sup> Έχουν υιοθετηθεί και τεθεί σε ισχύ τρία Προαιρετικά Πρωτόκολλα στη ΣΔΠ: το Πρώτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη, που κυρώθηκε με τον Ν. 3080/2002 ΦΕΚ (Α' 312), το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία που κυρώθηκε με τον Ν. 3625/2007 (ΦΕΚ Α' 290) και το Τρίτο Προαιρετικό Πρωτόκολλο σχετικά με τη διαδικασία επικοινωνίας, το οποίο δεν έχει κυρωθεί έως σήμερα από την Ελλάδα.

<sup>5</sup> Συμβαλλόμενα μέρη ονομάζονται τα κράτη που έχουν συνάψει ή προσχωρήσει σε μια διεθνή Σύμβαση, που έχουν δηλαδή υπογράψει και κυρώσει τη Σύμβαση σύμφωνα με τις προβλεπόμενες εσωτερικές νομοθετικές διαδικασίες.

απόλαυσης των δικαιωμάτων όλων των παιδιών χωρίς διακρίσεις. Πιο συγκεκριμένα, όλα τα παιδιά είναι ίσα και πρέπει να τυγχάνουν δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης και να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους χωρίς διακρίσεις λόγω φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικών ή άλλων πεποιθήσεων του παιδιού ή των γονέων τους ή των νόμιμων εκπροσώπων τους ή της εθνικής, εθνικιστικής ή κοινωνικής καταγωγής τους, της περιουσιακής τους κατάστασης, της ανικανότητάς τους, της γέννησής τους ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης (άρθρο 2). Ακόμη, σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού (άρθρο 3).

Στη συνέχεια η ΣΔΠ εισάγει έναν πλήρη και κωδικοποιημένο κατάλογο που καλύπτει όλο το φάσμα των ατομικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, πολιτιστικών δικαιωμάτων και ελευθεριών που πρέπει να απολαμβάνουν όλα τα παιδιά χωρίς διακρίσεις, επισημαίνοντας ταυτόχρονα την ανάγκη διασφάλισης της προστασίας όλων των παιδιών (άρθρα 19-20), συμπεριλαμβανομένων και των παιδιών προσφύγων (άρθρο 22) και των παιδιών με αναπηρίες (άρθρο 23).

#### ❖ Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία

Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (ΑμεΑ), που μαζί με το Προαιρετικό της Πρωτόκολλο υιοθετήθηκαν από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 2006 και τέθηκαν σε ισχύ στις 4 Μαΐου του 2008. Η Ελλάδα κύρωσε τη Σύμβαση και το Προαιρετικό Πρωτόκολλο με τον Ν. 4074/2012 (ΦΕΚ Α' 88). Γενική αρχή της Σύμβασης είναι, μεταξύ άλλων, ο σεβασμός για τις εξελισσόμενες δυνατότητες των παιδιών με αναπηρία και ο σεβασμός για το δικαίωμα των παιδιών με αναπηρία να διατηρήσουν την ταυτότητά τους (άρθρο 3). Τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν στα παιδιά με αναπηρία την πλήρη απόλαυση όλων των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, σε ίση βάση με τα άλλα παιδιά, σύμφωνα και με τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της ΣΔΠ. Θα πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού με αναπηρία, ενώ θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα παιδιά με αναπηρία έχουν το δικαίωμα να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους για όλα τα θέματα που τα αφορούν, σύμφωνα με την ηλικία τους και τον βαθμό ωριμότητάς τους (άρθρο 7). Επιπλέον, τα

συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να εφαρμόζουν αποτελεσματική νομοθεσία και πολιτικές που εστιάζουν στο παιδί, για να εξασφαλίσουν ότι τυχόν περιστατικά εκμετάλλευσης, βίας και κακοποίησης κατά των παιδιών ΑμεΑ θα γνωστοποιούνται, διερευνώνται και όπου απαραίτητο θα διώκονται ποινικά (άρθρο 16§5). Ακόμη, τα συμβαλλόμενα μέρη οφείλουν να εξασφαλίζουν στα παιδιά με αναπηρία το δικαίωμα του σεβασμού στην οικογενειακή ζωή, ενώ αναλαμβάνουν να παρέχουν έγκαιρη και περιεκτική πληροφόρηση, υπηρεσίες και υποστήριξη στα παιδιά με αναπηρία και στις οικογένειές τους, συμβάλλοντας στην πρόληψη της καταπίεσης, της εγκατάλειψης, της παραμέλησης και της περιθωριοποίησης των παιδιών με αναπηρία (άρθρο 23§3). Τέλος, η Σύμβαση περιλαμβάνει και άλλες διατάξεις οι οποίες εξειδικεύουν περαιτέρω δικαιώματα που αφορούν παιδιά με αναπηρία, όπως το δικαίωμα στην εκπαίδευση (άρθρο 24), το δικαίωμα στην υγεία (άρθρο 25) και το δικαίωμα συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή, την ψυχαγωγία, τον ελεύθερο χρόνο και τον αθλητισμό (άρθρο 30).

#### *Ευρωπαϊκό Επίπεδο*

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο δύο περιφερειακοί οργανισμοί ξεχωρίζουν για το έργο τους στον τομέα της προάσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου, το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ευρωπαϊκή Ένωση.

❖ Το **Συμβούλιο της Ευρώπης (ΣτΕ)** είναι ο παλαιότερος ευρωπαϊκός πολιτικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1949 με έδρα το Στρασβούργο και αριθμεί σήμερα 47 κράτη μέλη. Στο πλαίσιο του ΣτΕ έχει υιοθετηθεί μεγάλος αριθμός διεθνών συμβάσεων, οι οποίες αποτελούν τη βάση της μεταρρύθμισης και εναρμόνισης των νομοθεσιών των κρατών-μελών σε σειρά θεμάτων, όπως η καταπολέμηση των βασανιστηρίων, του οργανωμένου εγκλήματος, της εμπορίας ανθρώπων, της βίας κατά των γυναικών. Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών αποτελεί επίσης στόχο του ΣτΕ, το οποίο επιδιώκει την παρεμπόδιση οποιασδήποτε μορφής βίας κατά των παιδιών και την προώθηση της συμμετοχής των παιδιών στις αποφάσεις που τα αφορούν.

❖ Σημαινούσας σημασίας είναι η **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ)**, που υιοθετήθηκε από τα κράτη μέλη του ΣτΕ το 1950 και τέθηκε σε ισχύ στις 3 Σεπτεμβρίου του 1956. Η Ελλάδα την κύρωσε με τον Ν.

2329/1953 και με το Ν.Δ. 53/19 του 1974.<sup>6</sup> Η ΕΣΔΑ θεμελιώνει ένα πρωτότυπο σύστημα διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, με το οποίο παρέχει στα άτομα το πλεονέκτημα του δικαστικού ελέγχου, ως προς τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους. Περιλαμβάνει 59 άρθρα και συμπληρώνεται από 16 Πρωτόκολλα.<sup>7</sup> Η ΕΣΔΑ αναγνωρίζει και κατοχυρώνει δικαιώματα και ελευθερίες για όλα τα άτομα που διαβιούν στην επικράτεια των κρατών μερών της, συνεπώς έχει ως άμεσους αποδέκτες της και τα παιδιά. Επιπλέον, θεσπίζει έναν αποτελεσματικό δικαστικό μηχανισμό προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στον πυρήνα του οποίου βρίσκεται το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ), το οποίο είναι επιφορτισμένο με τον έλεγχο της εφαρμογής της ΕΣΔΑ, εξετάζοντας, μεταξύ άλλων, ατομικές προσφυγές κατά παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες διαπράχθηκαν από τα συμβαλλόμενα μέρη. Ατομικές προσφυγές μπορούν να καταθέσουν ακόμη και άτομα που στερούνται πλήρους δικαιοπρακτικής ικανότητας, όπως άτομα με διανοητικές αναπηρίες, με προβλήματα ψυχικής υγείας και ανήλικα.

❖ Μια ακόμη σημαντική σύμβαση στο πλαίσιο του ΣτΕ είναι ο **Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης (ΕΚΧ)** που κατοχυρώνει κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα, σε τομείς όπως η εργασία, η υγεία, η εκπαίδευση και η στέγαση. Υιοθετήθηκε το 1961 και τέθηκε σε ισχύ στις 26 Φεβρουαρίου 1965, ενώ αναθεωρήθηκε το 1996. Η Ελλάδα κύρωσε τον ΕΚΧ με τον Ν. 1426/1984 (ΦΕΚ Α' 32) και τον αναθεωρημένο ΕΚΧ με τον Ν. 4359/2016 (ΦΕΚ Α' 5).<sup>8</sup> Ο ΕΚΧ πραγματεύεται σημαντικά θέματα που αφορούν στην προστασία των παιδιών. Τα συμβαλλόμενα μέρη του ΕΚΧ δεσμεύονται να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά και τα νεαρά άτομα έχουν δικαίωμα για ειδική προστασία από τους σωματικούς και ηθικούς κινδύνους στους οποίους εκτίθενται. Ειδικότερα, το άρθρο 7 του ΕΚΧ εξειδικεύει μια σειρά από ζητήματα όπως: τον καθορισμό του κατώτατου ορίου ηλικίας για την είσοδο των παιδιών στην απασχόληση, την απαγόρευση απασχόλησης των παιδιών σε εργασίες που τους στερούν τη δυνατότητα φοίτησης στο σχολείο, την καταβολή δίκαιης αμοιβής ή κατάλληλης παροχής στους νεαρούς εργαζομένους και μαθητευομένους, την προστασία από τυχόν επικίνδυνες, ανθυγιεινές ή νυχτερινές εργασίες, την εξασφάλιση ειδικής προστασίας από τους σωματικούς και ηθικούς

---

<sup>6</sup> Μετά την πτώση της δικτατορίας και την αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος στη χώρα.

<sup>7</sup> Η Ελλάδα έχει κυρώσει τα 13 από τα 16 Πρωτόκολλα.

<sup>8</sup> Η Ελλάδα έχει κυρώσει και το Πρόσθετο Πρωτόκολλο στον ΕΚΧ, το οποίο προβλέπει διαδικασία συλλογικών αναφορών για παραβίαση του ΕΚΧ.

κινδύνους στους οποίους εκτίθενται τα παιδιά και τα νεαρά άτομα και κυρίως από τους κινδύνους εκείνους που προκαλούνται άμεσα ή έμμεσα από την εργασία τους. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κοινωνικών Δικαιωμάτων παρακολουθεί την εφαρμογή του ΕΚΧ, μέσω της αξιολόγησης των περιοδικών εθνικών εκθέσεων των κρατών μερών, ενώ εξετάζει συλλογικές προσφυγές συνδικάτων και ΜΚΟ.

❖ Τέλος, το ΣτΕ έχει υιοθετήσει τη **Σύμβαση για την προστασία των παιδιών κατά της γενετήσιας εκμετάλλευσης και κακοποίησης**, η οποία αποτελεί την πρώτη πράξη ποινικοποίησης της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της κακοποίησης στο σπίτι ή στο πλαίσιο της οικογένειας. Η Σύμβαση υιοθετήθηκε το 2007 τέθηκε σε ισχύ το 2010. Η Ελλάδα την κύρωσε με τον Ν. 3727/2008 (ΦΕΚ Α' 257).

❖ Η **Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)** προάγει τον σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς και τις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου. Στο πλαίσιο της ΕΕ, ο **Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων** κατέστη νομικά δεσμευτικός με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης της Λισσαβόνας τον Δεκέμβριο του 2009 και αποτελεί έναν πλήρη κατάλογο δικαιωμάτων που οφείλουν να διασφαλίζουν τα κράτη μέλη.

❖ Η ΕΕ αναγνωρίζοντας τη σημασία της ΣΔΠ, τοποθετεί τα δικαιώματα του παιδιού στο επίκεντρο των πολιτικών της και ωθεί τα κράτη μέλη της να εξασφαλίσουν την πλήρη εφαρμογή της ΣΔΠ, καθώς και να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα που θα διασφαλίζουν τον σεβασμό των δικαιωμάτων κάθε παιδιού, ιδίως δε των πιο ευάλωτων παιδιών, χωρίς εξαιρέσεις. Η ΕΕ δίνει επίσης ιδιαίτερη βαρύτητα στην επίτευξη των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ και ιδίως εκείνων των Στόχων που αφορούν άμεσα τα παιδιά και την προάσπιση των δικαιωμάτων τους.

❖ Προς αυτήν την κατεύθυνση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε στις 24 Μαρτίου 2021 την πρώτη ολοκληρωμένη **Στρατηγική της ΕΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού**,<sup>9</sup> καθώς και πρόταση για Σύσταση του Συμβουλίου όσον αφορά στη θέσπιση Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί, με σκοπό την προώθηση ίσων ευκαιριών για παιδιά που απειλούνται από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό. Στη στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή

---

<sup>9</sup> COM(2021) 142 final.

αντιμετωπίζει πάγιες και αναδυόμενες προκλήσεις και προτείνει συγκεκριμένες δράσεις για την προστασία, την προώθηση και την εκπλήρωση των δικαιωμάτων των παιδιών σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο κόσμο. Η στρατηγική αποτελείται από 6 θεματικούς τομείς:

1. Ενδυνάμωση των παιδιών ως ενεργών πολιτών και μελών δημοκρατικών κοινωνιών.
2. Το δικαίωμα των παιδιών να αξιοποιούν πλήρως τις δυνατότητές τους ανεξάρτητα από το κοινωνικό τους υπόβαθρο.
3. Το δικαίωμα των παιδιών να είναι απαλλαγμένα από τη βία.
4. Το δικαίωμα των παιδιών στη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη.
5. Το δικαίωμα των παιδιών να πλοηγούνται με ασφάλεια στο ψηφιακό περιβάλλον και να αξιοποιούν τις ευκαιρίες του.
6. Τα δικαιώματα των παιδιών σε ολόκληρο τον κόσμο.

Τέλος, η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για θέσπιση της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για το Παιδί στοχεύει να προωθήσει τις ίσες ευκαιρίες εξασφαλίζοντας την πρόσβαση σε μια σειρά βασικών υπηρεσιών, σε παιδιά που έχουν ανάγκη.

#### *Εθνικό επίπεδο*

Η προσχώρηση της Ελλάδας στις προαναφερθείσες διεθνείς συμβάσεις έχει διαμορφώσει καθοριστικά τις εφαρμοστέες πολιτικές και τους θεσμούς προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού στη χώρα μας. Οι διεθνείς συμβάσεις, εφόσον κυρωθούν, αποτελούν πλέον νόμους του Ελληνικού κράτους και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.<sup>10</sup> Έτσι, η ελληνική έννομη τάξη εναρμονίζεται με τα πλέον σύγχρονα διεθνή πλαίσια προστασίας δικαιωμάτων του ανθρώπου, την εφαρμογή και τήρηση των οποίων οφείλει να διασφαλίσει η Ελληνική Πολιτεία και η Δικαιοσύνη. Σε εθνικό επίπεδο αξίζει να αναφερθούν δύο θεσμοί οι οποίοι συμβάλλουν στην προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού: τον Συνήγορο του Πολίτη και την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

❖ Ο **Συνήγορος του Πολίτη** είναι ανεξάρτητη διοικητική αρχή και έχει ως αποστολή τη διαμεσολάβηση μεταξύ των πολιτών και των δημοσίων υπηρεσιών, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, των Ν.Π.Δ.Δ. και των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας για την προστασία των δικαιωμάτων του πολίτη, την καταπολέμηση της

---

<sup>10</sup> Σύμφωνα με το Άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος.



κακοδιοίκησης και την τήρηση της νομιμότητας. Αποστολή του ακόμη είναι η προάσπιση και προαγωγή των συμφερόντων του παιδιού και για τον σκοπό αυτό επικουρείται από τον **Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού**. Αυτός ο τομέας δραστηριότητας περιλαμβάνει την προάσπιση και την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, στο πλαίσιο παραβιάσεων από δημόσιες υπηρεσίες, ιδιώτες, φυσικά ή νομικά πρόσωπα.

❖ Η **Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)** είναι συμβουλευτικό όργανο του Ελληνικού κράτους σε θέματα προστασίας και προώθησης των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Συγκεκριμένα, η ΕΕΔΑ παρέχει συμβουλευτική στήριξη στην κυβέρνηση και τη διοίκηση για τη χάραξη της πολιτικής ως προς τα δικαιώματα του ανθρώπου, παρακολουθεί τις εξελίξεις που σχετίζονται με αυτά στην Ελλάδα, συντάσσει και υποβάλλει προτάσεις, μελέτες, εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις, ενημερώνει την κοινή γνώμη αναφορικά με τα δικαιώματα και τους κινδύνους παραβίασής τους, εστιάζει στην εκπαίδευση στα δικαιώματα του ανθρώπου. Στο πλαίσιο αυτό η προστασία και διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα.

#### *Ενδεικτική βιβλιογραφία*

Αναγνωστοπούλου Δ., Νάσκου-Περράκη Π., Σκιαδάς Δ. (επιμ.), «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση & Εκπαιδευτικές Πολιτικές - Διεθνείς, Ευρωπαϊκές & Εθνικές Διαστάσεις» (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ανικούλα, 2020).

Γενική Γραμματεία Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Υπουργείο Δικαιοσύνης, «Ανθρώπινα Δικαιώματα, Εθνικό Σχέδιο Δράσης» (Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο, 2013) [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ), «Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2018-2020» (2018). [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, «Ψήφισμα της 26ης Νοεμβρίου 2019 σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών επ' ευκαιρία της 30ής επετείου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού» [2019/2876(RSP)]. [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Νάσκου-Περράκη Π., «Δικαιώματα του Ανθρώπου», 2η έκδοση (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκουλας, 2019).

Νάσκου-Περράκη Π., Ταραράς Κ., Χαϊνογλου Κ., «Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις» (Αθήνα: Εκδόσεις Θέμις, 2013). [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού», 2015. [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Συνήγορος του Παιδιού, «Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια». [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, «Εισαγωγή στη Διεθνή Προστασία: Προστατεύοντας τους πρόσφυγες εντολής της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες», Εγχειρίδιο αυτοδιδασκαλίας, 1<sup>η</sup> Ελληνική Έκδοση (Αθήνα, 2006). [[διαθέσιμο εδώ](#)]

UNICEF, United Nations Children's Fund, “The United Nations Convention on the Rights of the Child – The Children’s Version” (2019). [[διαθέσιμο εδώ](#)]

### Κεφάλαιο 3<sup>ο</sup>: Πώς θα χρησιμοποιήσω τον Οδηγό

Ο Οδηγός διακρίνεται σε δύο μέρη: Το πρώτο μέρος αφορά το εισαγωγικό μέρος και το θεωρητικό υπόβαθρο, ενώ το δεύτερο μέρος είναι αφιερωμένο στις εκπαιδευτικές προτάσεις για αξιοποίηση στην πράξη.

Αποτελούν πρωτότυπο αυθεντικό εκπαιδευτικό υλικό και εμπλέκουν τους/τις μαθητές/τριες σε προβλήματα της καθημερινότητας ενώ συνδέονται με πολλά γνωστικά αντικείμενα. Οι μαθητές/τριες έχουν τη δυνατότητα με έναν διασκεδαστικό και παιγνιώδη τρόπο να εμπλακούν σε ένα συνεργατικό πλαίσιο μάθησης αξιοποιώντας την τέχνη, ψηφικά μέσα και βιωματικές δραστηριότητες.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εκπαιδευτική πρόταση με ευκολία, γιατί είναι προσαρμόσιμη και δεν απαιτεί ιδιαίτερη υλικοτεχνική υποδομή (εντάσσεται αυτούσια ή επιμέρους τμήματά της).

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι οι εμπειρίες των μαθητών/τριών λειτουργούν ως ακρογωνιαίος λίθος κατά τη μαθησιακή διαδικασία. Οι μαθητές/τριες μέσα από άτυπες μορφές μάθησης, οργανώνουν τις δικές τους μαθησιακές διαδρομές με βάση τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα και τις κλίσεις τους, ενώ παράλληλα αξιοποιούν την εμπειρία και την πρότερη γνώση τους.

### 3.1 Δομή εκπαιδευτικών προτάσεων

Στις εκπαιδευτικές προτάσεις δίνονται αρχικά στοιχεία για την ταυτότητά τους (τίτλος, μία μικρή περίληψη, συγγραφέας, ηλικιακή ομάδα, σύνδεση με γνωστικά αντικείμενα, εκτιμώμενος χρόνος, υποστηρικτικό υλικό και μέσα) ώστε να διευκολυνθεί ο εκπαιδευτικός στην υλοποίηση.

Στη συνέχεια παρατίθενται οι στόχοι, οι οποίοι δεν εξαντλούνται αλλά διαγράφουν τη γενικότερη στοχοθεσία της πρακτικής. Ακολουθούν τα βήματα/οδηγίες προς τον εκπαιδευτικό, η αποτίμηση, οδηγίες για τον εκπαιδευτή και τέλος πολυμεσικό υλικό και βιβλιογραφία. Τέλος, στα παραρτήματα παρατίθεται επιπλέον υποστηρικτικό υλικό, φύλλα εργασίας, κείμενα, νομοθεσία που μπορεί να αξιοποιήσει ο/η εκπαιδευτικός.

Στο σκεπτικό της ανάπτυξης κάθε πρότασης υιοθετήθηκε η εφαρμογή της αρχής του «προσιτού», της μετάβασης δηλαδή από το γνωστό στο άγνωστο, από το απλό στο πιο σύνθετο, από το εύκολο στο πιο δύσκολο, από το συγκεκριμένο στο γενικό.

Οι προτάσεις που παρουσιάζονται δεν έχουν συγκεκριμένη σειρά που πρέπει να ακολουθηθεί και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει με ποια θα ξεκινήσει, είτε να συνεχίσει το πρόγραμμα διευρυμένα σε όλη τη χρονιά είτε να αξιοποιήσει κάποιες από αυτές. Δεν είναι απαραίτητο να υλοποιηθούν όλες οι δραστηριότητες της κάθε πρότασης αλλά αυτές που κρίνει ο/η εκπαιδευτικός ανάλογα με το δυναμικό της ομάδας της τάξης και τον χρόνο που μπορεί να διαθέσει.

Στις εκπαιδευτικές προτάσεις υπάρχει συγκεκριμένο πεδίο σχετικά με το τι να προσέξει ο/η εκπαιδευτικός στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να επαναχρησιμοποιήσουν ή να τροποποιήσουν το υλικό ώστε να ταιριάζει στις εκπαιδευτικές ανάγκες της τάξης τους.

Προσφέρονται επίσης εναλλακτικές δραστηριότητες ώστε να μπορούν να εφαρμοστούν και σε παιδιά μικρότερης ή μεγαλύτερης ηλικίας με ανάλογες τροποποιήσεις, τη διανομή υποστηρικτικού υλικού από τον/την εκπαιδευτικό κ.ο.κ.

Το σκεπτικό της αποτίμησης των πρακτικών περιλαμβάνει μία αρχική αποτίμηση (ανίχνευση πρότερης γνώσης μαθητών/τριών για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού και την ασφάλεια, ύπαρξη ενιαίας ευρωπαϊκής πολιτικής), διαμορφωτική (στη διάρκεια) (φύλλα εργασίας), τελική (παραδοτέα).

Η αποτίμηση διενεργείται όμως σε όλη τη διάρκεια ανάπτυξης των εκπαιδευτικών προτάσεων με βάση τη συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δραστηριότητες, τις συζητήσεις, τις ασκήσεις και τα κουίζ που παρεμβάλλονται, τη συμμετοχή στη συγγραφή των κειμένων κ.α. Οι μαθητές/τριες αξιολογούνται σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων μέσα από τα κείμενά τους και τις ομαδοσυνεργατικές δημιουργίες τους. Με βιωματικές και διαθεματικές προσεγγίσεις τα παιδιά οδηγούνται σε επεκτάσεις και αναπροσαρμογές απόψεων, επειδή ακριβώς στόχος είναι η αξιολόγηση των ευρύτερων γνώσεων και όχι η στείρα απομνημόνευση. Κυρίως όμως η αποτίμηση επιχειρείται μέσα από μία εποικοδομητική συζήτηση και τη συνολική συμμετοχή των μαθητών/τριών σε όλες τις δραστηριότητες.

Για την αποτίμηση των αποτελεσμάτων μπορούν να αξιοποιηθούν κλείδες παρατήρησης, κατασκευασμένες βάσει των ιδιαιτεροτήτων της τάξης. Κατά τη διάρκεια οι εκπαιδευτικοί μπορούν επίσης εάν το επιθυμούν να διατηρούν ημερολόγιο εργασίας στο οποίο πριν την υλοποίηση θα καταγράφουν την περιγραφή δραστηριοτήτων, τους χρόνους και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Μετά την υλοποίηση συνήθως ακολουθεί ο σχολιασμός διαφόρων ζητημάτων (ενεργός συμμετοχή των μαθητών/τριών στις δραστηριότητες ή όχι, δυναμική της ομάδας, συνεργασία, αποτελεσματικότητα της μεθόδου διδασκαλίας, ρεαλιστικότητα στόχων, ενδεχόμενες τροποποιήσεις).

### 3.2 Τι να προσέξω

Ο ρόλος του/της εκπαιδευτικού σε όλες τις προτεινόμενες δραστηριότητες είναι ενθαρρυντικός, υποστηρικτικός, συμβουλευτικός και συντονιστικός. Καθόλη τη διάρκεια ανάπτυξης των εκπαιδευτικών προτάσεων λειτουργεί ως διευκολυντής (facilitator) και εμπνευστής με απόλυτη ευθύνη όμως σε όλες τις δραστηριότητες, εφόσον αυτές ήταν σχεδιασμένες με βάση τις ιδιαιτερότητες των μαθητών/τριών (νοητικές, συναισθηματικές), την ηλικία, τα ενδιαφέροντά τους και τις πρότερες γνώσεις τους (Schunk, 2010).

Αναγνωρίζοντας την επίδραση των θεσμικών ρόλων στο μαθησιακό αποτέλεσμα οι συγκεκριμένες πρακτικές είναι σχεδιασμένες ώστε οι μαθητές/τριες να έχουν ενεργό ρόλο στη μαθησιακή διαδικασία. Οι δραστηριότητες σχεδιάστηκαν με σκοπό την επικοινωνία στην ομάδα και την άμβλυση των συγκρούσεων. Κάθε δραστηριότητα σχεδιάστηκε ανάλογα με την ηλικία, τον διαθέσιμο χρόνο και το επίπεδο των μελών της ομάδας.

Είναι απαραίτητο ο/η εκπαιδευτικός να μην ξεχνάει ότι η μοναδικότητα αυτή είναι πάντοτε σε σχέση με το κοινωνικό ή πολιτιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο υπάρχει και επίσης ότι έχει τη δυνατότητα να βοηθήσει τους/τις μαθητές/τριες να διαμορφώσουν στάσεις και απόψεις.

Η σύνθεση των ομάδων μπορεί να γίνει με βάση τις προτιμήσεις και τις δεξιότητες των μαθητών/τριών, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τις προσδοκίες τους στην αρχή της σχολικής χρονιάς με ένα μικρό ερωτηματολόγιο διερεύνησης των αναγκών.

### 4.1 «Διάλογος για τα δικαιώματα του Παιδιού»

Στέφανος Κατσούλης

#### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Η δραστηριότητα αποσκοπεί στην ανάδειξη της σημασίας της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών, όπως κατοχυρώνονται μέσα από τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού.

**Ηλικιακή ομάδα:** 12-15

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Γλώσσα, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Πολιτική Παιδεία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 90΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Δυνατότητα προβολής παρουσίασης και βίντεο, σχολικός πίνακας, A4 χαρτί, στυλό.

#### B. Στόχοι

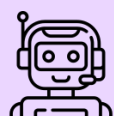
Ο σκοπός της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να ενημερώσουμε και να ευαισθητοποιήσουμε τους μαθητές για τα διεθνώς κατοχυρωμένα δικαιώματα όλων των παιδιών, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΣΔΠ), με απώτερο στόχο να εκπαιδεύσουμε τους μαθητές και να διαμορφώσουμε τους ενεργούς πολίτες του μέλλοντος, οι οποίοι θα αναλάβουν δράση για την προώθηση του σεβασμού των δικαιωμάτων των παιδιών και την εξάλειψη όλων των ανισοτήτων. Στο πλαίσιο αυτό οι μαθητές:

- Ενημερώνονται και ευαισθητοποιούνται για τα δικαιώματα των παιδιών που προστατεύει η ΣΔΠ.
- Αναπτύσσουν την επιχειρηματολογία τους και τις ρητορικές τους δεξιότητες.

#### Γ. Βήματα/οδηγίες

Η ανάπτυξη και υλοποίηση της δραστηριότητας περιλαμβάνει:

A) Την παρουσίαση και ενημέρωση για τα δικαιώματα των παιδιών με τη χρήση έγκυρων πηγών. Ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο στην παρουσίαση μπορεί να γίνει χρήση οπτικοακουστικού υλικού (όπως βίντεο και εικόνες).



Β) Την ενθάρρυνση και συμμετοχή των μαθητών σε ασκήσεις ενδυνάμωσης των ρητορικών τους ικανοτήτων και των επιχειρημάτων τους γύρω από τα θέματα της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών.



### Δραστηριότητα 1

Το πρώτο μέρος της δράσης περιλαμβάνει την παρουσίαση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στη ΣΔΠ. Προτεινόμενη συνολική διάρκεια: 45 λεπτά.

Ξεκινούμε με μια σύντομη εισαγωγή για τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. Ενδεικτικά αναφέρονται ως κύρια σημεία τα εξής<sup>11</sup>: (διάρκεια: 10')

- Η ΣΔΠ υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ το 1989. Αναγνωρίζει ότι η παιδική ηλικία είναι μια ευάλωτη περίοδος και ότι τα παιδιά χρειάζονται ειδική φροντίδα και προστασία και έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη, με εξαίρεση τις ΗΠΑ.
- Έχει 54 άρθρα και θέτει τα πρότυπα για την ευημερία των παιδιών σε κάθε στάδιο της ανάπτυξής τους. Ισχύει για όλα τα παιδιά κάτω των 18 ετών ανεξαρτήτως φύλου, προέλευσης, θρησκείας, αναπηρίας.
- Διαπνέεται από τέσσερις θεμελιώδεις αρχές: α) απαγόρευση των διακρίσεων, β) βέλτιστο συμφέρον του παιδιού, γ) επιβίωση, ανάπτυξη και προστασία και δ) ελευθερία γνώμης και συμμετοχή.
- Έχουν υιοθετηθεί 3 Προαιρετικά Πρωτόκολλα στη Σύμβαση. Το πιο πρόσφατο (του 2014) προβλέπει τη δυνατότητα ατομικής αναφοράς στην Επιτροπή Δικαιωμάτων του Παιδιού σε περίπτωση παραβιάσεων των δικαιωμάτων των παιδιών.

Συνεχίζουμε με την **παρουσίαση** των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει η ΣΔΠ. Μπορούμε να εστιάσουμε σε συγκεκριμένα δικαιώματα που ενδέχεται να αφορούν περισσότερο την τάξη ή συνδέονται με συγκεκριμένα ζητήματα με τα οποία επιθυμούμε να ασχοληθούμε με τους μαθητές μας στη συνέχεια. Επίσης, μπορεί να γίνει μια σχετική ομαδοποίηση, ανάλογα και με τις προτεραιότητες των εκπαιδευτικών στόχων που έχουν τεθεί. Μια εναλλακτική προσέγγιση θα ήταν να αναγνωστούν τα δικαιώματα που προβλέπει η Σύμβαση και οι ίδιοι οι μαθητές/τριες να υποδείξουν τα δικαιώματα για τα οποία θα ήθελαν να μάθουν περισσότερες πληροφορίες. (διάρκεια: 15')

<sup>11</sup> Βλ. αναλυτικά τις παρατιθέμενες πηγές στο τέλος.



Αν θέλουμε, μπορούμε να προβάλλουμε σχετικό **οπτικοακουστικό υλικό** (π.χ. βίντεο) που έχουμε εντοπίσει στο διαδίκτυο γύρω από θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού και προσφέρει τροφή για περαιτέρω σκέψη και συμμετοχή στη συζήτηση. (διάρκεια: 5')

**Σημείωση:** αξιοποιούμε τις προτεινόμενες πηγές ή/και εμπλουτίζουμε από πηγές στο διαδίκτυο στην ελληνική ή αγγλική γλώσσα.

**Αναστοχασμός:** Κάνουμε **συζήτηση** για τα δικαιώματα του παιδιού με τους/τις μαθητές/τριες. Διαπιστώνουμε ποια από τα δικαιώματα που προβλέπει η ΣΔΠ γνώριζαν από πριν, ποια δεν γνώριζαν και ποια τους έκαναν περισσότερο εντύπωση (διάρκεια: 15')



## Δραστηριότητα 2

Στη συνέχεια αναπτύσσουμε το πρακτικό μέρος της δραστηριότητας που επιδιώκει την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης των μαθητών. Προτεινόμενη συνολική διάρκεια: 45 λεπτά.

- Χωρίζουμε τους μαθητές σε **6 ομάδες** των τεσσάρων ατόμων (ή ανάλογα τον αριθμό των μαθητών της σχολικής τάξης).
- Δίνουμε σε κάθε ομάδα από ένα σενάριο και έναν κατάλογο με συγκεκριμένα άρθρα της ΣΔΠ και ζητούμε από τους μαθητές κάθε ομάδας να **συσχετίσουν (ταιριάζουν)** το σενάριό τους με ένα από τα δικαιώματα/άρθρα της ΣΔΠ που αναφέρονται στον κατάλογο. Ζητούμε από τους μαθητές να **καταγράψουν** τις

σκέψεις τους ανά ομάδα σε ένα φύλλο χαρτί A4 και μεταξύ άλλων τους λόγους που τους οδήγησαν στη συγκεκριμένη επιλογή δικαιώματος/άρθρου.  
(διάρκεια: 10')

Σενάριο	Άρθρο της ΣΔΠ
<p>1. Ο Μοχάμεντ είναι Μουσουλμάνος από την Αλγερία. Μετακόμισε πρόσφατα σε μια πόλη της Ευρώπης, όπου δεν υπάρχει τέμενος για να μπορέσει να προσευχηθεί όπως προβλέπει η θρησκεία του.</p>	<p>Άρθρο 9: «το παιδί δεν πρέπει να αποχωρίζεται από τους γονείς του, παρά με τη θέλησή τους, εκτός εάν οι αρμόδιες αρχές αποφασίσουν, με την επιφύλαξη δικαστικής αναθεώρησης και σύμφωνα με τους εφαρμοζόμενους νόμους και διαδικασίες ότι ο χωρισμός αυτός είναι αναγκαίος για το συμφέρον του παιδιού.»</p>
<p>2. Ο Εμμανουήλ διαμαρτύρεται για τον προγραμματισμό των σχολικών προαγωγικών εξετάσεων ημέρα Κυριακή. Η Κυριακή αποτελεί ημέρα αργίας και ξεκούρασης και δεν θα έπρεπε να προγραμματιστούν εξετάσεις.</p>	<p>Άρθρο 12: «το παιδί έχει το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το αφορά.»</p>
<p>3. Το συμβούλιο της κοινότητας του τόπου κατοικίας της Μαρίας πήρε μια απόφαση με την οποία απαγορεύεται τα παιδιά ηλικίας ως 8 ετών να παίζουν μπάλα στις γειτονιές.</p>	<p>Άρθρο 14: «το παιδί έχει το δικαίωμα στην ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.»</p>
<p>4. Ο Δημήτρης νοσηλεύεται για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αποχή του από το σχολείο εδώ και μήνες, καθώς δεν υπάρχει δυνατότητα παρακολούθησης των μαθημάτων μέσα από το νοσοκομείο.</p>	<p>Άρθρο 24: «το παιδί έχει δικαίωμα να απολαμβάνει το καλύτερο δυνατό επίπεδο υγείας και να επωφελείται από τις υπηρεσίες ιατρικής θεραπείας. [...] Τα κράτη παίρνουν μέτρα για να εξασφαλίσουν σε κάθε παιδί την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη, την παροχή θρεπτικών τροφών και καθαρού πόσιμου νερού, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους της μόλυνσης του</p>

	περιβάλλοντος.»
5. Η Σίλια νοσηλεύεται και υπόκειται σε φαρμακευτική θεραπεία μακράς διάρκειας στο νοσοκομείο της πόλης της. Το νοσοκομείο δεν έχει τη δυνατότητα να φιλοξενεί εκ περιτροπής έναν από τους δύο γονείς της.	Άρθρο 28: «το παιδί έχει δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η στοιχειώδης (πρωτοβάθμια) εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και παρέχεται δωρεάν για όλα τα παιδιά.»
6. Εργοστάσιο πολυεθνικής εταιρείας λειτουργεί κοντά σε οικισμό της υπαίθρου. Τα απόβλητα του εργοστασίου καταλήγουν στο ποτάμι της περιοχής, καθιστώντας το νερό ακατάλληλο για κατανάλωση. Το ποτάμι αποτελεί την κύρια πηγή πόσιμου νερού για τον οικισμό.	Άρθρο 31: «το παιδί έχει δικαίωμα στην ανάπαυση και στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, στην ενασχόληση με ψυχαγωγικά παιχνίδια.»

- Ζητούμε από τους/τις μαθητές/τριες να **παρουσιάσουν** την πρότασή τους και τα επιχειρήματά τους. Βεβαιωνόμαστε ότι ακούγονται όλες οι απόψεις. Ζητούμε από τους υπόλοιπους μαθητές να πουν αν συμφωνούν με την πρόταση της κάθε ομάδας. Σε περίπτωση που οι μαθητές/τριες της ομάδας δεν έχουν αντιστοιχίσει το σενάριό τους με το κατάλληλο δικαίωμα, φροντίζουμε να αιτιολογήσουμε χωρίς να αποθαρρύνουμε τους μαθητές. Αναδεικνύουμε τον τρόπο σκέψης τους και επικροτούμε τη συλλογική τους προσπάθεια. *(διάρκεια: 15')*
- Έπειτα δίνουμε στους/στις μαθητές/τριες έναν **πίνακα** (ιδανικά εκτυπωμένο σε χαρτί A4) και τους ζητάμε να αξιολογήσουν από το 1 ως 5 το επίπεδο απόλαυσης των έξι προαναφερόμενων δικαιωμάτων:
  - ✓ τοποθετώντας τον εαυτό τους στη θέση ενός προσφυγόπουλου από τη Συρία,
  - ✓ τοποθετώντας τον εαυτό τους στη θέση ενός παιδιού που ζει στη Ρουάντα και
  - ✓ σύμφωνα με το τι πιστεύουν οι ίδιοι με βάση τη ζωή και τα βιώματά τους.

Αξιολογήστε από το 1 (χαμηλότερο) ως το 5 )	Αξιολόγηση υπό το πρίσμα ενός προσφυγόπουλου από τη Συρία	Αξιολόγηση υπό το πρίσμα ενός παιδιού που ζει στη Ρουάντα	Αξιολόγηση με βάση τα προσωπικά τους βιώματα
Άρθρο 9: τα παιδιά δεν πρέπει να χωρίζονται από τους γονείς τους, εκτός αν πρόκειται για το δικό τους καλό.			
Άρθρο 12: τα παιδιά έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας της έκφρασης, όταν οι ενήλικες λαμβάνουν αποφάσεις που τα επηρεάζουν.			
Άρθρο 14: τα παιδιά έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας συνείδησης και θρησκείας.			
Άρθρο 24: τα παιδιά έχουν το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο ιατρικής φροντίδας, θρεπτικής τροφής και καθαρού περιβάλλοντος, προκειμένου να παραμένουν υγιή.			
Άρθρο 28: Τα παιδιά έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση. Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να παρέχεται δωρεάν.			
Άρθρο 31: όλα τα παιδιά έχουν το δικαίωμα στην ανάπαυση και το παιχνίδι			

- Διαβάζουμε έναν ενδεικτικό αριθμό απαντήσεων των μαθητών, επισημαίνοντας ότι τα δικαιώματα δεν είναι δεδομένα για όλα τα παιδιά της διεθνούς κοινότητας. Οι ανάγκες προστασίας των παιδιών και εξασφάλισης των δικαιωμάτων τους διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή. (διάρκεια: 15')

- **Διαπίστωση:** Κάνουμε σύντομη **ανακεφαλαίωση** των όσων ειπώθηκαν και κλείνουμε με συμπερασματικές παρατηρήσεις που αναδεικνύουν τη σημασία της ΣΔΠ. (διάρκεια: 5')
- **Προαιρετική εργασία για το σπίτι:** Αναθέτουμε σε κάθε ομάδα να ερευνήσει και να ετοιμάσει για το επόμενο μάθημα τρία παραδείγματα περιπτώσεων περιορισμού των προαναφερθέντων δικαιωμάτων. Ζητούμε από τους μαθητές να δουλέψουν ομαδικά εκτός σχολείου και να αναζητήσουν πληροφορίες για να τεκμηριώσουν τα επιχειρήματά τους. Οι μαθητές μπορούν να παρουσιάσουν τα παραδείγματα τους ενώπιον της τάξης την επόμενη φορά.

#### **Δ. Αποτίμηση**

Μέσω των ανωτέρω δραστηριοτήτων (και των παραλλαγών που μπορεί να επιλέξει ο εκπαιδευτικός), επιτυγχάνεται η προοδευτική αλλαγή της στάσης των μαθητών απέναντι στα μεγάλα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου και η δημιουργία των **ενεργών πολιτών**, ενώ καθίσταται **κοινή συνείδηση** όλων η ανάγκη διασφάλισης και προστασίας των δικαιωμάτων όλων των παιδιών.

Η προσέγγιση των θεμάτων της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών μέσω μιας σειράς ομαδοσυνεργατικών δράσεων προάγει τη συνεργασία και τον εποικοδομητικό διάλογο, καθώς οι μαθητές εμπλέκονται σε συζητήσεις και ενθαρρύνονται να συνδυάσουν τις σκέψεις και τα επιχειρήματά τους.

#### **Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα**

- ✓ Για την παρουσίαση των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τη ΣΔΠ, συστήνεται η αξιοποίηση παραδειγμάτων, οπτικοακουστικού υλικού και στατιστικών, προκειμένου να περιοριστεί ο θεωρητικός χαρακτήρας της παρουσίασης και να δοθούν πληροφορίες που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια από τους μαθητές. Επιλέγουμε το υλικό με προσοχή από έγκυρες διαδικτυακές πηγές. Προτιμούμε τις επίσημες σελίδες του ΟΗΕ ή αρμόδιων φορέων ή κείμενα έγκριτων πανεπιστημιακών και ερευνητών.
- ✓ Ο αριθμός των μαθητών σε κάθε ομάδα είναι συνάρτηση του συνολικού αριθμού των μαθητών στην τάξη.
- ✓ Προτείνεται η παρουσίαση και συζήτηση για τα δικαιώματα των παιδιών στο πλαίσιο της ΣΔΠ και η ανάπτυξη των λοιπών δραστηριοτήτων να γίνουν σε

διαφορετικές διδακτικές ώρες, ώστε να δοθεί ο απαραίτητος χρόνος στους μαθητές για κατανόηση και συμμετοχή.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

“Compasito - Manual on Human Rights Education for Children”, Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά του Συμβουλίου της Ευρώπης. Περιλαμβάνει πληθώρα εκπαιδευτικών δράσεων που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν στη σχολική τάξη: [[διαθέσιμο εδώ](#)]

“Teachers Pack”, Children in Crossfire [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Αναγνωστοπούλου Δ., Νάσκου-Περράκη Π., Σκιαδάς Δ. (επιμ.), «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση & Εκπαιδευτικές Πολιτικές - Διεθνείς, Ευρωπαϊκές & Εθνικές Διαστάσεις» (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ανικούλα, 2020).

Νάσκου-Περράκη Π., Δικαιώματα του Ανθρώπου, 2η έκδ., 2019 (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλας, 2019).

Νάσκου-Περράκη Π., Ταραράς Κ., Χαϊνογλου Κ., «Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις» (Αθήνα: Εκδόσεις Θέμις, 2013). [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Συμβούλιο της Ευρώπης, «Εγχειρίδιο σχετικά με την ευρωπαϊκή νομοθεσία για τα δικαιώματα του παιδιού», 2015. [[διαθέσιμο εδώ](#)]

Συνήγορος του Παιδιού, Η Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια. [[διαθέσιμο εδώ](#)]

UNICEF, United Nations Children's Fund, The United Nations Convention on the Rights of the Child – The Children’s Version, 2019. [[διαθέσιμο εδώ](#)]



## 4.2 «Γνωρίζω τα δικαιώματα του παιδιού με τη δύναμη της εικόνας και τον έντεχνο συλλογισμό!»

Βασιλική Χατζηευθυμίου

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες πληροφορούνται για το φαινόμενο της παιδικής εργασίας και της καταπάτησης της προστασίας του παιδιού. Με τη συνδρομή τεχνικών όπως έντεχνου συλλογισμού (artful thinking), δημιουργικής γραφής, και βιωματικών δραστηριοτήτων καταφέρνουν να καλλιεργήσουν την ενσυναίσθησή τους και να ευαισθητοποιηθούν για ένα τόσο σημαντικό ζήτημα. Εργάζονται ομαδικά, προβληματίζονται και αναστοχάζονται ενώ δημιουργούν τα δικά τους τεχνήματα.

**Ηλικιακή ομάδα:** 10-15

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Γλώσσα, Εικαστικά

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 60΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Πλαστικοποιημένες φωτογραφίες, projector, διαδίκτυο, A4 χαρτί, μαρκαδόροι.

### B. Στόχοι

Ενημέρωση των μαθητών/τριών για την παράνομη παιδική εργασία και τις μορφές της καθώς και τρόπους αντιμετώπισης

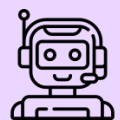
Ευαισθητοποίηση σε ζητήματα καταπάτησης των δικαιωμάτων του παιδιού και ειδικότερα των παιδιών προσφύγων σε σχέση με την παράνομη παιδική εργασία

Καλλιέργεια ενσυναίσθησης και προσεκτικής παρατήρησης

Ενίσχυση ανάπτυξης δεξιοτήτων γραπτού και προφορικού λόγου

### Γ. Βήματα/οδηγίες

Αξιοποιείται η τεχνική του έντεχνου συλλογισμού. Ο έντεχνος συλλογισμός ή Artful thinking αναπτύχθηκε από το Πανεπιστήμιο του Harvard «Project Zero» το 1967 και συγκεκριμένα από τον N. Goodman. Ο Goodman ανέπτυξε ένα μοντέλο προσέγγισης για την ένταξη της Τέχνης στη διδασκαλία με τακτική χρήση εικαστικών



και μουσικών έργων οργανικά ενταγμένα στο πρόγραμμα σπουδών με σκοπό την ενίσχυση της σκέψης και τη μάθηση. Η παλέτα της «έντεχνης συλλογιστικής» αποτελείται από 6 τρόπους ή μορφές συλλογισμού, 6 βασικά χρώματα που αντιστοιχούν σε 6 τύπους, φόρμες ή μοτίβα διανοητικής ή πνευματικής συμπεριφοράς- και έχουν διπλή δυναμική: Είναι ενδεδειγμένοι τρόποι τόσο για την εξερεύνηση των ίδιων των έργων τέχνης, όσο και για την εξερεύνηση θεμάτων και εννοιών του σχολικού προγράμματος. Με αυτόν τον τρόπο βοηθούμε τους/τις μαθητές/τριες να προβούν σε προσεκτικές παρατηρήσεις και στοχαστικές ερμηνείες, να διεγείρουμε την περιέργειά τους και να θέσουμε τις βάσεις για μια συστηματική έρευνα και αναζήτηση. Στη συγκεκριμένη περίπτωση αξιοποιούνται οι τεχνικές «Βάζοντας τίτλους», «Αρχή-μέση και τέλος μιας ιστορίας» και «5Π και 1Γ». Παράλληλα παίρνουν μέρος σε πολυμεσικές δραστηριότητες που έχουν δημιουργηθεί για τη συγκεκριμένη θεματική.



### Δραστηριότητα 1

«Βάζοντας τίτλους»: Χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες και μοιράζουμε από μία φωτογραφία που απεικονίζει ένα παιδί που εργάζεται ζητώντας να εξετάσουν προσεκτικά τη φωτογραφία και να δώσουν μία δική τους λεζάντα.



Εικόνα 1.....



Εικόνα 2.....



Εικόνα 3.....



Εικόνα 4.....





Εικόνα 5.....



Εικόνα 6.....



Εικόνα 7.....



Εικόνα 8.....



## Δραστηριότητα 2

Οι μαθητές/τριες καλούνται να απαντήσουν σύντομα στις εξής ερωτήσεις που αφορούν τη φωτογραφία που επεξεργάστηκαν:

**Ποιος/οια νομίζετε ότι απεικονίζεται; Ανήκει σε κάποια ευάλωτη κοινωνική ομάδα;**

**Πού νομίζετε ότι εξελίσσεται το περιστατικό;**

**Πότε νομίζετε ότι εξελίσσεται αυτή η κατάσταση (τώρα, στο παρελθόν, είναι επαναλαμβανόμενη ή έγινε μια φορά και για κάποια συγκεκριμένη περίσταση κ.α);**

**Πώς γίνεται η όλη διαδικασία;**

**Ποιοι άλλοι νομίζετε ότι συμμετέχουν;**

**Γιατί νομίζετε ότι γίνεται αυτό;**

Οι μαθητές/τριες ανακοινώνουν τις απαντήσεις τους στην τάξη. Στο τέλος ο/η εκπαιδευτικός δίνει επιπλέον πληροφορίες για κάθε φωτογραφία και τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να διαπιστώσουν αν υπέθεσαν σωστά, και να μοιραστούν με την ολομέλεια της τάξης εάν γνωρίζουν περιπτώσεις παιδιών που εργάζονται στην περιοχή τους.



### Δραστηριότητα 3

Με βάση και πάλι τις φωτογραφίες που επεξεργάστηκαν οι μαθητές/τριες ανά ομάδα ζητάμε από κάποιες ομάδες να υποθέσουν ότι αυτή η φωτογραφία: α) ήταν η **αρχή μιας ιστορίας** και να γράψουν τη συνέχεια και το τέλος, β) ήταν **η μέση μιας ιστορίας** και να γράψουν την αρχή και τέλος, γ) ήταν **το τέλος της ιστορίας** και να γράψουν την αρχή και τη μέση της ιστορίας. Αφού ολοκληρώσουν, τα παιδιά ανακοινώνουν τις δικές τους ιστορίες στην τάξη και εάν θέλουν τις οπτικοποιούν με κάποιο λογισμικό παρουσίασης ή σε poster.



### Δραστηριότητα 4

Τα παιδιά παίρνουν μέρος σε μία εκπαιδευτική πολυμεσική δραστηριότητα ανατροφοδότησης/αξιολόγησης που έχει δημιουργηθεί από τον/την εκπαιδευτικό για τη συγκεκριμένη θεματική μέσω του λογισμικού wordwall όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα και προσπαθούν να εντοπίσουν τις σωστές απαντήσεις. Διαθέσιμο στον σύνδεσμο : <https://wordwall.net/resource/3648112>.



Εικόνα: Περιβάλλον δραστηριότητας Wordwall



## Δραστηριότητα 5

Με αφορμή τη 12<sup>η</sup> Ιουνίου, Ημέρα κατά της Παιδικής Εργασίας, οι μαθητές/τριες μπορούν να δημιουργήσουν ένα κολάζ με λεζάντες κατά της παιδικής εργασίας.

### Δ. Αποτίμηση

Με βιωματικές και διαθεματικές προσεγγίσεις και την αξιοποίηση της τέχνης τα παιδιά οδηγούνται σε επεκτάσεις και αναπροσαρμογές απόψεων, επειδή ακριβώς στόχος είναι η αποτίμηση των ευρύτερων γνώσεων και όχι η στείρα απομνημόνευση. Λαμβάνουν επίσης μέρος σε δραστηριότητα αξιολόγησης των γνώσεων τους μέσω πολυμεσικής δραστηριότητας του wordwall.

Κατά τη διάρκεια ανάπτυξης της πρακτικής εφαρμόζεται επίσης: α) Συμμετοχική παρατήρηση (Participant Observation) με καταγραφή αυθόρμητων αντιδράσεων των μαθητών/τριών και β) Αξιοποίηση αυτοαξιολογικών κειμένων (προσωπικής έκφρασης/δημιουργικής γραφής).





### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

1. Η σύνθεση των ομάδων μπορεί να γίνει με βάση τις προτιμήσεις και τις δεξιότητες των μαθητών/τριών, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τις προσδοκίες τους στην αρχή της σχολικής χρονιάς με ένα μικρό ερωτηματολόγιο διερεύνησης των αναγκών.
2. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί αντί των εικόνων και κάποιο video είτε να αξιοποιηθούν διαφορετικές εικόνες που ο εκπαιδευτικός κρίνει ότι είναι πιο κοντά στην καθημερινότητα των μαθητών/τριών του.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

Το Βήμα. Το κύμα προσφύγων αυξάνει την παιδική εργασία στην Τουρκία.  
<https://www.tovima.gr/2014/09/02/world/to-kyma-prosfygwn-ayksanei-tin-paidiki-ergasia-stin-toyrkia/>.

Υπ' αριθμ. 182 Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας.

Wordwall, <https://wordwall.net/resource/3648112>.

#### Εικονιστικό υλικό

In.gr. «Παιδιά – σκλάβοι» στη Θεσσαλονίκη: Σοκαριστικά στοιχεία για την παιδική εργασία, 11/2019. Διαθέσιμο στο: <https://www.in.gr/2019/06/11/greece/paidia-sklavoi-sti-thessaloniki-sokaristika-stoixeia-gia-tin-paidiki-ergasia/>.

Inforinterview. Η παιδική εργασία στην Ελλάδα. Το χθες και το σήμερα. Δημοσιεύθηκε 4/12/2017. Διαθέσιμο στο: <https://www.iforinterview.com/h-paidikh-ergasia-sthn-ellada-to-xthes-kai-to-shmera/>.



### 4.3 «Οι μαθητές και οι μαθήτριες ως υποστηρικτές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων»

Στεφανία Μπούρη

#### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Μέσα από ένα πολυμεσικό και ομαδοσυνεργατικό project οι μαθητές και οι μαθήτριες θα έχουν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τα δικαιώματά τους, να έρθουν σε επαφή με το προσφυγικό ζήτημα, να αναζητήσουν στοιχεία σχετικά με παραβιάσεις των δικαιωμάτων των προσφυγόπουλων. Η δράση στοχεύει στην καλλιέργεια της ενσυναίσθησης και της αλληλεγγύης, καθώς και στην ενεργή στάση των παιδιών ενάντια στους περιορισμούς και την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

**Ηλικιακή ομάδα:** 6-18 ετών (με προσαρμογές)

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Κοινωνική και πολιτική αγωγή, Πολιτική Παιδεία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 6-10 διδακτικές ώρες

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Η/Υ, Προτζέκτορας, Χαρτί του μέτρου, Μαρκαδόροι, Μολύβια

#### B. Στόχοι

- Να εξοικειωθούν οι μαθητές/τριες με τα δικαιώματα των παιδιών
- Να δουλέψουν ομαδοσυνεργατικά για έναν κοινό σκοπό
- Να μάθουν να κάνουν χρήση έγκυρων πηγών
- Να κατανοήσουν την παρούσα κατάσταση και να γίνουν ενεργοί πολίτες
- Να καλλιεργήσουν την κριτική τους σκέψη και να προτείνουν λύσεις
- Να αναπτύξουν τη δεξιότητα της ‘ενσυναίσθησης’

#### Γ. Βήματα/οδηγίες

Η ανάπτυξη και η υλοποίηση της δραστηριότητας περιλαμβάνει:

A) Την παρουσίαση των δικαιωμάτων των παιδιών και της κατάστασης που βιώνουν τα προσφυγόπουλα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις χώρες τους.

B) Την ενθάρρυνση και τη συμμετοχή των παιδιών σε ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες και την παρουσίαση λύσεων από τους ίδιους τους μαθητές.





### Δραστηριότητα 1

- Χωρισμός παιδιών σε ομάδες
- Ζητάμε από τα παιδιά να κάνουν μια λίστα των αναγκών που έχουν στην καθημερινότητά τους
- Επιστροφή: ποιες είναι οι ανάγκες τους και ποια είναι τα δικαιώματά τους; Υπάρχει ο διαχωρισμός σε ‘πρωταρχικές’ και ‘δευτερεύουσες’ ανάγκες;
- Κλείσιμο της πρώτης διδακτικής ώρας



### Δραστηριότητα 2

- Σύντομη περίληψη του προηγούμενου μαθήματος
- Προβολή βίντεο για τα δικαιώματα των παιδιών (<https://www.youtube.com/watch?v=IWOWXtYZYDo>)
- Συζήτηση μετά την προβολή: Καλύπτονται οι ανάγκες που κατέγραψαν; Διακρίνουν παραβιάσεις των δικαιωμάτων τους;
- Βίντεο για προσφυγόπουλα: <https://www.youtube.com/watch?v=DiY2wulTEuw>
- Μετά την προβολή: Τι είχε αυτό το παιδί; Τι έχασε; Τι πρέπει να κάνουμε; (Καταγραφή των απαντήσεων σε χαρτί)  
Κλείσιμο της δεύτερης διδακτικής ώρας



### Δραστηριότητα 3

- Σύντομη περίληψη του προηγούμενου μαθήματος
- Χωρισμός σε ομάδες- Βασικά ερωτήματα:
  1. Παραβιάζονται τα δικαιώματα των παιδιών-προσφύγων;
  2. Η κοινωνία μας προσφέρει όσα θα έπρεπε;
  3. Τι λύσεις προτείνετε;

Η συγκεκριμένη διαδικασία μπορεί να διαρκέσει από 2-4 ώρες. Σε παιδιά μικρότερης ηλικίας, είναι ευκολότερο να μοιράσουμε υλικό που έχουμε βρει ήδη ή έχουμε γράψει εμείς, ώστε η γλώσσα να είναι απλή και κατανοητή.

### Δ. Αποτίμηση

Η κατανόηση των δικαιωμάτων του παιδιού από τα ίδια τα παιδιά είναι μια εξαιρετικά σημαντική διαδικασία. Επιπλέον, η αναγνώριση των δικαιωμάτων και ο εντοπισμός παραβιάσεών τους είναι καίριας σημασίας, καθώς αποβλέπουν στην ενεργή συμμετοχή των παιδιών σε κοινωνικά προβλήματα.

Μέσω των προτεινόμενων δραστηριοτήτων (και των παραλλαγών που μπορεί να επιλέξουν οι εκπαιδευτικοί) επιδιώκονται η ανάπτυξη της ενσυναίσθησης, της συνεργασίας και της αλληλεγγύης. Τα παιδιά συνεργάζονται για να παράξουν ένα αποτέλεσμα, αναζητούν στοιχεία, σκέφτονται, συζητούν με επιχειρήματα και επιδιώκουν να προτείνουν λύσεις.

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

- Ο αριθμός των μαθητών/τριών στις ομάδες εξαρτάται από τον συνολικό αριθμό των μαθητών της τάξης. Συνιστούμε οι ομάδες να έχουν ίδιο αριθμό μαθητών και να μην ξεπερνούν τα 5 άτομα ανά ομάδα.
- Υπάρχουν πολλά βίντεο στο διαδίκτυο σχετικά με την παρουσίαση των δικαιωμάτων του παιδιού. Είναι καλό οι εκπαιδευτικοί να επιλέξουν αυτό που θεωρούν πιο κατάλληλο για την τάξη τους.
- Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να προσαρμόσουν τις δραστηριότητες ανάλογα με την ηλικία των παιδιών. Για μαθητές/τριες μεγαλύτερης ηλικίας μπορούν να ανεβάσουν τον βαθμό δυσκολίας και για παιδιά μικρότερης ηλικίας να δώσουν οι ίδιοι τα στοιχεία πάνω στα οποία θα βασιστούν για την παραγωγή του υλικού τους.
- Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να δώσουν οι εκπαιδευτικοί μια σαφή εικόνα της κατάστασης που βιώνουν τα προσφυγόπουλα χρησιμοποιώντας κι άλλα βίντεο, εικόνες κλπ.

## ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

### Πολυμεσικό υλικό

Μάθε τη σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια! Έκδοση φιλική προς τα παιδιά, <https://www.youtube.com/watch?v=IWOWXtYZYDo>.

Τα δικαιώματα του παιδιού, <https://www.youtube.com/watch?v=LTWczvJzSIQ>.

Ο Mustafa κάνει ένα περίπατο-Unfairy tales, <https://www.youtube.com/watch?v=cnP-90uUO3o>.

Η Irvine και το μαξιλάρι-Unfairy tales, <https://www.youtube.com/watch?v=DiY2wulTEuw>.

Malak and the boat-Unfairy tales, <https://www.youtube.com/watch?v=2UMjSZaMY2Y>.

### Ενδεικτική βιβλιογραφία

Compasito-Manual on Human Rights Education for Children, <http://www.eycb.coe.int/compasito/>.





#### 4.4 «Το ζήτημα της παράνομης παιδικής εργασίας παιδιών προσφύγων μέσα από την ψηφιακή αφήγηση»

Βασιλική Χατζηευθυμίου

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες γίνονται προσεκτικοί παρατηρητές ιστοριών παράνομης παιδικής εργασίας που εξελίσσονται καθημερινά γύρω τους. Μέσα από τεχνικές δημιουργικής γραφής και αξιοποίησης ψηφιακών ιστοριών (digital story) και comic ανακαλύπτουν κρυμμένες αλήθειες γύρω από το ζήτημα της παράνομης παιδικής εργασίας και παίρνουν θέση προτείνοντας λύσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών προσφύγων, μεταναστών κ.α. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να αναλάβουν δράση στην ίδια την κοινότητά τους. Είναι ώρα για δράση!

**Ηλικιακή ομάδα:** 14-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Γλώσσα, Εικαστικά, Πληροφορική

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 60΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Projector, διαδίκτυο, A4 χαρτί, φύλλα εργασίας.

##### B. Στόχοι

Ενημέρωση των μαθητών/τριών για την παράνομη παιδική εργασία και τις μορφές της καθώς και τρόπους αντιμετώπισης

Εναισθητοποίηση σε ζητήματα καταπάτησης των δικαιωμάτων του παιδιού και ειδικότερα των παιδιών προσφύγων σε σχέση με την παράνομη παιδική εργασία

Καλλιέργεια αισθήματος αλληλεγγύης και εθελοντισμού

Καλλιέργεια ενσυναίσθησης και προσεκτικής παρατήρησης

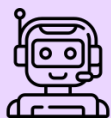
Εξοικείωση με διάφορα κειμενικά είδη

Καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων



## Γ. Βήματα/οδηγίες

Τα ψηφιακά κόμικς, μπορούν να αποτελέσουν ένα χρήσιμο εργαλείο-μέσο για την προετοιμασία των μαθητών/τριών στην κατάκτηση τέτοιων δεξιοτήτων. Τα ψηφιακά κόμικς μπορούν να αξιοποιηθούν τόσο από τους/τις εκπαιδευτικούς όσο και από τους/τις ίδιους/ιες τους/τις μαθητές/τριες. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ενσωματώσουν τα κόμικς στη διδασκαλία τους, προκειμένου να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών/τριών, μέσω της οπτικοποίησης της πληροφορίας και της χρήσης εικόνων.



### Δραστηριότητα 1

1. Προβάλλουμε στα παιδιά καρτέ- καρτέ ένα comic όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα, το οποίο σχετίζεται με την παράνομη παιδική εργασία και τις μορφές της στις σύγχρονες κοινωνίες. Στη συνέχεια καλούμε τα παιδιά να το παρατηρήσουν προσεκτικά και: α) να καταγράψουν τι είδους μορφές παιδικής παράνομης εργασίας εντόπισαν, β) να αξιολογήσουν εάν ο/η ήρωας της ιστορίας αντέδρασε σωστά, γ) να προτείνουν τι θα μπορούσε να κάνει ο ήρωας για να βοηθήσει τους ήρωες της ιστορίας ή σε ποιον φορέα θα έπρεπε να είχε απευθυνθεί.



Εικόνα: Παιδική εργασία (comic)

2. Ακολουθεί συζήτηση με τον/την εκπαιδευτικό για τις μορφές της παιδικής παράνομης εργασίας και τους φορείς στους οποίους πρέπει να απευθύνεται κάποιος,

όταν εντοπίζει ένα τέτοιο περιστατικό και δημιουργούμε μία λίστα με φορείς, οργανώσεις και δομές προστασίας του παιδιού στην περιοχή αλλά και ευρύτερα.



### Δραστηριότητα 2

1. Προτρέπουμε τα παιδιά να σημειώσουν σε ένα φύλλο χαρτί το καθημερινό τους πρόγραμμα και τα πράγματα που κάνουν στη διάρκεια της ημέρας. Ανακοινώνουν στην τάξη και κατηγοριοποιούμε σε ομάδες στον πίνακα (π.χ. σχολείο, διάβασμα, παιχνίδι, σινεμά κ.α).
2. Στη συνέχεια τους καλούμε να γράψουν ομαδοσυνεργατικά μία σελίδα ημερολογίου ενός από τα παιδιά που απεικονίζονται στο comic. Θα πρέπει να καταγράψουν το καθημερινό του πρόγραμμα και να εντοπίσουν εάν έχει κοινά στοιχεία με το δικό τους καθημερινό πρόγραμμα. Κάθε ομάδα παρουσιάζει στην τάξη και ανακοινώνει τα συμπεράσματά της (διαφοροποιήσεις που εντόπισαν, προβλήματα που αντιμετωπίζει ένα παιδί που εργάζεται παράνομα κ.α).



### Δραστηριότητα 3

Τα παιδιά συντάσσουν μία επιστολή διαμαρτυρίας κατά της παιδικής εργασίας και θα αποφασίσουν οι ίδιοι ποιος θα είναι ο παραλήπτης της.

Εναλλακτικά: Τους καλούμε να υποθέσουν ότι είναι ηγέτες του κόσμου. Καλούνται να γράψουν ένα σύντομο κείμενο επιστολής (150-200 λέξεις) ατομικά όπου θα αναφέρουν τα μέτρα που θα λάμβαναν για να βοηθήσουν στην προστασία των παιδιών από την παράνομη παιδική εργασία και πώς θα σχεδίαζαν ένα σύστημα που θα εξασφάλιζε ότι γίνονται σεβαστά όλα τα δικαιώματα των προσφύγων. Το κείμενο θα μπορούσε να αρχίζει με τη φράση: *Όταν θα είμαι ηγέτης....*



### Δραστηριότητα 4

Οι μαθητές/τριες προτρέπονται να δημιουργήσουν τη δική τους ψηφιακή ιστορία σε μορφή comic (ή με κάποιο άλλο λογισμικό) που θα σχετίζεται με την παιδική εργασία.

### Δ. Αποτίμηση

Οι μαθητές/τριες αξιολογούνται σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων μέσα από τα κείμενά τους και τις ομαδοσυνεργατικές δημιουργίες τους. Κυρίως όμως η αξιολόγηση επιχειρείται μέσα από μία εποικοδομητική συζήτηση και την αποτίμηση της συμμετοχής των μαθητών/τριών σε όλες τις δραστηριότητες.

Οι ομάδες επίσης αξιολογούνται από τη συνεργασία των μελών της, τη συμπλήρωση των φύλλων εργασίας και το αποτέλεσμα της εργασίας τους. Οι ομαδικές εργασίες τέλος έχουν σαν στόχο να τονώσουν το πνεύμα συνεργασίας και την καλλιέργεια διαπολιτισμικής συνείδησης.

Κατά τη διάρκεια εφαρμόζεται επίσης: α) Συμμετοχική παρατήρηση (Participant Observation) με καταγραφή αυθόρμητων αντιδράσεων των μαθητών κατά την εφαρμογή και β) Αξιοποίηση αυτοαξιολογικών κειμένων (προσωπικής έκφρασης).

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Η σύνθεση των ομάδων μπορεί να γίνει με βάση τις προτιμήσεις και τις δεξιότητές των μαθητών/τριών, τις διαπροσωπικές σχέσεις και τις προσδοκίες τους, στην αρχή της σχολικής χρονιάς με ένα μικρό ερωτηματολόγιο διερεύνησης των αναγκών.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

Βασιλικοπούλου Μ., Μπουλουδάκης Μ., Ρετάλης Σ. (2007). «Αξιοποίηση των Ψηφιακών Κόμικς στην Εκπαίδευση - Προτάσεις για το Μάθημα της Ιστορίας» στο *Πρακτικά 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις ΤΠΕ "Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη"*, Σύρος 4-6 Μαΐου 2007. Προσπελάστηκε στις 21/9/2020, <http://www.epyna.eu/modules.php?name=News&file=article&sid=16989>.

Μήτας, Σ. (2019). Η έννομη προστασία του παιδιού: Η προστασία από την παιδική εργασία. Διαθέσιμο στο: <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/i-ennomi-prostasia-tou-paidiou-i-prostasia-apo-tin-paidiki-ergasia/>

Kendricks, N. (2000). *Comic-book artist uses work to take serious look at how hard life can be*. The San Diego Union - Tribune, pp. E-8.

Storyboard, Παιδική εργασία. Διαθέσιμο στο: <https://www.storyboardthat.com/storyboards/vickychatziefthimiou/>



[?fbclid=IwAR2b71BU4Ifwr3Um1ljNLdxBzSBZ78ioKCr60td8xg-wRHγXuELRKYGZNkA.](#)

Sturm, J. (2002). Comics in the classroom. *The Chronicle of Higher Education*, pp. B14-5.

Τσουβέλας, Γ. (2011). Παιδική εργασία. Στο Ο. Γιωτάκος, Μ. Τσιλιάκου & Α. Τσίτσικα (Επιμ. Έκδ.), *Κακοποίηση παιδιού και εφήβου*(σ. 134-170). Αθήνα: Εκδόσεις Πεδίο.

Υπ' αριθμ. 182 Σύμβαση της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) για τις χειρότερες μορφές παιδικής εργασίας



### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Μέσω της δραστηριότητας η Ατζέντα 2030 του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αναδεικνύεται σε ένα πολυθεματικό εκπαιδευτικό εργαλείο για την προσέγγιση μιας σειράς κρίσιμων ζητημάτων, όπως η εξάλειψη των ανισοτήτων, η ισότητα των φύλων και η εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς. Αποτελεί μέρος του υπό έκδοση εγχειριδίου εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Ομίλου για την UNESCO Νέων Θεσσαλονίκης.

**Ηλικιακή ομάδα:** 12-15

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Γλώσσα, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Πολιτική Παιδεία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120' (μπορεί να καλυφθεί σε 3 διδακτικές ώρες)

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Εκτυπώσεις των λογοτύπων 17 Στόχων, πρόσβαση σε Η/Υ και στο διαδίκτυο, δυνατότητα προβολής παρουσίασης και βίντεο, σχολικός πίνακας, Α4 χαρτί, στυλό.

### B. Στόχοι

Ο σκοπός της υλοποίησης των δραστηριοτήτων είναι να ενημερώσουμε και να ευαισθητοποιήσουμε τους μαθητές για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης, με απώτερο στόχο να διαμορφώσουμε τους ενεργούς πολίτες του μέλλοντος, οι οποίοι θα αναλάβουν δράση για τη μεγάλη αλλαγή στον πλανήτη μας μέχρι το 2030. Στο πλαίσιο αυτό οι μαθητές:

- Ενημερώνονται για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης
- Ευαισθητοποιούνται σχετικά με τις προτεραιότητες της Ατζέντας 2030
- Εμπλέκονται σε δραστηριότητες που προάγουν την ομαδικότητα και τη συνεργασία με έμφαση στα δικαιώματα και τις προτεραιότητες των παιδιών και των νέων.



## Γ. Βήματα/οδηγίες

Η ανάπτυξη και υλοποίηση της δραστηριότητας περιλαμβάνει:

A) Την παρουσίαση και ενημέρωση για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης με τη χρήση ενημερωτικών πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων σε συνδυασμό με οπτικοακουστικό υλικό (όπως βίντεο, εικόνες, διαγράμματα).

B) Την ενθάρρυνση και συμμετοχή των μαθητών σε διαδραστικές ομαδοσυνεργατικές ασκήσεις και την ενθάρρυνσή τους για τον από κοινού σχεδιασμό μικρής κλίμακας δράσεων και τη μετέπειτα υλοποίηση τους.



### Δραστηριότητα 1

Το πρώτο μέρος της δράσης περιλαμβάνει την παρουσίαση των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στους μαθητές της τάξης. Προτεινόμενη συνολική διάρκεια: 45 λεπτά.

- Ξεκινούμε με μια σύντομη αναφορά στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και στην υιοθέτηση της Ατζέντας 2030 στις 25 Σεπτεμβρίου 2015. (διάρκεια: 3')
- Συνεχίζουμε με την **περιγραφική παρουσίαση** των 17 Παγκόσμιων Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και των 169 Υποστόχων. Μπορούμε να εστιάσουμε σε συγκεκριμένους Στόχους που ενδέχεται να αφορούν περισσότερο την τάξη ή συνδέονται με συγκεκριμένα ζητήματα με τα οποία επιθυμούμε να ασχοληθούμε με τους μαθητές μας στη συνέχεια. (διάρκεια: 15'-20')
- Προχωρούμε με τον ορισμό της βιώσιμης ανάπτυξης. (διάρκεια: 2')
- Προβάλλουμε σχετικό **οπτικοακουστικό υλικό** (π.χ. βίντεο) που έχουμε εντοπίσει στο διαδίκτυο το οποίο παραθέτει συνοπτικά τις πληροφορίες για τους 17 Στόχους και προσφέρει τροφή για περαιτέρω σκέψη και συμμετοχή στη συζήτηση. (διάρκεια: 5')



- **Αναστοχασμός:** Κάνουμε **συζήτηση** για τους 17 Στόχους με τους μαθητές. Διαπιστώνουμε αν γνώριζαν από πριν για την Ατζέντα 2030 και αν ναι, πώς έμαθαν τις σχετικές πληροφορίες. (διάρκεια: 15')



Developed in collaboration with: TROLLBROCK COMPANY (TrollbrockGrafik.com) + 33 320 0716  
For updates or usage contact: trollbrock@trollbrock.com | Not an official translation made by UNICEF (October 2016)



## Δραστηριότητα 2

Σε επόμενη διδακτική ώρα συνεχίζουμε με το επόμενο μέρος της δραστηριότητάς μας. Οι μαθητές έχουν πλέον ενημερωθεί για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Προτεινόμενη συνολική διάρκεια: 35 λεπτά.

- Χωρίζουμε τους/τις μαθητές/τριες σε **ομάδες** των 4 ατόμων και τους ζητούμε να συζητήσουν μεταξύ τους και να καταγράψουν σε ένα χαρτί Α4 τις απαντήσεις τους στο ερώτημα: *«Ποια νομίζετε ότι είναι τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι στη χώρα μας και παγκοσμίως;»* (διάρκεια: 10'-15')
- Στο μεταξύ, όσο οι μαθητές/τριες συνεργάζονται σε ομάδες, ετοιμάζουμε την τάξη για την παρουσίαση που θα ακολουθήσει. Χωρίζουμε τον σχολικό πίνακα στη μέση με μια κάθετη γραμμή. Στην αριστερή πλευρά γράφουμε διαδοχικά Στόχος 1, Στόχος 2, έως και τον Στόχο 17. Αφήνουμε κενή τη δεξιά πλευρά.
- Ζητούμε από τους/τις μαθητές/τριες να **παρουσιάσουν** τα προβλήματα που κατέγραψαν ανά ομάδα, και να μας πουν με ποιον Στόχο **συνδέουν** το κάθε πρόβλημα που ανέφεραν. Σημειώνουμε επιγραμματικά τα προβλήματα δίπλα στη δεξιά πλευρά του πίνακα, δίπλα από τον αντίστοιχο Στόχο. (διάρκεια: 15'-20')
  - **Διαπίστωση:** Κάνουμε σύντομη **ανακεφαλαίωση** των όσων ειπώθηκαν με σκοπό να αναδείξουμε τη στενή διασύνδεση μεταξύ παγκόσμιων,

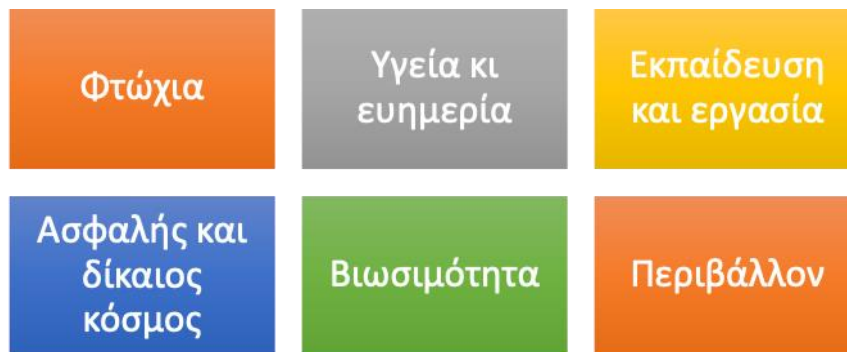
εθνικών και τοπικών προβλημάτων και των 17 Στόχων. Οι Στόχοι προσβλέπουν στον περιορισμό ή εξάλειψη των προβλημάτων αυτών (διάρκεια: 5')



### Δραστηριότητα 3

Σε επόμενη διδακτική ώρα συνεχίζουμε με το τελικό μέρος της δραστηριότητάς μας. Οι μαθητές έχουν πλέον ενημερωθεί για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης. Έχουν καταδείξει τα προβλήματα σε παγκόσμιο, εθνικό και τοπικό επίπεδο, και τους ενθαρρύνουμε να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην προσπάθεια επίτευξης των 17 Στόχων. Προτεινόμενη συνολική διάρκεια: 40 λεπτά.

- **Κατηγοριοποιούμε** τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης σε **6 θεματικές**. Ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο, μπορούμε να ζητήσουμε αρχικά από τους ίδιους τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν τους 17 Στόχους και να ανακοινώσουν σε όλη την τάξη τις κατηγορίες και τους στόχους που συμπεριλαμβάνουν.
- **Παρουσιάζουμε τις 6 κατηγορίες** στους/στις μαθητές/τριες, τονίζοντας ότι η κατηγοριοποίηση είναι ενδεικτική. Κάποιος μπορεί να κάνει μια διαφορετική ομαδοποίηση των Στόχων, ενώ δεν υπάρχει «σωστή και λάθος» ομαδοποίηση. Άλλωστε, η υλοποίηση ενός Στόχου συνδέεται και με την επίτευξη και άλλων Στόχων, καθώς οι 17 Στόχοι είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλένδετοι.



- **Χωρίζουμε τους/τις μαθητές/τριες σε 6 ομάδες**. Η κάθε ομάδα αναλαμβάνει να **ερευνήσει** και να **συγκεντρώσει** υλικό από το διαδίκτυο για μια από τις κατηγορίες των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης που παρουσιάστηκαν προηγουμένως. Αυτό το μέρος της δραστηριότητας μπορεί να ανατεθεί και ως ομαδική εργασία για το σπίτι, προκειμένου οι μαθητές/τριες να έχουν τη δυνατότητα να αναζητήσουν πληροφορίες χωρίς πίεση χρόνου. Ζητούμενο είναι να εντοπίσουν λόγους που καθιστούν αναγκαία την επίτευξη της

Ατζέντας των 17 Στόχων και **ιδεών** και **προτάσεων** που μπορούν να βοηθήσουν στην υλοποίηση της Ατζέντας 2030.

- Ζητούμε από τις ομάδες των μαθητών/τριών να **παρουσιάσουν** τα ευρήματα της έρευνας τους. Μέσα από τη σχετική συζήτηση και καταγραφή απόψεων, δημιουργείται μια σειρά **προτάσεων**, που τονίζουν την ανάγκη για συντονισμένη δράση και συνεργασία σε μια σειρά ζητημάτων, όπως η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η μείωση των ανισοτήτων, η κοινωνική ένταξη και συμβίωση, ανάπτυξη της έρευνας και της τεχνολογίας, η οικοδόμηση βιώσιμων πόλεων, η προστασία του περιβάλλοντος κ.α.
- **Ανάληψη Δράσης**: Οι μαθητές/τριες μπορούν να επιλέξουν κάποια(ες) από αυτές τις προτάσεις για να την **υλοποιήσουν** στο πλαίσιο της τάξης ή/και του σχολείου. Μικρής κλίμακας δράσεις συμβάλλουν στην υλοποίηση των Στόχων (και Υποστόχων) στο σχολικό περιβάλλον και σε τοπικό επίπεδο. Οι μαθητές/τριες με αυτόν τον τρόπο γίνονται **«Πρεσβευτές των Στόχων»**.



### Δ. Αποτίμηση

Η επίτευξη των 17 Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη αποτελεί μια τεράστια πρόκληση για όλους τους ανθρώπους. Οι Στόχοι αυτοί μπορούν να επιτευχθούν μόνο όταν όλοι μας, οι πολίτες, συμπεριλαμβανομένων των **εκπαιδευτικών**, των **νέων** και των **παιδιών**, πάρουμε μέρος σε αυτήν την παγκόσμια εκστρατεία, που συνιστά μια από τις μεγαλύτερες και ευρύτερες διαδικασίες συμμετοχής στην παγκόσμια ιστορία.

Μέσω των ανωτέρω δραστηριοτήτων (και των παραλλαγών που μπορεί να επιλέξει ο εκπαιδευτικός), επιτυγχάνεται η προοδευτική αλλαγή της στάσης των μαθητών/τριών απέναντι στα μεγάλα προβλήματα του σύγχρονου κόσμου και η δημιουργία των **ενεργών πολιτών**, ενώ καθίσταται **κοινή συνείδηση** όλων ότι οι «**17 Στόχοι αφορούν τον καθένα μας**»!

Η προσέγγιση των 17 Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη μέσω μιας σειράς διαδραστικών και ομαδοσυνεργατικών δράσεων, προάγει την αυτενέργεια, τη γνώση και την ενσυναίσθηση των μαθητών/τριών. Προάγεται έτσι η συνεργασία και ο εποικοδομητικός διάλογος, καθώς οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε συζητήσεις, αναλαμβάνουν ομαδικά καθήκοντα και ενθαρρύνονται να συνδυάσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες τους.

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

- ✓ Για την παρουσίαση των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (και των 169 Υποστόχων) συστήνεται η αξιοποίηση στατιστικών, στοιχείων και γραφημάτων προκειμένου να περιοριστεί ο θεωρητικός χαρακτήρας της παρουσίασης και να δοθούν πληροφορίες που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια από τους μαθητές/τριες.
- ✓ Ο αριθμός των μαθητών/τριών σε κάθε ομάδα εργασίας είναι συνάρτηση του συνολικού αριθμού των μαθητών/τριών στην τάξη. Προτιμούμε τη συγκρότηση μεταβλητών ομάδων, των οποίων η σύνθεση δεν μένει συνέχεια σταθερή με τους/τις ίδιους /ίδιες μαθητές/τριες.
- ✓ Ο προγραμματισμός και σχεδιασμός της δράσης, καθώς και η διάρκεια κάθε επιμέρους δραστηριότητας, μπορούν να προσαρμοστούν στις δυνατότητες και τις ανάγκες της σχολικής τάξης, σύμφωνα και με τους επιμέρους εκπαιδευτικούς στόχους.

- ✓ Ειδικά η δραστηριότητα 3, που προϋποθέτει τη δυνατότητα πρόσβασης σε Η/Υ και διαδίκτυο για διεξαγωγή έρευνας από τους μαθητές, μπορεί να οργανωθεί συνδυαστικά με το μάθημα της Πληροφορικής, ανάλογα και με την τεχνική υποδομή του σχολείου ή να ανατεθεί ως ομαδική σχολική εργασία για το σπίτι.
- ✓ Μπορείτε να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/τριες δίνοντας κάποιες αρχικές ιδέες και προτάσεις δράσεων, που θα μπορούσαν να υλοποιηθούν στο επίπεδο της τάξης. Για παράδειγμα η συστηματική ανακύκλωση πλαστικού και χαρτιού και ο περιορισμός της αλόγιστης κατανάλωσης ενέργειας (για ηλεκτροδότηση και θέρμανση) και νερού συμβάλει στην προαγωγή του Στόχου 12 «Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή».

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

#### Πολυμεσικό υλικό

«Το Μεγαλύτερο Μάθημα του Κόσμου». Πρόκειται για την εκπαιδευτική πλατφόρμα της UNESCO και της UNICEF που προωθεί την αξιοποίηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στην εκπαιδευτική διαδικασία, με σκοπό την ανάπτυξη ευαισθητοποιημένων νέων πολιτών για ένα βιώσιμο μέλλον:

<https://worldslargestlesson.globalgoals.org/>

[[Μετάφραση του εκπαιδευτικού υλικού στα Ελληνικά από το QualityNet Foundation](#)]

Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ: [«Οι 17 Στόχοι»](#)

“Compasito - Manual on Human Rights Education for Children”. Πρόκειται για το Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά του Συμβουλίου της Ευρώπης. Περιλαμβάνει πληθώρα εκπαιδευτικών δράσεων που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν συνδυαστικά με την εκπαίδευση για τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης στη σχολική τάξη: <http://www.eycb.coe.int/compasito/>

«Έκθεση: Μαθαίνω, Ερευνώ, Δρω για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης». Ηλεκτρονική έκδοση του Ομίλου για την UNESCO Νέων Θεσσαλονίκης στο πλαίσιο έρευνας για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης σε μαθητές σχολείων της Θεσσαλονίκης. Το ενσωματωμένο ερωτηματολόγιο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την ιεράρχηση των 17 Στόχων από τους μαθητές στο πλαίσιο της τάξης:

<https://unescoyouth.gr/publications/books-handbooks/>



### Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αναγνωστοπούλου Δ., Νάσκου-Περράκη Π., Σκιαδάς Δ. (επιμ.), «Δικαίωμα στην Εκπαίδευση & Εκπαιδευτικές Πολιτικές - Διεθνείς, Ευρωπαϊκές & Εθνικές Διαστάσεις» (Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ανικούλα, 2020).

Ματσαγγούρας Η., Η διαθεματικότητα στη σχολική τάξη (Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη, 2003).

Νάσκου-Περράκη Π., Ταραράς Κ., Χαΐνογλου Κ., «Ανθρώπινα Δικαιώματα: Ερωτήσεις και Απαντήσεις» (Αθήνα: Εκδόσεις Θέμις, 2013) [[διαθέσιμο εδώ](#)]

## 4.6 «Το θέατρο του καταπιεσμένου και το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών»

Στεφανία Μπούρη

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Μέσω των θεατρικών τεχνικών δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές και στις μαθήτριες αφενός να κατανοήσουν το ζήτημα των ασυνόδευτων προσφύγων και αφετέρου να έρθουν πιο κοντά στην κατάσταση και στα συναισθήματα που βιώνουν.

**Ηλικιακή ομάδα:** 6-18 (με προσαρμογές)

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Μπορεί να αξιοποιηθεί από εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 35-40 ώρες

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Σκηνικά, Κοστούμια, Σενάριο, Υπολογιστής, Ηχεία

### B. Στόχοι

- Ενεργοποίηση της φαντασίας και καλλιέργεια της δημιουργικότητας
- Ανάπτυξη της ενσυναίσθησης και της αλληλεγγύης
- Γνωριμία με το θέατρο και την καλλιτεχνική έκφραση
- Ανάλυση ενεργού ρόλου σε κοινωνικά προβλήματα
- Ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης των παιδιών και καλλιέργεια ενός ομαδικού κλίματος
- Συνεργασία, επικοινωνιακός διάλογος

### Γ. Βήματα/οδηγίες

Η ανάπτυξη και η υλοποίηση της δραστηριότητας περιλαμβάνει:

1. Εισαγωγικές θεατρικές δραστηριότητες και θεατρικό παιχνίδι
2. Δημιουργία του σεναρίου και των σκηνών από τα ίδια τα παιδιά, ανάπτυξη των ρόλων που θα αναλάβουν.





## Δραστηριότητα 1

Εισαγωγή στο θέατρο και το θεατρικό παιχνίδι (2-4 ώρες).

Αρχικά, είναι καλό να ενημερώσουμε τα παιδιά για το προσφυγικό ζήτημα, μέσω της χρήσης βίντεο, εικόνων, άρθρων και παραμυθιών (βλ: Ενδεικτική βιβλιογραφία). Έπειτα ρωτάμε τα παιδιά αν γνωρίζουν τι είναι το θέατρο και χρησιμοποιούμε αποσπάσματα από διάφορες θεατρικές παραστάσεις. Έπειτα οργανώνουμε το θεατρικό παιχνίδι. Παρακάτω παραθέτουμε κάποιες ενδεικτικές δραστηριότητες.

- Τα παιδιά σχηματίζουν έναν κύκλο. Κρατάω ένα μικρό μπαλάκι και προσποιούμαι ότι είναι πολύ βαρύ. Το δίνω στο παιδί που είναι δίπλα μου. Ζητάω να μιμηθεί την κίνησή μου και να δώσει την μπάλα στο επόμενο παιδί. Κάθε φορά που το μπαλάκι περνάει από όλα τα μέλη του κύκλου και καταλήγει σ' εμένα του αλλάζω ιδιότητα πχ ζεστό, ελαφρύ, βρωμερό κλπ.
- Τα παιδιά στέκονται στη σειρά, σαν να ετοιμάζονται να αγωνιστούν σε δρόμο ταχύτητας. Όμως σ' αυτόν τον αγώνα κερδίζει όποιος φτάσει τελευταίος. Τα παιδιά πρέπει να αφυπνίσουν τη δημιουργικότητά τους και να βρουν τρόπους να καθυστερήσουν τον τερματισμό τους.
- Ζητάω από τα παιδιά να σχηματίσουν ένα κύκλο. Στη μέση του κύκλου τοποθετώ ένα μαντήλι. Σηκώνω το μαντήλι και προσποιούμαι ότι είναι κάτι άλλο (πχ χτενίζω τα μαλλιά μου με αυτό-χτένα). Φωνάζω κάθε φορά ένα από τα μέλη της ομάδας. Κάθε φορά που κάποιο παιδί ακούει το όνομά του πρέπει να μπει στον κύκλο, να σηκώσει το μαντήλι και να το χρησιμοποιήσει σαν να είναι κάτι άλλο, πχ σαν ομπρέλα, σαν κινητό κλπ. Το κάθε παιδί αποφασίζει μόνο του τι ιδιότητα θα δώσει στο μαντήλι.



## Δραστηριότητα 2

Ανάπτυξη σεναρίου (2-4 ώρες)

- Χωρίζω τα παιδιά σε 3-4 ομάδες
- Σε 3 διαφορετικά μπολάκια έχω βάλει χαρτάκια

Το μπολ 1 περιλαμβάνει πρόσωπα, το μπολ 2 περιλαμβάνει καταστάσεις και το μπολ 3 περιλαμβάνει λύσεις ή σημαντικά γεγονότα, πχ: Αλί- Πόλεμος- Σουηδία

- Ζητάω από τις ομάδες να γράψουν μια ιστορία που να περιλαμβάνει και τα 3 στοιχεία που έχουν επιλέξει από τα μπολάκια.



- Οι ομάδες παρουσιάζουν τις ιστορίες τους. Η ιστορία που θα ψηφιστεί περισσότερο θα είναι η αρχή του σεναρίου μας.



### Δραστηριότητα 3

Δημιουργία ρόλων (2-4 ώρες)

Η ιστορία που έχει επιλεγεί για να γίνει η βάση του σεναρίου μας, πρέπει να εμπλουτιστεί με τη δημιουργία ρόλων. Τα παιδιά θα φτιάξουν τους ρόλους που θα παίζουν. Βοηθάω τους μαθητές και τις μαθήτριες με ερωτήσεις όπως:

- Πού διαδραματίζεται η ιστορία;
- Πότε;
- Ποια πρόσωπα συμμετέχουν; Τι σχέση έχουν μεταξύ τους;
- Ποιος είναι ο ρόλος που έχεις;
- Πώς λένε τον χαρακτήρα σου;
- Πόσο χρονών είναι;
- Ποια είναι τα χόμπι του;
- Τι του αρέσει και τι δεν του αρέσει;
- Έχει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ή κάποια φράση που συνηθίζει να χρησιμοποιεί;



### Δραστηριότητα 4

Στήσιμο των σκηνών- Πρόβες (σίγουρα θα χρειαστούν 15-20 ώρες)

Αν έχουμε συμφωνήσει πως η πρώτη σκηνή διαδραματίζεται σε ένα σπίτι ζητάμε από τα παιδιά να βρουν πού θα στέκονται, ποιοι θα μιλάνε, τι θα λένε.

Δημιουργούμε τις σκηνές και τις συνδέουμε μεταξύ τους. Κάθε φορά που τελειώνει μια σκηνή τη συνδέουμε με τις προηγούμενες και τις προβάρουμε.



### Δραστηριότητα 5

Η παράσταση

Οι ηθοποιοί μας παίζουν το έργο που έχουν ετοιμάσει. Όταν τελειώσουν, ξαναπαίζουν το έργο από την αρχή. Αυτήν τη φορά όμως το κοινό έχει την επιλογή να συμμετάσχει είτε ζητώντας από τα παιδιά να αλλάξουν τη συμπεριφορά τους σε μια συγκεκριμένη κατάσταση που έχει παρουσιαστεί. Για παράδειγμα, ένας ρόλος

στο έργο κάνει ρατσιστικά σχόλια για έναν πρόσφυγα. Τη δεύτερη φορά που θα παιχτεί η ιστορία, το κοινό μπορεί να ζητήσει από τον συγκεκριμένο χαρακτήρα να μην μιλήσει. Έτσι αλλάζει η πλοκή της ιστορίας και όλοι μαζί προσπαθούμε να βρούμε λύσεις ώστε να βελτιώσουμε την πραγματικότητα.

#### Δ. Αποτίμηση

Το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων αλλά και των συνθηκών διαβίωσης των προσφύγων γενικότερα, είναι σημαντικά θέματα τα οποία τα παιδιά πρέπει να γνωρίσουν, να κατανοήσουν και να θελήσουν να βελτιώσουν.

Μέσω της τεχνικής του θεάτρου του καταπιεσμένου, τα παιδιά αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στη δημιουργία μιας παράστασης που θίγει τα ζητήματα αυτά και μέσω της υποκριτικής μπορούν να αντιληφθούν καλύτερα την κατάσταση που βιώνεται από τους συνομιλήκους τους που εγκαταλείπουν τις χώρες τους για να αναζητήσουν ασφάλεια και να επιβιώσουν.

#### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Το εγχείρημα αυτό είναι αρκετά απαιτητικό, ωστόσο τα αποτελέσματα μπορούν να είναι θαυμάσια. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει συνεχώς να εμπνυχώνουν τα παιδιά και να λειτουργούν βοηθητικά, όταν χρειάζεται. Η συγγραφή σεναρίου προτείνεται κυρίως για παιδιά από 12 έως 17 ετών. Σε παιδιά μικρότερων ηλικιών ίσως είναι καλύτερο να χρησιμοποιηθεί ένα ήδη υπάρχον σενάριο και να μην χρησιμοποιηθεί το θέατρο του καταπιεσμένου σαν βάση. Αυτό δεν σημαίνει πως δεν μπορεί να λειτουργήσει η τεχνική του θεάτρου του καταπιεσμένου και σε μικρότερες ηλικίες. Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να το δοκιμάσουν και να το προσαρμόσουν ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και των μαθητριών τους.



## ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

### Πολυμεσικό υλικό

Μάθε τη σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού με απλά λόγια! Έκδοση φιλική προς τα παιδιά. <https://www.youtube.com/watch?v=IWOWXtYZYDo>

Τα δικαιώματα του παιδιού <https://www.youtube.com/watch?v=LTWczvJzSIQ>

Ο Mustafa κάνει ένα περίπατο- Unfairy tales <https://www.youtube.com/watch?v=cnP-90uUO3o>

Η Ivine και το μαξιλάρι- Unfairy tales,

<https://www.youtube.com/watch?v=DiY2wulTEuw>

Malak and the boat- Unfairy tales,

<https://www.youtube.com/watch?v=2UMjSZaMY2Y>

### Ενδεικτική βιβλιογραφία

Θεατρικά παιχνίδια για ηθοποιούς και για μη ηθοποιούς, Augusto Boal, [Augusto Boal, PDF](#)

Παιδαγωγική του θεάτρου, Σίμος Παπαδόπουλος, [Παιδαγωγική του θεάτρου](#)

Φτου και βγαίνω! Δραστηριότητες πολυγλωσσικής και κοινωνικής- συναισθηματικής ενδυνάμωσης, σελ 171-174, [φτου και βγαίνω](#)



ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



Horizontal lines for writing, spaced evenly down the page.

## 4.7 Οι μαθητές και μαθήτριες σε ρόλο δημοσιογράφου για το «Trafficking»

Βασιλική Χατζηευθυμίου

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες εξετάζουν το θέμα της εμπορίας ανθρώπων αναλαμβάνοντας ρόλο δημοσιογράφου και ερευνητή. Μελετούν το ζήτημα του «trafficking από διάφορες οπτικές και προσπαθούν να διασταυρώσουν τις πληροφορίες τους ώστε να καταλήξουν σε έγκυρα συμπεράσματα.

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, εικαστικά, Πολιτική Παιδεία, Κοινωνιολογία

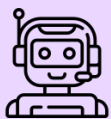
**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** αυτοκόλλητα χαρτάκια (Post it), μαρκαδόροι για ζωγραφική και μαρκαδόροι για πίνακα, χαρτί του μέτρου, κόλλες A4, πίνακας.

### B. Στόχοι

- Ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας δικαιωμάτων παιδιών προσφύγων
- Ανάπτυξη ικανότητας εντοπισμού και πρόληψης περιπτώσεων εμπορίας παιδιών προσφύγων
- Εξοικείωση των συμμετεχόντων με βιωματικές δραστηριότητες ενεργητικών εκπαιδευτικών τεχνικών
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης και εντοπισμού διαφορετικών μεθόδων σκέψης
- Ανάπτυξη ομαδοσυνεργατικότητας
- Ενίσχυση δημιουργικότητας, ερευνητικού πνεύματος και ανάπτυξη πρωτοβουλιών
- Καλλιέργεια ικανότητας επικοινωνίας και διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ των μαθητών/τριών

- Υπέρβαση στερεοτύπων και προκαταλήψεων μέσω μίας γνωστικής σύγκρουσης ανάμεσα σε αυτό που ήξεραν και αυτό που πράγματι συμβαίνει
- Επικοινωνία και συνεργασία μαθητών σε νέα επικοινωνιακά πλαίσια και σε διαφορετικά περιβάλλοντα και δημιουργία αυθεντικών καταστάσεων κάτι που συνήθως απουσιάζει από τη μαθησιακή διαδικασία
- Καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων



### Γ. Βήματα δραστηριότητας/οδηγίες

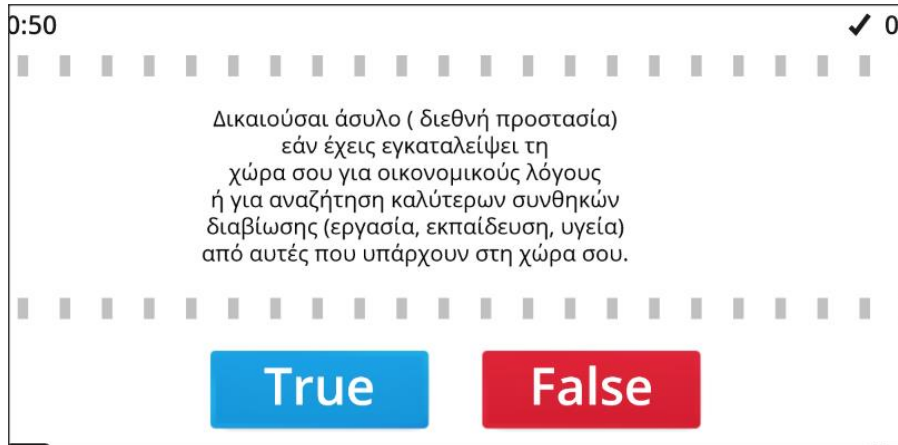
Οι μαθητές και μαθήτριες μέσα από αυθεντικές καταστάσεις και μελέτες περίπτωσης προσεγγίζουν ένα πολύ σημαντικό θέμα με ευαισθησία και υπευθυνότητα.

#### **Δραστηριότητα 1**

Με αφορμή τη φράση «Εμπορία ανθρώπων» (Trafficking), οι μαθητές/τριες καλούνται να καταγράψουν στον πίνακα ή να κολλήσουν σε αυτοκόλλητα χαρτιά (post it) σχετικές λέξεις-κλειδιά. Ακολουθεί σχολιασμός από την ολομέλεια της τάξης. Ο εκπαιδευτής σημειώνει τις ιδέες των συμμετεχόντων στον πίνακα, χωρίς να υποδεικνύει τίποτε. Εξετάζει τις λέξεις και προσπαθεί να τις ταξινομήσει σε κατηγορίες. Ακολουθεί μικρός σχολιασμός από τον/την εκπαιδευτικό και επεξηγηματικές πληροφορίες εάν χρειάζονται.

#### **Δραστηριότητα 2**

Οι μαθητές/τριες παίρνουν μέρος σε δραστηριότητα για τα δικαιώματα των παιδιών προσφύγων με τίτλο: “Πόσο καλά γνωρίζω τα δικαιώματά μου;”. (Διαθέσιμο στο: <https://wordwall.net/resource/3657616>) όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.



**Εικόνα. Περιβάλλον διαδραστικής άσκησης για τα δικαιώματα των παιδιών προσφύγων**

Εναλλακτικά: Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να βάλουν λεζάντες στο παρακάτω comic ([https://www.storyboardthat.com/storyboards/vickychatziefthimiou/-----  
-----  
?fbclid=IwAR1e\\_UqQySmBfbbeFrp2fKPOaIFPH5vE9nAc0wJU5zNnlBfuvwoVq80  
dSRY](https://www.storyboardthat.com/storyboards/vickychatziefthimiou/-----<br/>-----<br/>?fbclid=IwAR1e_UqQySmBfbbeFrp2fKPOaIFPH5vE9nAc0wJU5zNnlBfuvwoVq80<br/>dSRY)) όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.



**Εικόνα. Comic Trafficking**



### Δραστηριότητα 3

Οι μαθητές/τριες σε ρόλο δημοσιογράφου/ερευνητή έχουν εντοπίσει και έχουν φέρει στην τάξη μετά από προσωπική έρευνα στον τύπο αποσπάσματα άρθρων, δελτία τύπου, εκθέσεις σχετικά με την εμπορία ανθρώπων και ειδικότερα με παιδιά πρόσφυγες, αποσπάσματα από τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές εκπομπές. Ο εκπαιδευτικός τους παρέχει επιπλέον υλικό και νομοθετικά κείμενα ώστε να παρουσιάσουν υπό μορφή ρεπορτάζ μία περίπτωση περιστατικού εμπορίας παιδιού-πρόσφυγα.

Κάθε ομάδα επιλέγει τον «εκπρόσωπο Τύπου» και τον δημοσιογράφο που θα κάνει το ζωντανό ρεπορτάζ ενώ κατανέμονται και άλλοι ρόλοι (συντάκτης εφημερίδας, επιμελητής, γραμματέας). Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. Ο/Η εκπαιδευτικός σε διάλογο με τους εκπαιδευόμενους προβαίνει σε σύνθεση των απόψεων. Καταγράφονται στον πίνακα τα κοινά στοιχεία και οι διαφορές των περιπτώσεων που παρουσιάζονται (Πού διαδραματίστηκαν, πότε, πώς, ποιοι συμμετείχαν, πώς θα μπορούσε να αποφευχθεί, γιατί έγινε, εάν προηγήθηκε διασταύρωση πληροφοριών, εάν ακολούθησαν κάποιον κώδικα δεοντολογίας κ.α).



### Δραστηριότητα 4

Οι μαθητές/τριες συντάσσουν συλλογικά ένα άρθρο για την ηλεκτρονική σχολική εφημερίδα για το ζήτημα της εμπορίας των παιδιών προσφύγων και το δημοσιοποιούν στις τοπικές εφημερίδες. Εναλλακτικά γράφουν τα κείμενα για τη δική τους ζωντανή ραδιοφωνική εκπομπή σε τοπικό ραδιοφωνικό κανάλι ή στο European School Radio.



### Δραστηριότητα 5

Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε δραστηριότητα αξιολόγησης για το trafficking μέσω ενός κουίζ που έχει δημιουργηθεί γι' αυτόν τον σκοπό (Διαθέσιμη στο: [http://www.kubbu.com/student/?i=1&a=119661\\_raftickin&fbclid=IwAR0EVAnJt\\_bDd2KTxx5lX1dJk8HkqIB4FCOOCsRfPBOACd5LHSCbDylQBGi/](http://www.kubbu.com/student/?i=1&a=119661_raftickin&fbclid=IwAR0EVAnJt_bDd2KTxx5lX1dJk8HkqIB4FCOOCsRfPBOACd5LHSCbDylQBGi/)).



1. Η εκμετάλλευση ενός παιδιού μπορεί να περιλαμβάνει:

- Εμπόριο βρεφών & οργάνων
- Αναγκαστική εργασία ή παροχή υπηρεσιών, ανάμιξη σε παράνομες δραστηριότητες και εξαναγκαστική επαίετα
- Όλα τα παραπάνω
- Σεξουαλική εκμετάλλευση, παράνομη διακίνηση και εμπορία ανηλικών για σεξουαλικό εμπόριο, εκμετάλλευση πορνείας ανηλικών

2. Οι έμποροι για να στρατολογήσουν τα θύματά τους

- Όλα τα παραπάνω
- Υπόσχονται στους ανήλικους ευκαιρία για εκπαίδευση ή για μια «αξιοπρεπή» εργασία
- Δημιουργούν μια ψευδή ταυτότητα για τον ανήλικο και έχουν απεριόριστο έλεγχο πάνω σε κάθε πτυχή της ζωής του ανηλικού
- Οι γονείς/κηδεμόνες πείθονται για μια καλύτερη ζωή των παιδιών τους κάπου αλλού και τα παραδίδουν στον διακινητή

3. Ενδείξεις για εμπορία ανηλικών στις πύλες εισόδου

- Ο ανήλικος μπορεί να επιβεβαιώσει το όνομα ή τη διεύθυνση του ατόμου που επρόκειτο να συναντήσει κατά την άφιξη του στην χώρα
- Όλα τα παραπάνω
- Ο ανήλικος έχει στην κατοχή του πλαστά έγγραφα ταυτοποίησης ή γνήσια έγγραφα ταυτοποίησης τα οποία έχουν αλλοιωθεί
- Δεν παρουσιάζει ενδείξεις παραμέλησης – βασικής φροντίδας, υποσιτισμού, παραμέληση βασικών ιατρικών αναγκών.

4. Όταν ένα παιδί αποκαλύπτει ότι είναι θύμα εμπορίας ανθρώπων:

- Αναφέρετε το περιστατικό αμέσως στις αρμόδιες αρχές (Εισαγγελέας ανηλικών, ομάδα anti-trafficking της ΕΛ. Αστυνομίας)
- Μη δίνετε υποσχέσεις που δεν μπορείτε να κρατήσετε
- Προετοιμάστε το παιδί για το τι πρόκειται να συμβεί στη συνέχεια
- Όλα τα παραπάνω

5. Ως κύρια αίτια της παράνομης διακίνησης ανθρώπων παραμένει

- Η φτώχεια, η ανεργία, η βία, οι συνθήκες κοινωνικής εξαθλίωσης των χωρών καταγωγής των θυμάτων και η περισσότερο αυξανόμενη ζήτ
- Η αυξανόμενη οικονομική ανισότητα τόσο μεταξύ των εθνών κρατιών όσο και μεταξύ των κοινωνικών ομάδων.
- Όλα τα παραπάνω

Trafficking (εμπορία ανηλικών) - created with Kubbu.com by Vasiliki Chatziefthymiou

**Εικόνα. Περιβάλλον διαδραστικής άσκησης Kubbu**

### Δ. Αποτίμηση

Στην πρακτική αποτιμάται η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριών και η κριτική ικανότητά τους, αφού τους παρέχεται ελευθερία για διερεύνηση νέων ιδεών, χωρίς τον φόβο της αποτυχίας ή της σκληρής κριτικής. Οι μαθητές/τριες, αφού ολοκληρώσουν τις δραστηριότητες, πρέπει να δείξουν πλέον τι μπορούν να κάνουν με αυτά που έμαθαν, να ανακοινώσουν τα αποτελέσματα στην τάξη, να αξιολογήσουν και να αξιολογηθούν.

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Η πρόταση μπορεί να αξιοποιηθεί σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες με πιο απλά κείμενα είτε με εικόνες.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

Εγχειρίδιο χρήσης του εργαλείου SESN. (2015). Οδηγός για την ανίχνευση ανήλικων θυμάτων εμπορίας ανθρώπων. Ινστιτούτο υγείας του παιδιού- Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας Κέντρο για τη Μελέτη και την Πρόληψη της Κακοποίησης-Παραμέλησης των Παιδιών. Co-funded by the Prevention of and Fight against Crime Programme of the European Union. Αθήνα.

Prensky, M. (2010). Teaching Digital Natives, Partnering for Real Learning . Thousand Oaks: Corwin.

European School Radio, <http://europeanschoolradio.eu/el>.

Kubbu.

Trafficking:

[http://www.kubbu.com/student/?i=1&a=119661\\_ raffickin&fbclid=IwAR0EVAnJt\\_bDd2KTxx5lX1dJk8HkqIB4FCOOCsRfPBOACd5LHSCbDylQBG1/](http://www.kubbu.com/student/?i=1&a=119661_ raffickin&fbclid=IwAR0EVAnJt_bDd2KTxx5lX1dJk8HkqIB4FCOOCsRfPBOACd5LHSCbDylQBG1/).

Storyboard.

Traficking,

[https://www.storyboardthat.com/storyboards/vickychatziefthimiou/-----?fbclid=IwAR1e\\_UqQySmBfbbeFrp2fKPOalFPH5vE9nAc0wJU5zNnlBfuvwoVq80dSRY](https://www.storyboardthat.com/storyboards/vickychatziefthimiou/-----?fbclid=IwAR1e_UqQySmBfbbeFrp2fKPOalFPH5vE9nAc0wJU5zNnlBfuvwoVq80dSRY).

Wordwall. «Πόσο καλά γνωρίζω τα δικαιώματά μου;»

<https://wordwall.net/resource/3657616>.

## Παράρτημα Νομοθεσία

### A. Διεθνής νομοθεσία

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (v. 2101/1992)

2ο Προαιρετικό Πρωτόκολλο για την εμπορία παιδιών, παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία (v. 3625/2007)

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος Πρωτόκολλο για την Πρόληψη, Καταστολή και Τιμωρία της Διακίνησης Προσώπων, ιδιαίτερα Γυναικών και Παιδιών

Πρωτόκολλο κατά της Λαθραίας Διακίνησης Μεταναστών από τη Γη, τη Θάλασσα και τον Αέρα

Διεθνής Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης ή τιμωρίας

### B. Ευρωπαϊκή Νομοθεσία

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Δράση κατά της Εμπορίας Ανθρώπων

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των παιδιών από τη σεξουαλική εκμετάλλευση και σεξουαλική κακοποίηση

Οδηγία 2011/36/ΕΕ για την πρόληψη και καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων

Οδηγία 2011/92/ΕΕ για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και σεξουαλικής εκμετάλλευσης των παιδιών και της παιδικής πορνογραφίας

### Γ. Εθνική Νομοθεσία

Σύνταγμα

Ποινικός Κώδικας

Ν. 4267/2014 για την καταπολέμηση της σεξουαλικής κακοποίησης και εκμετάλλευση παιδιών και παιδική πορνογραφία

Ν. 4251/2014, Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης

Ν. 4198/2013 για την πρόληψη και καταπολέμησης της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων (Οδηγία 2011/36/ΕΕ)

Ν. 3875/2010, κύρωση της Σύμβασης του Παλέρμο και των τριών

Πρωτοκόλλων,

Π.Δ. 233/2003 για την προστασία και αρωγή στα θύματα των εγκλημάτων 323, 323Α, 323 Β, 348 Α, 349, 351, 351 Α του Ποινικού Κώδικα, και των άρθρων 87 παρ. 5 και 6 και 88 του ν. 3386/2005.

Ν. 3064/2002 για την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων, των εγκλημάτων κατά της γενετήσιας ελευθερίας, της πορνογραφίας ανηλίκων και γενικότερα της οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής και αρωγή στα θύματα των πράξεων αυτών.

### Δ. Ζητήματα ασύλου και οικογενειακής επανένωσης

Π.Δ. 114/2010 (Οδηγία 2005/85/ΕΚ)

Ν. 3907/2011 (Υπηρεσία ασύλου και αρχή Προσφυγών)

Π.Δ. 113/2013 (Οδηγία 2005/85/ΕΚ)

Π.Δ. 141/2013 (Οδηγία 2011/95/ΕΕ)

Π.Δ. 167/2014 (τροποποιεί το 114)

Κανονισμός Δουβλίνου III

Σύμβαση Γενεύης για το καθεστώς των προσφύγων, όπως τροποποιήθηκε με το Πρωτόκολλο της Νέας Υόρκης (κυρώθηκαν με: ν.δ. 3989/1959 και Α.Ν. 389/1968 αντίστοιχα).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

## 4.8 «To Click or not to Click?»

Δήμητρα Παπάζογλου

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν τον μιντιακό γραμματισμό τους, εξετάζοντας το πρόβλημα των «click baits». Το «Clickbait» (από το click, κλικ, και το bait, δόλωμα) είναι υποτιμητικός όρος που περιγράφει το περιεχόμενο ιστοσελίδων που έχει ως στόχο την αποκόμιση κερδών από την διαδικτυακή διαφήμιση, σε βάρος της ποιότητας ή της ακρίβειας του άρθρου, στηριζόμενο σε τίτλους εντυπωσιασμού ώστε να προσελκύσει κλικ και στη συνέχεια να ενθαρρύνει την προώθηση του περιεχομένου στα κοινωνικά δίκτυα. Οι επικεφαλίδες των clickbait άρθρων στοχεύουν στο να εκμεταλλευτούν το «χάσμα περιέργειας» (curiosity gap), παρέχοντας στον τίτλο πληροφορίες αρκετές για να κινήσουν την περιέργεια του αναγνώστη, αλλά όχι αρκετές για να ικανοποιήσουν την περιέργειά του αν δεν κάνει κλικ στον σύνδεσμο που οδηγεί στο περιεχόμενο (<https://el.wikipedia.org/wiki/Clickbait>).

Οι μαθητές μελετούν τίτλους, εικόνες, άρθρα, και προσπαθούν να κατανοήσουν τις αιτίες του φαινομένου, τα χαρακτηριστικά του και να καταλήξουν σε συμπεράσματα σχετικά με τους τρόπους αντίστασης σε «click bait» τίτλους και άρθρα.

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Πληροφορική, Κοινωνιολογία, Πολιτική Παιδεία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** διαδίκτυο, υπολογιστές ή εκτυπωμένα άρθρα και κόλλες A4.

### B. Στόχοι

- Να αντιληφθούν πως ό,τι διαβάζουν ή βλέπουν στα ΜΜΕ μπορεί να είναι απατηλό
- Να ορίζουν την έννοια του click bait
- Να κατανοούν τους μηχανισμούς και τα κίνητρα πίσω από την εξάπλωση των click bait στο διαδίκτυο



- Να εξοικειωθούν με την ανάλυση των πληροφοριών που λαμβάνουν στο διαδίκτυο
- Να δίνουν παραδείγματα click bait
- Να διατυπώνουν τα χαρακτηριστικά των click bait
- Να διατυπώνουν τους τρόπους αντίστασης στα click bait

### Γ. Βήματα δραστηριότητας/οδηγίες

Αρχικά οι μαθητές/τριες ενεργοποιούνται με το παιχνίδι: “Πού στέκομαι”. Στη συνέχεια μελετούν κείμενα και τίτλους click bait για να συζητήσουν την έκταση, τις αιτίες και τις συνέπειες του φαινομένου και τέλος αναλαμβάνουν να ενημερώσουν τη σχολική κοινότητα για το φαινόμενο. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων χρησιμοποιείται η ανακαλυπτική/διερευνητική μέθοδος, η ομαδοσυνεργατική, η οπτικοποίηση και η αξιοποίηση της τεχνολογίας. Με την αξιοποίηση της τεχνολογίας, αυξάνεται η ενεργός εμπλοκή των μαθητών/τριών, καθώς ο ψηφιακός κόσμος είναι αυτός στον οποίο κυρίως σήμερα ζουν, ενημερώνονται, ψυχαγωγούνται και συναντούν τους φίλους τους οι μαθητές/τριές μας. Εμπλέκονται με φυσικό τρόπο στις δραστηριότητες καθώς έχουν την ευκαιρία να ερευνήσουν άμεσα τις ιδέες τους, γεγονός που αναπτύσσει την αυτονομία τους.





### Δραστηριότητα 1

Για να αποτυπωθούν οι συνήθειες/στάσεις των μαθητών/τριών η πρώτη δραστηριότητα περιλαμβάνει το παιχνίδι στην τάξη: “Πού στέκομαι”. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί αντιδιαμετρικά τις ταμπέλες ΝΑΙ, ΟΧΙ στην τάξη και οι μαθητές μετακινούνται στην αίθουσα ανάλογα με τη θέση τους ως προς τις ερωτήσεις του εκπαιδευτικού:

- Ξέρετε τι σημαίνει ο όρος click bait;
- Πριν κάνετε κλικ σε έναν υπερδεσμό μιας πληροφορίας, αναρωτιέστε μήπως κάτι είναι υπερβολικά καλό για να είναι αληθινό;
- Πριν κάνετε κλικ σε έναν υπερδεσμό μιας πληροφορίας, αναρωτιέστε ποιο είναι το συναίσθημα που σας προκαλεί ο τίτλος και σας παρακινεί να κάνετε κλικ;
- Έχετε νιώσει απογοήτευση μετά την ανάγνωση ενός άρθρου, του οποίου ο τίτλος σας υποσχόταν λύση σε κάποιο πρόβλημά σας;
- Πριν διαμοιράσετε ένα link, κάνετε έρευνα να δείτε αν πρόκειται για πληροφοριακό άρθρο ή για διαφήμιση;

Το παιχνίδι θα ενεργοποιήσει τους/τις μαθητές/τριες και θα προκαλέσει συζήτηση για την έννοια της διαφήμισης, των click baits και τον τρόπο διάκρισής τους.



### Δραστηριότητα 2

Οι μαθητές/τριες χωρισμένοι σε 4 ομάδες μελετούν τα κείμενα (ένα κείμενο η κάθε ομάδα) στα οποία παραπέμπουν τίτλοι «clickbaits», προβαίνουν σε διαπιστώσεις σχετικά με τη λειτουργία του τίτλου και δίνουν έναν εναλλακτικό τίτλο πιο συμβατό με το περιεχόμενο του κειμένου. Ενδεικτικά παραδείγματα:



Νέος Τρόπος Εκμάθησης Αγγλικών Χωρίς Βιβλία, Έχει Ξετρελάνει Όλους Τους Έλληνες



Φοβερές ανταμοιβές για Έλληνες που έχουν γεννηθεί το διάστημα 1941-1981  
Άτομα που έχουν γεννηθεί το διάστημα 1941-1981 μπορούν να διεκδικήσουν αυτό το προνόμιο στην...  
Έρευνες Σε Σύγκριση | Διαφήμιση



**Πως Να Μάθεις Αγγλικά Εύκολα Και Γρήγορα Χωρίς Να Ανοίξεις Βιβλίο; Αυτή...**

Πανεύκολη Εκμάθηση Αγγλικών | Διαφήμιση



Αυτό κάνει τους πάντες να αδυνατίζουν! Προσοχή, θα αρχίσετε να χάσετε 1kg/ημέρα

Επισκεφθείτε το δικό μας site για να μάθετε

Οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν τις διαπιστώσεις τους και τους τίτλους που έχουν δώσει στα κείμενα. Αναμένεται να διαπιστώσουν ότι οι τίτλοι «clickbaits» δημιουργούν εντυπωσιασμό για να προσελκύσουν τους αναγνώστες να κάνουν κλικ σε ιστοσελίδες. «Click bait» είναι ο τίτλος υπερδυσκολού που προκαλεί τον χρήστη να κάνει κλικ σε είδηση-αρθρο-ιστοσελίδα χωρίς να λέει σε τι πραγματικά αφορά το άρθρο. Προκαλεί σύγχυση σχετικά με το περιεχόμενο της ιστοσελίδας. Ουσιαστικά ξεγελά τον χρήστη.



### Δραστηριότητα 3

Οι μαθητές/τριες μελετούν σε ομάδες τίτλους «clickbait» και καταγράφουν τα χαρακτηριστικά που αναγνωρίζουν σε κάθε τίτλο στηριζόμενοι σε [υλικό](#) στο οποίο τους παραπέμπουμε και ανακοινώνουν τα συμπεράσματά τους.

60άρης έμαθε να μιλάει Αγγλικά σε 30 μέρες.

Νέος Τρόπος Εκμάθησης Αγγλικών Χωρίς Βιβλία, Έχει Ξετρελάνει Όλους Τους Έλληνες

Βασίλης: "Είναι Πραγματικά Θαυματουργά!"

Σπιτική μέθοδος για την επιδεινούμενη όραση

Πριν ξεκινήσεις Δίαιτα, διάβασε αυτό!

Απίστευτο! Θα εντυπωσιαστείτε μόλις δείτε αυτό το βίντεο!



### Δραστηριότητα 4

Ακολουθεί συζήτηση την οποία συντονίζει ο εκπαιδευτικός σχετικά με τον όρο και τα χαρακτηριστικά των «clickbaits», την έκταση του φαινομένου, τους λόγους που οδηγούν στην εξάπλωσή του, τα συναισθήματα που προκαλούνται στους αναγνώστες-χρήστες τους διαδικτύου και τη σημασία της ανάπτυξης της ικανότητας



να αναγνωρίζουμε ανάμεσα στους τίτλους και τις διαφημίσεις μιας ιστοσελίδας τους «clickbait» τίτλους. Η συζήτηση ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να αλληλεπιδράσουν, να εκφράσουν τις εμπειρίες και τον προβληματισμό τους.

Σημεία στα οποία μπορεί να επικεντρωθεί η συζήτηση είναι:

- Ακόμα και μερικά από τα πιο αξιόπιστα μέσα ενημέρωσης περιστασιακά περιλαμβάνουν τίτλους/άρθρα «clickbait».
- Αναμένεται επίσης να αιτιολογούν τη συχνή εμφάνιση του φαινομένου: Τα περισσότερα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης βασίζονται σε μεγάλο βαθμό στα έσοδα που προέρχονται από τα κλικ που έκαναν οι αναγνώστες τους. Λόγω της παρουσίας πολλών τέτοιων μέσων, ανταγωνίζονται μεταξύ τους για την προσέλκυση της προσοχής των αναγνωστών. Για να προσελκύσουν τα ΜΕ τους αναγνώστες να κάνουν κλικ σε ένα άρθρο και στη συνέχεια να επισκέπτονται τον ιστότοπό τους, χρησιμοποιούν συχνά ως δόλωμα για τους συνδέσμους των άρθρων ελκυστικούς- πιασάρικους τίτλους, οι οποίοι δελεάζουν τους αναγνώστες. Αυτή η τεχνική μπορεί βραχυπρόθεσμα να εξαπατήσει τους αναγνώστες να κάνουν κλικ, μακροπρόθεσμα ωστόσο τα «click baits» συνήθως δεν ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των αναγνωστών και τους αφήνουν απογοητευμένους με αποτέλεσμα να πλήττεται η αξιοπιστία των συγκεκριμένων ιστοσελίδων που τα χρησιμοποιούν.



### Δραστηριότητα 5

Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε δύο ομάδες: η μία ομάδα μαθητών/τριών αναλαμβάνει στις 3 Μαΐου, Παγκόσμια Ημέρα Ελευθερίας του Τύπου, να παρουσιάσει στους/στις συμμαθητές/τριές τους των άλλων τάξεων το θέμα των Click baits με στόχο να τους ευαισθητοποιήσει για την έννοια, τα χαρακτηριστικά, την έκταση και τις αιτίες του φαινομένου. Η δεύτερη ομάδα αναλαμβάνει να συντάξει ενημερωτικό άρθρο για την ιστοσελίδα του σχολείου και τα τοπικά Μέσα Ενημέρωσης.

### Δ. Αποτίμηση

Για να αποτιμηθεί η κατανόηση της έννοιας από τους/τις μαθητές/τριες, ο/η εκπαιδευτικός αναθετεί σε κάθε/καθεμία μαθητή/τρια ένα διαφορετικό θέμα που έχουν ήδη διαπραγματευτεί και ζητά να δημιουργήσει έναν τίτλο «clickbait». Στη συνέχεια, οι υπόλοιποι/υπόλοιπες μαθητές/τριες μαντεύουν ποιο είναι το θέμα.

Εναλλακτικά ο/η εκπαιδευτικός δίνει δύο τίτλους για την ίδια ιστορία και τους ζητά να αποφασίσουν ποιο είναι το «clickbait». Παράδειγμα:

- 1: «Δεν θα πιστεύετε τι κατάφεραν μαθητές/τριες...»
- 2: «Μαθητές/τριες κέρδισαν σε διαγωνισμό ρομποτικής»
- 1: «Δεν θα πιστέψετε τι βρέθηκε σε στομάχι φλαμίνγκο...»
- 2: [«Θεσσαλονίκη: 4 φλαμίνγκο με μολύβδινα σκάγια στο στομάχι - Τα δύο πέθαναν»](#)

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

- Αν υπάρχει χρόνος, οι μαθητές/τριες επισκέπτονται τις ιστοσελίδες κάνοντας «κλικ» σε ορισμένους τίτλους της δραστηριότητας 3 και απαντούν στην ερώτηση: «Πώς φαντάζεστε ότι αισθάνθηκαν οι χρήστες που διάβασαν το περιεχόμενο;» (Αναμένεται να απαντήσουν ότι δεν τους αρεσει, γιατί προσβάλλει τη νοημοσύνη τους).
- Οι μαθητές/τριες μπορεί να θελήσουν να επεξεργαστούν δικά τους παραδείγματα στις δραστηριότητες 2 και 3.

- Η πρόταση μπορεί να αξιοποιηθεί σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες. Οι μαθητές/τριες δημιουργούν ψευδείς ιστορίες που περιέχουν 3 ακριβείς πληροφορίες δίνοντας έναν εντυπωσιακό «clickbait» τίτλο. Ανταλλάσσουν τις ιστορίες μεταξύ τους, προσπαθώντας να αναγνωρίσουν τα 3 αληθή στοιχεία της ιστορίας.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://www.safer-internet.gr/clickbait/>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Clickbait>

<https://elearn.ellak.gr/mod/page/view.php?id=7916>

<https://www.safer-internet.gr/to-facebook-tha-timorei-to-clickbait/>

[https://www.researchgate.net/profile/Odysseas\\_Kopsidas/publication/341381392\\_18\\_Teyxos\\_Neou\\_Paidagogou\\_Maios\\_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Odysseas_Kopsidas/publication/341381392_18_Teyxos_Neou_Paidagogou_Maios_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf)

<https://www.cnn.gr/tech/story/52005/ti-einai-to-clickbait-kai-giati-timoreitai-apo-to-facebook>

<https://www.cnn.gr/tech/story/52005/ti-einai-to-clickbait-kai-giati-timoreitai-apo-to-facebook>

Manjesh, S., Kanakagiri, T., Vaishak, P. , Chettiar V., and Shobha, G. (2017). "Clickbait Pattern Detection and Classification of News Headlines Using Natural Language Processing," 2017 2nd International Conference on Computational Systems and Information Technology for Sustainable Solution (CSITSS), Bangalore, 2017, pp. 1-5, doi: 10.1109/CSITSS.2017.8447715.



## ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



## 4.9 «Στον κόσμο των Fake news και των ρετούς»

Δήμητρα Παπάζογλου

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες εμπλεκόμενοι σε βιωματικές δραστηριότητες καλλιεργούν τον οπτικό γραμματισμό. Αναλύουν με κριτικό τρόπο εικόνες, τις αποκωδικοποιούν και κατανοούν το φανερό και το λανθάνον νόημά τους, την αποτελεσματικότητα και τη δύναμη πειθούς που διαθέτουν. Ταυτόχρονα, ως δημιουργοί οπτικού υλικού επεξεργάζονται φωτογραφίες, επιλέγοντας οι ίδιοι τον τρόπο που θα τις επεξεργαστούν, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο θα συνδυάσουν την εικόνα με τον λόγο και θα οπτικοποιήσουν ιδέες, συναισθήματα, έννοιες.

**Ηλικιακή ομάδα:** 11-15

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Πληροφορική, Κοινωνιολογία, Πολιτική Παιδεία, Καλλιτεχνικά, Αγγλικά

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** διαδίκτυο, υπολογιστές, ψηφιακή φωτογραφική μηχανή ή κινητό τηλέφωνο για να χρησιμοποιηθεί εκτός σχολικού ωραρίου, οπτικό υλικό, πρόγραμμα επεξεργασίας εικόνων, βιντεοπροβολέας (στη δια ζώσης λειτουργία των σχολείων).

### B. Στόχοι

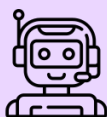
- Να εντοπίζουν τρόπους με τους οποίους η προπαγάνδα χρησιμοποιείται στην καθημερινή ζωή
- Να αναπτύξουν κριτική ικανότητα ώστε να αξιολογούν την ευκολία με την οποία χρησιμοποιείται η προπαγάνδα για να παραπληροφορήσει, να προκαλέσει, θυμό και να υποκινήσει τους ανθρώπους σε μίσος
- Να αναπτύξουν μηχανισμούς άμυνας στην προσπάθεια χειραγώγησης ή εξαπάτησης από οπτικά μηνύματα
- Να αναγνωρίζουν διαφορετικούς τρόπους σκέψης
- Να μπορούν να αναλύουν μία εικόνα και να διακρίνουν διαφόρους τύπους παραποίησης της



- Να εκτιμούν τις κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις κάθε οπτικής πληροφορίας
- Να αναγνωρίζουν ότι οι εικόνες είναι ένα μέσο επικοινωνίας μηνυμάτων
- Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους και να εξασκηθούν στην επεξεργασία της εικόνας

### Γ. Βήματα δραστηριότητας/οδηγίες

Αρχικά οι μαθητές/τριες εμπλέκονται σε δραστηριότητα διάκρισης fake εικόνων από αληθινές. Στη συνέχεια ενημερώνονται για τις τεχνικές χειρισμού μιας εικόνας και αναλύονται συγκεκριμένες φωτογραφίες (πομπός, αποδέκτες, σκοπός, μήνυμα, τεχνική). Τέλος, επεξεργάζονται οι ίδιοι φωτογραφίες τους, γράφουν λεζάντες, συγκρίνουν τα αποτελέσματα και ευαισθητοποιούνται για τον ρόλο των εικόνων και τις συνέπειες από την παραποίησή τους. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων χρησιμοποιείται κυρίως η τεχνική της μάθησης μέσω δράσης, η βιωματική μάθηση ή εμπειρική (learning by doing). Δίνονται ευκαιρίες στους/στις μαθητές/τριες να εμπλακούν ενεργά σε βιωματικές δραστηριότητες και να στοχαστούν πάνω σε αυτές, γεγονός που τους ενδυναμώνει να εφαρμόσουν τη θεωρητική γνώση σε ποικίλες πραγματικές καταστάσεις μέσω και έξω από την τάξη. Οι μαθητές/τριες με τη βοήθεια της τεχνολογίας δημιουργούν fake εικόνες και αναπτύσσουν δεξιότητες όπως η συνεργατικότητα, η δεξιότητα σε τεχνικές/μεθόδους επίλυσης προβλημάτων, η πολύπλευρη γνώση από διαφορετικούς τομείς.



#### **Δραστηριότητα 1**

Ξεκινούμε ζητώντας από τους/τις μαθητές/τριες να αναφέρουν αν έχουν δει ποτέ μια «fake» εικόνα ή ένα «fake βίντεο».

Προβάλλουμε φωτογραφίες από τον κόσμο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και καλούμε τους/τις μαθητές/τριες να διακρίνουν τις «fake» από τις αληθινές μέσω της εφαρμογής

jamboard

(<https://jamboard.google.com/d/1pK5Pd17vwYAYfEe9hghRuEDl0DWExm546ZJ6mQ69saM/edit?usp=sharing>).



## Δραστηριότητα 2

Προβάλλονται πραγματικές φωτογραφίες φωτορεπορτάζ από προεκλογική συγκέντρωση και οι μαθητές/τριες ερμηνεύουν τις φωτογραφίες προσδιορίζοντας το μήνυμα της εικόνας, τον αποστολέα/συντάκτη και τον παραλήπτη μέσω του

jamboard ([ενδεικτικές φωτογραφίες](#)). Η ερμηνεία τους γίνεται μέσα από μια λίστα ερωτήσεων. Ενδεικτικά:

- Ποιος είναι ο σκοπός κάθε εικόνας; Τι μήνυμα νομίζετε ότι θέλει να επικοινωνήσει; Τι εύχεται αυτός που ανήρτησε την εικόνα και γιατί;
- Πώς μεταδίδει αυτό το μήνυμα; Δώστε ιδιαίτερη προσοχή στις λεπτομέρειες: τόπος, χρόνος, πρόσωπα, κάδρο, την προοπτική.
- Τώρα βάλτε τον εαυτό σας στη θέση του παραλήπτη: ποια είναι η ομάδα στόχος; Με δεδομένο ότι το μήνυμα πρέπει να αντιστοιχεί στις προσδοκίες του κοινού, να πείσει το κοινό ή να κερδίσει τουλάχιστον την εμπιστοσύνη του, ποιες πιστεύετε ότι είναι οι προσδοκίες του κοινού που το μήνυμα ικανοποιεί;
- Τι προτείνει αυτή η φωτογραφία σχετικά με τις πεποιθήσεις του κοινού;

Συζητούμε τους λόγους που οδηγούν στην επιλογή της ανάρτησης ορισμένων φωτογραφιών και την απόρριψη άλλων.

Συζητούμε και καταγράφουμε τις συνέπειες που πιστεύουν ότι μπορεί να επιφέρει η χειραγώγηση και η διάδοση μιας εικόνας. Αναμένεται να κατανοήσουν ότι οι πολιτικοί αντίπαλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις εικόνες για να επηρεάσουν τις απόψεις των ψηφοφόρων.

Κλείνουμε με τη σημασία της έννοιας “οπτικός γραμματισμός” (η ικανότητα ερμηνείας, κριτικής αποτίμησης και δημιουργίας οπτικών μηνυμάτων) για την ψηφιακή πολιτειότητα.



## Δραστηριότητα 3

Επεξεργάζονται ατομικά ή σε ομάδες μια «fake» εικόνα καθώς συχνά ο καλύτερος τρόπος για να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες ένα φαινόμενο είναι να το επιχειρήσουν οι ίδιοι. Οι μαθητές/τριες μπορούν να δημιουργήσουν μια εικόνα ή να επιλέξουν μια και να προσθέσουν τον δικό τους ψεύτικο τίτλο είδησης. Το να διαπιστώσουν στην πράξη πόσο εύκολο είναι να δημιουργήσουν μια ψεύτικη εικόνα μπορεί να βοηθήσει στην αύξηση της ευαισθητοποίησης και του σκεπτικισμού των μαθητών/τριών.

- Συζητούμε σχετικά με τις δυνατότητες που προσφέρουν τα ψηφιακά μέσα για την επεξεργασία της εικόνας και αξιοποιούμε τυχόν προγενέστερη γνώση των μαθητών.
- Επιλέγουμε ένα πρόγραμμα π.χ το Pixlr (<https://pixlr.com/gr/x/>), το οποίο γνωρίζουμε καλά και τους δείχνουμε πώς μπορούν να αλλάξουν το φόντο μιας εικόνας αφαιρώντας με το εργαλείο μαγικό άνοιγμα (magic cutout) το φόντο και εισάγοντας μια δεύτερη εικόνα ως νέο επίπεδο (layer). Εναλλακτικά καταργούμε το φόντο αυτόματα με on line εφαρμογή (<https://www.remove.bg/upload>) και προχωρούμε στη σύνθεση παραλείποντας το πρώτο βήμα.
- Δείχνουμε πώς η εντολή «αναίρεση» μπορεί να διορθώσει ένα λάθος ή κάτι που δεν μας αρέσει.
- Ζητούμε από τα παιδιά να επεξεργαστούν δικές τους φωτογραφίες ή εικόνες που θα βρουν στο διαδίκτυο, λαμβάνοντας μέριμνα για τα πνευματικά δικαιώματα.
- Δημιουργούν μοντάζ με επίπεδα όπως φαντάζονται τον εαυτό τους ως ενήλικες επαγγελματίες.
- Δημιουργούν φωτογραφίες με διαφορετικό κάδρο, γράφουν λεζάντες αποδίδοντας ιδέες, συναισθήματα.
- Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας οι μαθητές/τριες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης τις εικόνες τους και συγκρίνουν τη φωτογραφία πριν και μετά την επεξεργασία της.
- Συζητούν επίσης την αποτελεσματικότητα της επεξεργασίας σε σχέση με τον σκοπό τους.



## Δ. Αποτίμηση

Για την αποτίμηση μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την τεχνική «εισιτήρια εξόδου» (exit tickets). Πρόκειται για μια αρκετά ευέλικτη τεχνική, καθώς τα «εισιτήρια εξόδου» μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως μέσο διαμορφωτικής αξιολόγησης ή ως τρόπος έκφρασης των συναισθημάτων και της ανταπόκρισης των μαθητών/τριών στις δραστηριότητες της μαθησιακής διαδικασίας. Έχουν τη μορφή μικρών καρτών με δραστηριότητες αξιολόγησης της γνώσης, τις οποίες οι μαθητές/τριες πριν βγουν από την τάξη για διάλειμμα πρέπει να παραδώσουν συμπληρωμένες με μια απάντηση.



Δημιουργούμε «εισιτήρια εξόδου» ως δραστηριότητα αποτίμησης με την ερώτηση: “Εάν έπρεπε να περιγράψετε με πολύ απλά λόγια αυτό που μάθατε σήμερα σε ένα μικρό παιδί, πώς θα το περιγράφατε;”

Καλώντας τους/τις μαθητές/τριες να απλοποιήσουν το περιεχόμενο στους πιο βασικούς όρους, τους βοηθάμε να εστιάσουν στα σημεία-κλειδιά της έννοιας. Επίσης, η ανάκληση όσων έχουν μάθει βοηθά τους μαθητές να τα αποθηκεύσουν στη μακροχρόνια μνήμη. Εναλλακτικά μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε άλλες ερωτήσεις, όπως: “Ποια είναι τα δύο πράγματα που ξεχωρίζεις περισσότερο από το σημερινό μάθημα;”



### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Η πρόταση μπορεί να αξιοποιηθεί σε μικρότερες ηλικιακές ομάδες, ξεκινώντας από εικόνες διαφημίσεων παιχνιδιών, παιδικών τροφών κλπ. Με τις απαραίτητες αναπροσαρμογές στο γνωστικό επίπεδο των μαθητών/τριών.

Για την 3η δραστηριότητα μπορεί να αξιοποιηθεί υλικό αφισών του 1ου Παγκοσμίου Πολέμου.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://pixlr.com/>

<https://www.canva.com/>

<https://www.remove.bg/upload>

<https://tineye.com/>

<https://www.google.com/imghp?hl=en>

[https://images.google.com/imghp?hl=en&gl=ar&gws\\_rd=ssl](https://images.google.com/imghp?hl=en&gl=ar&gws_rd=ssl)

<https://www.infocomsecurity.gr/presentations/2019/day2/4th-section.pdf>

<https://www.tovima.gr/2008/11/24/archive/i-skinothesia-toy-polemoy/>

<https://citejournal.org/wp-content/uploads/2016/04/v5i3socialstudies1.pdf>

<https://www.npr.org/2013/12/29/257765543/a-campus-more-colorful-than-reality-beware-that-college-brochure>

<https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/18676/clickbait-detection-in-social-media.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

<https://twitter.com/AlexandrosNik/status/1314244982853832704/photo/1>

<https://twitter.com/AlexandrosNik/status/1314244982853832704/photo/2>

<http://users.sch.gr/eirskoura/wp-content/uploads/2013/04/grammatismos-blog.pdf>

<https://www.meshguides.org/guides/node/229>

<https://www.ellinikahoaxes.gr/2021/01/15/covid-19-vaccine-pseudoscientific-conspiracy-theories/>

<https://www.e-prologos.gr/%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BA%CE%BF%CF%81%CE%BC%CE%BF%CF%81%CE%AC%CE%BD%CE%BF-%CF%84%CE%BF%CF%85->



%CF%83%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%AC%CE%BC-%CF%84%CE%B1-%CF%87%CE%B7%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CE%AC/

<https://er.educause.edu/articles/2016/3/from-written-to-digital-the-new-literacy>

Barthes, R. (1997). «Η ρητορική της εικόνας», στου ιδίου Εικόνα-Μουσική-Κείμενο, πρόλ. Γιώργος Βέλτσος, μτφρ. Γιώργος Σπανός (Αθήνα: Πλέθρον 1997), σσ. 41-59.

Kalantzis, M. (1999). Πολυγραμματισμοί. Επανεξέταση του τι εννοούμε ως γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας. Στο (Πρακτικά διεθνούς συνεδρίου, Μάρτιος 1997, Θεσσαλονίκη), επιμ. Α.-Φ. Χριστίδης, 680-695. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, σελ. 691-694. Το κείμενο αυτό έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση: [http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema\\_e2/02.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/02.html).

Kress, Gunther R. & van Leeuwen, T. (1996). Reading images : the grammar of visual design. New York : Routledge, 1996.

New London Group 1997. A Pedagogy of Multiliteracies: Designing Social Futures. 1:27-29. Το κείμενο είναι διαθέσιμο σε μετάφραση στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση: [http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema\\_e2/01.html](http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/01.html).

## ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

#### 4.10 «Children’s Rights according to United Nations Convention»/ «Τα δικαιώματα των παιδιών σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών»

Αλεξάνδρα Γκαρανάτσιου

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Για τις ανάγκες της πρότασης έχει δημιουργηθεί παρουσίαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (42 δικαιώματα). Η παρουσίαση είναι σε ψηφιακή μορφή στην πλατφόρμα H5P.org και επίσης στην ιστοσελίδα της ICON Greece «Παιδική προστασία» για το πρόγραμμα στη διεύθυνση <https://blogs.sch.gr/paidikiprostasia>. Οι εικόνες που κατατίθενται προέρχονται από την επίσημη ιστοσελίδα της UNICEF ενώ τα ερωτήματα πολλαπλών επιλογών βασίζονται στην περιγραφή των δικαιωμάτων από την UNICEF.

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Αγγλικά, Κοινωνικές Επιστήμες

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 60’

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Ιστοσελίδα με το εκπαιδευτικό υλικό. Ψηφιακές συσκευές

##### B. Στόχοι

- Ενημέρωση των μαθητών/τριών για τα δικαιώματα των παιδιών
- Καλλιέργεια κριτικής σκέψης για την επιλογή της σωστής απάντησης
- Ψηφιακές δεξιότητες με την αξιοποίηση ασκήσεων μέσω της πλατφόρμας H5P.org
- Καλλιέργεια ενσυναίσθησης καθώς οι μαθητές/τριες μέσα από τις απαντήσεις τους θα διαπιστώσουν κατά πόσο στην πράξη υποστηρίζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα

##### Γ. Βήματα/οδηγίες

Η παρουσίαση είναι στα Αγγλικά και για κάθε δικαίωμα περιλαμβάνει μία εικόνα με λίγες λέξεις. Ακολουθεί ερώτημα με τρεις απαντήσεις πολλαπλής επιλογής ώστε οι μαθητές/τριες να προσεγγίσουν με κριτική σκέψη τα δικαιώματα. Για κάθε ερώτημα υπάρχει ανατροφοδότηση για τη σωστή απάντηση. Οι μαθητές/τριες καλούνται με τη βοήθεια της εικόνας που αντιστοιχεί σε κάθε δικαίωμα, να επιλέξουν τη σωστή απάντηση για 42 δικαιώματα.

Μέσα από τη δραστηριότητα, οι μαθητές/τριες ενημερώνονται για τα δικαιώματα των παιδιών σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών.



### Δραστηριότητα 1

Ο/ Η εκπαιδευτικός προβάλλει στα παιδιά βίντεο της UNICEF με στιγμές από την καθημερινή ζωή των παιδιών σε διάφορα μέρη του κόσμου. Η διαφορά μεταξύ του τρόπου ζωής των παιδιών σε πλούσιες και φτωχές χώρες είναι εμφανής.

<https://www.youtube.com/watch?v=E1xkXZs0cAQ>

Η Δραστηριότητα 1 είναι καταιγισμός ιδεών. Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τους μαθητές να εργαστούν σε ομάδες και να πουν μία ή περισσότερες λέξεις για τη ζωή των παιδιών όπως απεικονίζεται στο βίντεο.

Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τις λέξεις των παιδιών στον πίνακα ή σε ψηφιακή εφαρμογή (Mentimeter).



### Δραστηριότητα 2

Η Δραστηριότητα 2 είναι συζήτηση. Ο /Η εκπαιδευτικός αξιοποιεί τις απαντήσεις των μαθητών στην προηγούμενη δραστηριότητα και ζητάει από τους/τις μαθητές/τριες, στις ίδιες ομάδες, να συζητήσουν για τα δικαιώματα των παιδιών που θεωρούν απαραίτητα.

Η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια τις σκέψεις τους και ο /η εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις των παιδιών.



### Δραστηριότητα 3

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητάει από τα παιδιά να επισκεφτούν τον σύνδεσμο στην πλατφόρμα H5P.org (<https://h5p.org/node/1085673>) ή στην ιστοσελίδα της ICON Greece για την Παιδική Προστασία <https://blogs.sch.gr/paidikiprostasia/2021/01/11/children-rights/>

Τα παιδιά στις ομάδες απαντούν τις ερωτήσεις σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών. Για κάθε ερώτηση υπάρχει άμεση ανατροφοδότηση αν η απάντηση είναι σωστή καθώς και η επιλογή Νέα Προσπάθεια. Ο/Η εκπαιδευτικός βοηθάει τα παιδιά σε περίπτωση που υπάρχουν δυσκολίες με την Αγγλική Γλώσσα.

Όταν η ομάδα ολοκληρώσει τις απαντήσεις, ζητάει από τον/ την εκπαιδευτικό να καταγράψει τη βαθμολογία τους.

Υπάρχουν επιπλέον διαδικτυακές πηγές από την UNICEF και τον Συνήγορο του Πολίτη διαθέσιμες στην τελευταία σελίδα για όσα παιδιά επιθυμούν περισσότερες πληροφορίες.



### Δραστηριότητα 4

Οι ομάδες των μαθητών/τριών μπορούν να επιλέξουν ένα από τα 42 δικαιώματα που παρουσιάστηκαν και να διατυπώσουν προτάσεις για το τι σημαίνει στην πράξη η εφαρμογή του συγκεκριμένου δικαιώματος.

#### Δ. Αποτίμηση

Η πρόταση περιλαμβάνει υλικό από την επίσημη ιστοσελίδα της UNICEF που έχει αξιοποιηθεί σε διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό. Η διάδραση ενισχύει τον ενεργό ρόλο του μαθητή/τριας. Οι μαθητές/τριες προσεγγίζουν με κριτική σκέψη το περιεχόμενο των δικαιωμάτων του παιδιού. Η παρουσίαση του υλικού σε ψηφιακή μορφή ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών.

Το μαθησιακό υλικό (εικόνες και κείμενα) προέρχονται από την ιστοσελίδα της UNICEF ενώ η πλατφόρμα H5P.org είναι πολύ εύκολη στη χρήση της.



### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Η πρόταση μπορεί να επεκταθεί περισσότερο με

A) αναζήτηση περισσότερων πληροφοριών για κάθε δικαίωμα

B) με διατύπωση συγκεκριμένων προβλημάτων προς τις ομάδες των μαθητών/τριών τις οποίες καλούνται να επιλύσουν

Γ) με παιχνίδια ρόλων όπου οι μαθητές/τριες έχουν ρόλο παιδιού, ενήλικα, πρόσφυγα ή άλλων ευάλωτων ομάδων και ζητάνε την εφαρμογή των δικαιωμάτων τους από τις αρχές



### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

[www.unicef.org](http://www.unicef.org).

[www.h5p.org](http://www.h5p.org).

Συνήγορος του Πολίτη, <https://www.synigoros.gr/paidi-dikaiomata/index.html>.

UNICEF Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, <https://www.unicef.org/child-rights-convention>.





## 4.11 «Cyberbullying-γνωρίζω, συναισθάνομαι, δρω»

Βάγια Σερέτη

### A. Χαρακτηριστικά

**Τίτλος:** Cyberbullying- γνωρίζω, συναισθάνομαι, δρω

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες εξετάζουν το θέμα του ηλεκτρονικού/διαδικτυακού εκφοβισμού. Μελετούν τις μορφές του, τις συνέπειές του, τον ρόλο του θύτη, του θύματος, των παρατηρητών. Μέσα από αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας προσεγγίζουν ένα πολύ σημαντικό θέμα με υπευθυνότητα και ευαισθησία. Εκφράζονται δημιουργικά και προτείνουν τρόπους αντιμετώπισης.

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Πληροφορική, Κοινωνιολογία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** τάμπλετ, κινητά τηλέφωνα, φορητοί υπολογιστές, ίντερνετ

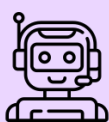
### B. Στόχοι

- Να γνωρίζουν οι μαθητές/τριες τον ορισμό της έννοιας του διαδικτυακού εκφοβισμού και τους τύπους του διαδικτυακού εκφοβισμού
- Να αναγνωρίζουν ότι το φαινόμενο του εκφοβισμού προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, πλήττει τα ανθρώπινα δικαιώματα και πρέπει να καταγγέλλεται
- Να δίνουν παραδείγματα κυβερνοεκφοβισμού από την προσωπική τους ζωή
- Να εντοπίζουν τον θύτη, το θύμα και τους παρατηρητές
- Να εξηγούν τα συναισθήματα των ανθρώπων που εμπλέκονται στο φαινόμενο του εκφοβισμού
- Να αναλύουν τις πιθανές αιτίες του εκφοβισμού
- Να λάβουν αποφάσεις για το πώς να συμπεριφέρονται κατάλληλα όταν αντιμετωπίζουν ή γίνονται μάρτυρες σε περιστατικά εκφοβισμού
- Να αναπτύξουν την ενσυναίσθηση

- Να διατυπώνουν τα χαρακτηριστικά της σωστής συμπεριφοράς απέναντι σε φαινόμενα κυβερνοεκφοβισμού στα οποία εμπλέκονται είτε ως θύματα είτε ως παρατηρητές
- Να καταλήξουν στο πώς να συμπεριφέρονται στο σχολείο, προκειμένου να αποτρέπουν το φαινόμενο του διαδικτυακού εκφοβισμού
- Να καλλιεργήσουν δεξιότητες ψηφιακού γραμματισμού.

### Γ. Βήματα δραστηριότητας/οδηγίες

Αρχικά οι μαθητές/τριες διερευνούν τον όρο και σχολιάζουν παραδείγματα κυβερνοεκφοβισμού. Στη συνέχεια συγκεντρώνουν και παρουσιάζουν υλικό, δημιουργούν αφίσες με μηνύματα και τέλος ερευνούν το πρόβλημα στη σχολική κοινότητα. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων, που αφορούν στον διαδικτυακό εκφοβισμό, ένα κατ' εξοχήν κοινωνικό πρόβλημα, αξιοποιείται η μαθητοκεντρική μέθοδος της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Με αυτόν τον τρόπο διασφαλίζεται η ενεργός εμπλοκή των μαθητών/τριών και η ανάπτυξη της κριτικής τους σκέψης. Η μάθηση ουσιαστικοποιείται με συλλογική δράση και βιωματική εμπειρία. Άλλωστε σύμφωνα με τον Piaget «η επικοινωνία ενός παιδιού με άλλα που έχουν διαφορετικές απόψεις επιφέρει αρχικά διατάραξη της γνωστικής ισορροπίας και οδηγεί σε ανώτερα επίπεδα λογικής» και σύμφωνα με τη Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης του Vygotsky «Τα παιδιά μπορούν να μάθουν πολλά περισσότερα, όταν αλληλεπιδράσουν με ικανότερους συνομηλίκους». Γενικότερα, οι μαθητές/τριες συνεργατικά επεξεργαζόμενοι περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού αναπτύσσουν κριτική σκέψη, κοινωνικοποιούνται, κατανοούν πώς λειτουργεί το κοινωνικό σύστημα.



#### **Δραστηριότητα 1**

Γίνεται εισαγωγή στο θέμα με τη μέθοδο της ιδεοθύελλας ζητώντας από τους/τις μαθητές/τριες να εκφράσουν τις σκέψεις τους και τα συναισθήματά τους σχετικά με το θέμα και να γράψουν μία - δυο λέξεις σχετικά με τον όρο cyberbullying στη διαδραστική πλατφόρμα mentimeter (menti.com).

Συζητούμε στη βάση των βασικών προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται για να χαρακτηριστεί μια συμπεριφορά ως κυβερνοεκφοβιστική (α. να είναι επαναλαμβανόμενη β. να έχει ψυχολογικές επιπτώσεις στο θύμα και γ. να γίνεται με πρόθεση) και διατυπώνουμε τον ορισμό (saferline.gr, 2016).



## Δραστηριότητα 2

Οι μαθητές/τριες σε ομάδες αναλύουν περιστατικά διαδικτυακού εκφοβισμού: αναγνωρίζουν τον επιτιθέμενο / επιτιθέμενους και το θύμα, συζητούν για τις συμπεριφορές τους, για τις αιτίες αυτών των συμπεριφορών, για τα συναισθήματα των εμπλεκόμενων και εκφράζουν τις απόψεις τους.

Επισκεπτόμενοι τη σελίδα <https://www.crimetimes.gr/to-fainomeno-tou-kyvernoekfovismoy-cyberbullying-sthn-ellada-kai-to-ekswteriko/> εντοπίζουν μορφές διαδικτυακού εκφοβισμού και κατατάσσουν τα υπό μελέτη περιστατικά σε μία από τις μορφές του διαδικτυακού εκφοβισμού.

Καλούνται να αφηγηθούν παραδείγματα διαδικτυακού εκφοβισμού από την προσωπική ή κοινωνική ζωή τους.

Η εργασία σε μικρές ομάδες ενθαρρύνει τους μαθητές να πάρουν τον λόγο και να μοιραστούν δικά τους βιώματα και του φιλικού περιβάλλοντός τους.

Στην ολομέλεια εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν την περίπτωση τους, δικά τους παραδείγματα και τα σχόλιά τους.

### Προτεινόμενα περιστατικά-σενάρια

1. Ο Δημήτρης είναι μαθητής λυκείου και μόλις ανακαλύπτει ότι τον έχουν μπλοκάρει από την ομάδα του facebook, όπου συνομιλούσε με φίλους και αντάλλαζε μηνύματα και φωτογραφίες. Μαθαίνει ότι σε αναρτήσεις και σχόλια τον κατηγορούν ότι είναι γκέι.
2. Η Μαργαρίτα είναι μαθήτρια Λυκείου και συμμαθήτριά της την ενημερώνει ότι κυκλοφορεί σε group στο facebook φωτογραφία της άκομψη την ώρα της γυμναστικής καθώς σκύβει να πιάσει την μπάλα. Στα σχόλια κάποιιοι την κοροϊδεύουν, σχολιάζουν τα κιλά της, το ντύσιμό της και τις επιδόσεις της στη γυμναστική.
3. Η Άρτεμη κατήγγειλε στη Διευθύντρια ότι δύο συμμαθήτρίες της την ώρα του μαθήματος την παρενοχλούν συστηματικά και δεν την αφήνουν να παρακολουθήσει το μάθημα. Οι μαθητές/τριες καλούνται για εξηγήσεις και συστάσεις. Το βράδυ η Άρτεμη δέχεται μηνύματα στο Messenger που την αποκαλούν με βαριές εκφράσεις. Τα μηνύματα συνεχίζονται και την απειλούν για τη φυσική της ακεραιότητα. Οι συμμαθήτρίες της δεν της ξαναμίλησαν ποτέ προσωπικά στην τάξη και προσπαθούσαν να την απομονώσουν.

4. Συμμετέχεις ως τερματοφύλακας στη σχολική ομάδα ποδοσφαίρου του σχολείου. Στον τελικό αγώνα χάνεις ένα πέναλτι. Δύο συμμαθητές σου στέλνουν μηνύματα συστηματικά ότι είσαι άχρηστος και εξαιτίας σου χάσατε το πρωτάθλημα. Δεν καταγγέλλεις τα περιστατικά στον γυμναστή. Την επόμενη χρονιά δεν συμμετέχεις στην ομάδα ποδοσφαίρου.
5. Στην ομάδα του facebook συμμαθητές σου έχουν αναρτήσει φωτογραφία καθηγητή τους τη στιγμή που γράφει στον πίνακα και σχολιάζουν κοροϊδευτικά την εμφάνισή του και το ύψος του. Υπερασπιζόμενος τον καθηγητή τους προτρέπεις να κατεβάσουν την ανάρτηση. Την επόμενη μέρα διαπιστώνεις ότι δεν έχεις πρόσβαση στην ομάδα.
6. Η Ελένη, μαθήτρια 16 χρόνων, δέχεται αίτημα φιλίας από άγνωστο νεαρό, με τον οποίο δεν έχουν κοινούς φίλους. Ανταλλάσσουν μηνύματα και σχόλια. Την άλλη μέρα μαθαίνει ότι κυκλοφορεί σε ομάδες συμμαθητών της σε screen shot η επικοινωνία της με τον άγνωστο φίλο, όπου την ειρωνεύονται και την κατηγορούν ότι παριστάνει την ντίβα.



### Δραστηριότητα 3

Ανατίθεται στους/στις μαθητές/τριες ομαδικά να συγκεντρώσουν υλικό για τις μορφές του διαδικτυακού εκφοβισμού, για το προφίλ του θύτη, του θύματος, τις διαφορές ανάμεσα στον κυβερνοεκφοβισμό και τον παραδοσιακό εκφοβισμό, τις αιτίες, τις συνέπειες, τους τρόπους αντιμετώπισης. Με βάση το υλικό καλούνται να δημιουργήσουν συνεργατικές παρουσιάσεις ή εννοιολογικούς χάρτες (Προσέχοντας θέματα λογοκλοπής, άδειες χρήσης εικόνας) <https://www.crimetimes.gr/to-fainomeno-tou-kyvernoekfovismoy-cyberbulling-sthn-ellada-kai-to-ekswteriko/>.

Ακολουθεί παρουσίαση στην ολομέλεια. Ο εκπαιδευτικός συντονίζει τη συζήτηση και σε διάλογο με τους/τις μαθητές/τριες, προβαίνει σε σύνθεση των απόψεων και συνοψίζει.



### Δραστηριότητα 4

Ο/Η εκπαιδευτικός ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να δημιουργήσουν ομαδικά ψηφιακές αφίσες με μηνύματα κατά του κυβερνοεκφοβισμού, εστιάζοντας στην πρόληψη ή στην ευαισθητοποίηση ή στα οφέλη από ένα σχολείο χωρίς εκφοβισμό. Παρουσιάζουν στην ολομέλεια την αφίσα τους και εξηγούν την επιλογή των στοιχείων (εικόνες, σύνθημα, gif, αυτοκόλλητα) που συνθέτουν το μήνυμά τους.

Συμμετέχοντας σε δραστηριότητα διάχυσης αναρτούν τις αφίσες σε κοινωνικά δίκτυα στα οποία συμμετέχουν μαθητές, καθώς και στην ιστοσελίδα του σχολείου.



### Δραστηριότητα 5

Οι μαθητές/τριες για να εκτιμήσουν το επίπεδο του διαδικτυακού εκφοβισμού στη σχολική κοινότητα κάνουν έρευνα για την κατάσταση που επικρατεί στο σχολείο τους. Μελετούν ερωτηματολόγια σχετικά με το θέμα τους

(<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2882032/theFile>,

<http://ikee.lib.auth.gr/record/287039/files/GRI-2017-18283.pdf>,

[https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/11490/1/Stylianou%20A\\_2020.pdf](https://repo.lib.duth.gr/jspui/bitstream/123456789/11490/1/Stylianou%20A_2020.pdf).

Συζητούν για τα εργαλεία δημιουργίας ερωτηματολογίων, το είδος των ερωτήσεων, τον τρόπο διαμοιρασμού, τη μορφή στην οποία λαμβάνουμε τις απαντήσεις. Εξοικειώνονται με το εργαλείο δημιουργίας έρευνας της google forms. Ομαδικά αξιοποιούν προτεινόμενη [φόρμα](#) για να την τροποποιήσουν και να την προσαρμόσουν στα δεδομένα της δικής τους πραγματικότητας. Ολοκληρώνουν τη σύνθεση του ανώνυμου ερωτηματολογίου και το διαμοιράζονται στα κοινωνικά δίκτυα του σχολείου ώστε να απαντηθεί από όσο το δυνατόν περισσότερους μαθητές.

Τα συμπεράσματα της έρευνας μπορούν να παρουσιαστούν σε μελλοντική εκδήλωση του σχολείου και να αποτελέσουν τη βάση συζήτησης μεταξύ των μαθητών/τριών.

### Δ. Αποτίμηση

Αποτιμάται η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/τριών και η δημιουργική ικανότητά τους, αφού τους παρέχεται η δυνατότητα για προβληματισμό, δημιουργία, παρουσίαση και έκφραση προσωπικών απόψεων. Οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να εμπλακούν σε δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης για να ελέγξουν την κατανόησή τους, την ενεργητική συμμετοχή τους και τη δημιουργική ικανότητά τους, αφού τους παρέχεται η δυνατότητα για προβληματισμό, δημιουργία, παρουσίαση και έκφραση προσωπικών απόψεων. Οι παρουσιάσεις της τρίτης δραστηριότητας αξιολογούνται με τα εξής κριτήρια:

- την οργάνωση (κατά πόσο υπάρχει συνοχή στην παράθεση των πληροφοριών)
- τη γνώση του θέματος (κατά πόσο οι μαθητές έχουν κατανοήσει το θέμα και μπορούν να απαντήσουν σε ερωτήσεις συμμαθητών τους)
- τα γραφικά, τις εικόνες (κατά πόσο οι μαθητές αξιοποιούν γραφικά και εικόνες που υποστηρίζουν το κείμενο της παρουσίασης)
- την ορθογραφία της παρουσίασης (κατά πόσο υπάρχουν λάθη γραμματικής, σύνταξης)
- τη βλεμματική επαφή (κατά πόσο οι μαθητές έχουν βλεμματική επαφή με το ακροατήριο-τους συμμαθητές τους ή είναι προσκολλημένοι στις σημειώσεις τους)
- την ευγλωττία/εκφώνηση (κατά πόσο οι μαθητές έχουν καθαρή, δυνατή φωνή, καλή προφορά των όρων ώστε να ακούγονται ακόμη και από τους συμμαθητές τους των τελευταίων θρανίων).



### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Οι μαθητές/τριες μπορούν να συμμετάσχουν σε διαγωνισμό δημιουργίας λογότυπου κατά του διαδικτυακού εκφοβισμού. Ομαδικά προτείνουν συνθήματα που συμπυκνώνουν την έννοια και εικόνες που ενισχύουν το μήνυμα. Οι τελικές προτάσεις παρουσιάζονται στην ολομέλεια και δημιουργείται φόρμα για ψηφιστεί το ισχυρότερο και πιο εμπνευσμένο λογότυπο.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://www.mentimeter.com/blog>

[https://www.canva.com/el\\_gr/](https://www.canva.com/el_gr/)

<https://coggle.it/>

<https://www.google.com/slides/about/>

<https://www.google.com/forms/about/>

### Βιβλιογραφία

Campbell, M. A. (2007). Cyber bullying and young people: Treatment principles not simplistic advice. QUT Digital Repository. Πρόσβαση Ιανουάριος 2021 από <http://eprints.qut.edu.au/14903/1/14903.pdf>.

Campfield, D. C. (2006). Cyber bullying and victimization: Psychosocial characteristics of bullies, victims and bully/victims. Πρόσβαση Ιανουάριος 2021 από <http://etd.lib.umt.edu/theses/available/etd12112008-120806/unrestricted/umi-umt-1107.pdf>.

Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., & Tippett, N. (2006). An investigation into cyberbullying, its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberbullying. Πρόσβαση Ιανουάριος 2021 από <http://www.antibullyingalliance.org.uk/pdf/CyberbullyingreportFINAL230106.pdf>.

Γρηγοράκη, Μ., Περάκη, Φ. & Πολίτη Α., 2014. Ηλεκτρονικός εκφοβισμός στην παιδική και εφηβική ηλικία: διερευνώντας το φαινόμενο όπως εκδηλώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Πανελλήνιο Συνέδριο Επιστημών Εκπαίδευσης, Τομ. 2014, σελ 663-672

Μούσιου, Ε., 2019, Ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση εκπαιδευτικού προγράμματος πρόληψης και αντιμετώπισης του ηλεκτρονικού εκφοβισμού σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΜΣ «ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗ ΥΓΕΙΑΣ», Ιατρική Σχολή Πανεπιστημίου Αθηνών,

<https://pergamos.lib.uoa.gr/uoa/dl/frontend/file/lib/default/data/2882032/theFile>

#### Δικτυογραφία

<https://www.saferinternet.gr/index.php?objId=Category281&childobjId=Categor>

Γραμμή βοήθειας Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου

Saferline.gr, 2016. Νομοθετικός-Συμβουλευτικός οδηγός για το Cyberbullying. [pdf]

Διαθέσιμο σε: <http://www.safeline.gr/sites/default/files/Cyberbullying.pdf>

Cyberbullying.org, 2016b. 2016 Cyberbullying Data. [online] Διαθέσιμο σε:

<http://cyberbullying.org/2016-cyberbullying-data>>

[http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo\\_content&perform=view&id=8194](http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=8194)

Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος

[https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1037/1/05\\_chapter\\_13.pdf](https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1037/1/05_chapter_13.pdf) Ιδιωτικότητα

στο Διαδίκτυο και Κυβερνοέγκλημα

[https://www.crimetimes.gr/to-fainomeno-tou-kyvernoekfovismoy-cyberbulling-sthn-](https://www.crimetimes.gr/to-fainomeno-tou-kyvernoekfovismoy-cyberbulling-sthn-ellada-kai-to-ekswteriko/)

[ellada-kai-to-ekswteriko/](https://www.crimetimes.gr/to-fainomeno-tou-kyvernoekfovismoy-cyberbulling-sthn-ellada-kai-to-ekswteriko/)

EUNETADB (2012). Διαδίκτυο και Συμπεριφορές Εξάρτησης: Μελέτη σε

Ευρωπαίους Εφήβους. <http://youth-health.gr/media/2017/01/eu-net-adb-short-version-greek.pdf>.



## Παράρτημα

### Νομοθεσία

#### A. Ευρωπαϊκή νομοθεσία

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για το Κυβερνοέγκλημα-CETS No. 185, Budapest, 23.XI.2001, σε ισχύ από τις 01.07.2004

#### B. Εθνική νομοθεσία

Άρθρο 312 του Ποινικού Κώδικα,

N.4322/2015-ΦΕΚ Α' 42/27-04-2015 & N. 4411/2016-ΦΕΚ 142/Α'03-08-2016

## Εκπαιδευτική Πολιτική

#### A. Ευρωπαϊκή

Η βία στα σχολεία και ο εκφοβισμός είναι μία από τις στρατηγικές προτεραιότητες της τρέχουσας στρατηγικής του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα δικαιώματα του παιδιού 2012-2015. Η πρόληψη του εκφοβισμού ξεκινά με την εκπαίδευση των παιδιών σχετικά με τις βλαβερές συνέπειες του εκφοβισμού. Ως εκ τούτου, το Συμβούλιο της Ευρώπης προωθεί προγράμματα σχολικής εκπαίδευσης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την πολιτειότητα για την αντιμετώπιση του εκφοβισμού και της βίας στα σχολεία.

#### B. Εθνική

Στην Ελλάδα, το Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού 2015-2020 αναφέρεται ασφάλεια των παιδιών στο Διαδίκτυο και προωθεί τη διοργάνωση τηλεδιασκέψεων από τη Δίωξη Ηλεκτρονικού εγκλήματος σε πολλά σχολεία. Ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός θεωρείται έγκλημα και αντιμετωπίζεται από τις αστυνομικές υπηρεσίες μέσω της Δίωξης Ηλεκτρονικού εγκλήματος. Στον ιστότοπό της διατίθενται πληροφορίες σχετικά με τους διαδικτυακούς κινδύνους για παιδιά και γονείς.

## Στατιστικά στοιχεία

### Σε διεθνές επίπεδο

Παγκόσμια έρευνα που διεξήχθη το 2011 σε 24 χώρες έδειξε ότι το 66% των 18.687 ερωτηθέντων ατόμων, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών και των ενηλίκων είδε, διάβασε ή άκουσε κάτι σχετικά με περιστατικά κυβερνοεκφοβισμού. Στις ΗΠΑ το Κέντρο Έρευνας για τον Ηλεκτρονικό Εκφοβισμό αξιολόγησε ότι ένας στους τέσσερις εφήβους έχει βιώσει κυβερνοεκφοβισμό και ένας στους έξι έχει διαπράξει διαδικτυακό εκφοβισμό.

### Στην Ευρώπη

Οι διαστάσεις του φαινομένου είναι ανησυχητικές και για την Ευρώπη. Το 2014 η έκθεση του Ευρωπαϊκού δικτύου Children Go Mobile έδειξε ότι το 12% των 3.500 παιδιών ηλικίας 9-16 ετών είχε υποστεί διαδικτυακό εκφοβισμό. Επίσης, η έκθεση EU Kids Online ,(2011) έδειξε ότι το 6% των 25.142 παιδιών ηλικίας 9 και 16 ετών είχαν εκφοβιστεί σε απευθείας σύνδεση σε όλη την Ευρώπη και 3% είχαν πραγματοποιήσει ηλεκτρονικό εκφοβισμό.

### Στην Ελλάδα

Σύμφωνα με έρευνα του EUNETADB (2013) που διεξήγαγε και συντόνισε η Ελληνική Μονάδα Εφηβικής Ηλικίας (MEY) του Νοσοκομείου Παίδων «Αγλαΐα Κυριακού», το ποσοστό του εφηβικού πληθυσμού που έχει πέσει θύμα του ηλεκτρονικού εκφοβισμού, ανέρχεται σε 26,8%.

Τέλος, μέσα στο 2015, σύμφωνα με τα στατιστικά της, η Ελληνική Γραμμή Βοήθειας 'help-line210 6007686' δέχθηκε 250 αναφορές που αφορούσαν το διαδικτυακό εκφοβισμό, δηλαδή ποσοστό πάνω από το 15% του συνόλου των αναφορών της (Saferline.gr, 2016).

## 4.12 «Αναπτύσσοντας τον μιντιακό γραμματισμό»

Βάγια Σερέτη

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες αναπτύσσουν δεξιότητες μιντιακού γραμματισμού, εξετάζοντας το θέμα της αξιοπιστίας του περιεχομένου των πληροφοριών που διακινούνται μέσα από ψηφιακά κανάλια. Προβληματίζονται, μελετούν άρθρα, βίντεο, γνωρίζουν τεχνικές ελέγχου της αξιοπιστίας των άρθρων, δημιουργούν οδηγούς και προσπαθούν να κατανοήσουν τις αιτίες της παραπληροφόρησης και να γνωρίσουν τρόπους αντίστασης σε ψευδείς ειδήσεις και αναληθείς πληροφορίες.

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Πληροφορική, Κοινωνιολογία, Πολιτική Παιδεία, Αγγλικά

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 120΄

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** διαδίκτυο, υπολογιστές.

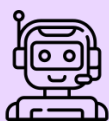
### B. Στόχοι

- Να προβληματιστούν για τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνουν και διαμοιράζουν πληροφορίες και υλικό που διακινείται στο ίντερνετ
- Να δίνουν παραδείγματα παραπληροφόρησης
- Να γνωρίζουν τους μηχανισμούς και τα κίνητρα πίσω από την εξάπλωση πλαστών ειδήσεων στο διαδίκτυο
- Να κατανοούν την ανάγκη επαλήθευσης αμφιβόλων πληροφοριών, πριν τις διανεύουν στο Διαδίκτυο
- Να εξοικειωθούν με την ανάλυση των πληροφοριών που λαμβάνουν στο διαδίκτυο

- Να γνωρίσουν τεχνικές ελέγχου της εγκυρότητας μιας πληροφορίας που κυκλοφορεί στο διαδίκτυο
- Να προσδιορίζουν την αξιοπιστία μιας πηγής πληροφοριών
- Να δημιουργούν περιεχόμενο για ανάρτηση στα ψηφιακά μέσα επικοινωνίας

### Γ. Βήματα δραστηριότητας/οδηγίες

Αρχικά μια μικρή έρευνα για τις στάσεις των μαθητών/τριών δίνει το έναυσμα για τη συζήτηση που θα ακολουθήσει. Στη συνέχεια οι μαθητές/τριες παρακολουθούν συνέντευξη για τις αιτίες και την επικινδυνότητα του φαινομένου των fake news. Αναλύουν άρθρα/ειδήσεις της επικαιρότητας και τέλος δημιουργούν σύντομο οδηγό εντοπισμού των fake news. Για την ανάπτυξη των δραστηριοτήτων χρησιμοποιείται κυρίως η στρατηγική της ανακαλυπτικής, διερευνητικής μάθησης, καθώς ο εκπαιδευτικός θέτει ερωτήσεις που προκαλούν τους μαθητές/τριες να σκεφτούν μόνοι τους και να προχωρήσουν ανεξάρτητοι στην κατάκτηση της γνώσης. Οι μαθητές/τριες έχουν την ευκαιρία να δημιουργήσουν διάφορες οπτικές και λύσεις, να ανταλλάξουν μεταξύ τους απόψεις, να λάβουν αποφάσεις και να τις αιτιολογήσουν. Η ενθάρρυνση των μαθητών/τριών να κάνουν ερωτήσεις και να διερευνήσουν τις δικές τους ιδέες συμβάλλει στη βελτίωση των δεξιοτήτων επίλυσης προβλήματος, καθώς και στη βαθύτερη κατανόηση της ακαδημαϊκής έννοιας του μιντιακού αλφαριθμητισμού.



#### Δραστηριότητα 1

Εισαγωγή στο θέμα: Σήμερα όλος ο πλανήτης μάχεται κατά του ιού Covid-19. Ως αποτέλεσμα όλοι προσπαθούμε να απομακρυνθούμε από τις δραστηριότητες της πραγματικής κοινωνικής ζωής και τις αντικαθιστούμε με διαδικτυακές δραστηριότητες, με αποτέλεσμα και οι κίνδυνοι της πραγματικής ζωής να έχουν μεταφερθεί στο διαδίκτυο. Η διαρκής σύνδεση στο διαδίκτυο απαιτεί να είμαστε πιο προσεκτικοί απέναντι σε αυτούς τους κινδύνους. Μεταξύ των πιο συχνά εμφανιζόμενων κινδύνων είναι η προπαγάνδα, η παραπληροφόρηση, τα fake news.

Η εκπαιδευτική πρόταση ξεκινά με μικρή έρευνα των στάσεων των μαθητών, που θα προκαλέσει συζήτηση για την έννοια της παραπληροφόρησης και για τον τρόπο αξιολόγησης των πηγών. Η έρευνα στοχεύει: να προσελκύσει την προσοχή των μαθητών/τριών και να τους ενθαρρύνει να μάθουν περισσότερα για τον τρόπο αξιολόγησης των πηγών, να διευρύνει την κατανόησή τους για την έκταση του φαινομένου, να δώσει την ευκαιρία στους μαθητές/τριες να εκθέσουν τους λόγους της

παραπληροφόρησης. Η έρευνα και η συζήτηση που ακολουθεί ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να αλληλεπιδράσουν, βελτιώνει τις ερευνητικές δεξιότητες των μαθητών/τριών, ενθαρρύνει την ενεργό μάθηση.

Μπορούν να αξιοποιηθούν διαδραστικά ψηφιακά εργαλεία όπως: mentimeter, Poll everywhere, τα εργαλεία δημοσκοπήσεων των πλατφορμών zoom, webex κλπ, οι [φόρμες](#) της Google κ.ά.

Ξεκινούμε μια συζήτηση για το τι συνιστά παραπληροφόρηση και ενθαρρύνουμε τους μαθητές να μοιραστούν απόψεις, εμπειρίες στη βάση των ερωτήσεων:

- Πότε εσύ ή κάποιος που γνωρίζεις έπεσε θύμα ή διαμοίρασε ψευδείς ή ανακριβείς ειδήσεις;
- Γιατί είναι σημαντικό να διακρίνουμε τις ψευδείς ειδήσεις από τις πραγματικές;

Καταγράφουμε τις απόψεις, γιατί πιθανόν θα αναδυθούν πολλά από τα ζητήματα που θα συζητηθούν στη συνέχεια.



## Δραστηριότητα 2

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το βίντεο: «Παραπληροφόρηση, fake news και οι «πηγές» διάδοσής τους», <https://www.youtube.com/watch?v=S1i3cpngsTk> και απαντούν προφορικά στις ακόλουθες ερωτήσεις:

- 1) Τι είναι τα fake news; Από πού προέρχονται; Γιατί είναι τόσο επικίνδυνο το φαινόμενο;
- 2) Πώς μπορούμε ως άτομα να διασφαλίσουμε ότι λαμβάνουμε τις καλύτερες πληροφορίες για τα τρέχοντα γεγονότα;
- 3) Πώς μπορείτε να βεβαιωθείτε ότι δεν πέφτετε θύμα ψεύτικων ειδήσεων;



## Δραστηριότητα 3

Με την εμφάνιση του κορωνοϊού έλαβαν δημοσιότητα και άρθρα/αναρτήσεις με διάφορες θεραπείες πέραν των ορθόδοξων ιατρικών που παραπληροφορούν τους αναγνώστες. Επίσης διαμοιράστηκαν σε κοινωνικά δίκτυα και ιστολόγια άρθρα κατά των εμβολίων.

Χωρίζουμε τους μαθητές σε ομάδες και τους ζητούμε να κάνουν ομαδικά σχετική έρευνα στο διαδίκτυο και να καταγράψουν είτε μερικές ανορθόδοξες θεραπείες είτε

τα επιχειρήματα κατά των εμβολίων σε διαδραστικό πίνακα ([padlet](#)) που έχει δημιουργηθεί για αυτόν τον σκοπό.



#### Δραστηριότητα 4

Χωρισμένοι οι μαθητές/τριες σε ομάδες, αναλαμβάνουν ένα άρθρο από αυτά που προέκυψαν από την προηγούμενη έρευνα και ελέγχουν την αξιοπιστία του στηρίζοντας την επιλογή της απάντησής τους στα δεδομένα που θα αντλήσουν βάσει των παρακάτω ερωτήσεων:

- Σε ποιο πλαίσιο εμφανίστηκε το άρθρο;
- Τι γνωρίζουμε για τον συγγραφέα και τον ιστότοπο δημοσίευσης / έκδοσης;
- Τι είδους υλικό είναι (ειδήσεις, άρθρο γνωμοδότησης, σχόλια κ.λπ.);
- Τι ρητορική χρησιμοποιεί;
- Η ανάρτηση ενεργοποιεί τα συναισθήματα (φόβου, ελπίδας, απογοήτευσης, συμπόνοιας);
- Ανταποκρίνεται στις ανάγκες του κοινού;
- Απλοποιεί τις πληροφορίες; (χρησιμοποιεί ακριβείς πληροφορίες ή είναι μισή αλήθεια, εκφράζονται απόψεις/σχόλια και όχι πληροφορίες,
- Κάνει επίθεση στους αντιπάλους; (συκοφάντηση, αμφισβητείται η αξιοπιστία άλλων ανθρώπων)
- Παρουσιάζονται όλες οι πληροφορίες και όλες οι απόψεις;
- Είναι μια μορφή προπαγάνδας ή παραπληροφόρησης; Αιτιολογήστε με επιχειρήματα τις απόψεις σας.
- Εμφανίζονται οι πληροφορίες σε άλλες αξιόπιστες πηγές πληροφοριών;
- Γιατί είναι σημαντικό να ελέγξετε την αξιοπιστία της πληροφορίας;

Μετά την ολοκλήρωση της εργασίας οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια της τάξης. Ο εκπαιδευτικός σε διάλογο με τους μαθητές, προβαίνει σε σύνθεση των απόψεων.



#### Δραστηριότητα 5

Οι μαθητές/τριες στηριζόμενοι σε [υλικό](#) που τους δίνουμε ή στην [ιστοσελίδα](#) του Ελληνικού Κέντρου Ασφαλούς Διαδικτύου δημιουργούν για τους άλλους συμμαθητές του σχολείου έναν σύντομο οδηγό αναγνώρισης των fake news σε μορφή

ηλεκτρονικού βιβλίου και τον διαμοιράζουν στα κοινωνικά δίκτυα που ακολουθούν και τον αναρτούν στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Στον οδηγό χρησιμοποιούν εικόνες είτε δικές τους είτε εικόνες με άδεια CC και αναφορά του δημιουργού.

Εναλλακτικά δημιουργούν βίντεο με συμβουλές για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.

### Δ. Αποτίμηση

Αποτιμάται η ικανότητα των μαθητών/τριών να επικοινωνούν τις απόψεις τους, να δημιουργούν και να διαμοιράζουν πολυμεσικό υλικό που ανταποκρίνεται στη στοχοθεσία τους.

Αποτιμάται επίσης η ικανότητα να παρακολουθούν μια συνέντευξη (της δραστηριότητας 2) και να εντοπίζουν πληροφορίες, να συγκεντρώνουν πληροφορίες, να τις αξιολογούν, να τις συνθέτουν.

Για τις ανάγκες της αποτίμησης της δημιουργίας οδηγού (της δραστηριότητας 5) δημιουργείται φόρμα αυτοαξιολόγησης με τα παρακάτω κριτήρια:

- Για το περιεχόμενο: Εξυπηρετεί τον σκοπό σου και είναι εστιασμένο στο θέμα; Οι λεπτομέρειες είναι κατάλληλες και υποστηρίζουν την κύρια ιδέα;
- Για την οργάνωση: Υπάρχει λογική ακολουθία παράθεσης των λεπτομερειών;
- Για τη δομή: Η δομή των προτάσεων και η επιλογή των λέξεων αποτυπώνουν με ακρίβεια τις ιδέες σου; Αποφεύγονται οι επαναλήψεις και υπάρχει ποικιλία στο λεξιλόγιο;
- Για την ορθογραφία: Υπάρχουν τα κατάλληλα σημεία στίξης, χρησιμοποιούνται τα κεφαλαία γράμματα, ακολουθούνται οι γραμματικοί κανόνες;
- Για το εικονιστικό υλικό: Υπάρχουν γραφικά και εικόνες με άδειες CC που υποστηρίζουν το κείμενο;





### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Στο μάθημα της Αγγλικής γλώσσας μπορούν να αξιοποιηθούν άρθρα από όλο τον κόσμο σχετικά με ανορθόδοξες θεραπείες κατά του κορονοϊού.

Οι δραστηριότητες 3 και 4 μπορούν να αναπτυχθούν επίσης με συγκέντρωση και έλεγχο άρθρων και ιστοσελίδων σχετικών με ανορθόδοξους τρόπους θεραπείας άλλων ασθενειών.

Επίσης, μπορούν να αξιοποιηθούν τα άρθρα, οι αναρτήσεις για τη μελέτη και εξακρίβωση της αξιοπιστίας των ιστοσελίδων.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://area.autodesk.com/fakeorfoto/https://saferinternet4kids.gr/hot-topics-ef/fake-news/>

<https://hoaxy.osome.iu.edu/>

<https://www.infocomsecurity.gr/presentations/2019/day2/4th-section.pdf>

<https://participationpool.eu/resource-category/information-critical-thinking/safer-internet/>

<https://www.ellinikahoaxes.gr/2021/01/01/2020-fake-news-kai-hoaxes/>

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20200326STO75917/parapliroforisi-pos-na-anagorizete-tis-pseudeis-eidiseis-gia-ton-covid-19>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Clickbait>

<https://elearn.ellak.gr/mod/page/view.php?id=7916>

<https://www.safer-internet.gr/to-facebook-tha-timorei-to-clickbait/>

[https://www.researchgate.net/profile/Odysseas\\_Kopsidas/publication/341381392\\_18\\_Teyxos\\_Neou\\_Paidagogou\\_Maios\\_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Odysseas_Kopsidas/publication/341381392_18_Teyxos_Neou_Paidagogou_Maios_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf)

[https://www.researchgate.net/profile/Odysseas\\_Kopsidas/publication/341381392\\_18\\_Teyxos\\_Neou\\_Paidagogou\\_Maios\\_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Odysseas_Kopsidas/publication/341381392_18_Teyxos_Neou_Paidagogou_Maios_2020/links/5ebd72d4299bf1c09abc01d8/18-Teyxos-Neou-Paidagogou-Maios-2020.pdf)

<https://neaselida.gr/ideogrammata/odigos-epiviosis-stin-epochi-ton-fake-news/>

<https://www.lawspot.gr/nomika-nea/5-vimata-gia-na-entopizete-pseydeis-eidiseis-sto-diadiktyo>

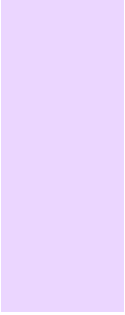
<https://www.philenews.com/koinonia/epistoles/article/683881/ta-fake-news-apeiloynti-dimokratia>

[https://guides.library.cornell.edu/evaluate\\_news/infographic](https://guides.library.cornell.edu/evaluate_news/infographic)

<https://www.europarl.europa.eu/news/el/headlines/society/20200326STO75917/parapliroforisi-pos-na-anagorizete-tis-pseudeis-eidiseis-gia-ton-covid-19>







<https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/7317a29c-02ca-11eb-8919-01aa75ed71a1>

<https://libguides.lmu.edu/c.php?g=595781&p=4121899#s-lg-box-wrapper-15699663>

<https://www.youtube.com/watch?v=S1i3cpnqsTk>

<https://ed.ted.com/lessons/how-to-choose-your-news-damon-brown#watch>

<https://guides.temple.edu/fakenews/evaluate>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



A series of 20 horizontal purple lines for writing, arranged vertically down the page.

#### 4.13 «Καλλιεργώντας δεξιότητες του νου για την προστασία των παιδιών με τα έξι σκεπτόμενα καπέλα»

Ξανθή Αλμπανάκη

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Οι μαθητές/τριες εντοπίζουν μελετούν κείμενα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, διερευνούν προβλήματα της κοινωνίας τους που σχετίζονται με παιδιά πρόσφυγες. Στη συνέχεια προτείνουν, σχεδιάζουν και υλοποιούν μία δράση που αποσκοπεί στη δημοσιοποίηση και επίλυση του προβλήματος. Στην παρούσα πρόταση εφαρμόζεται η τεχνική των Έξι σκεπτόμενων καπέλων του Edward de Bono, η οποία δημιουργήθηκε για να παρουσιάσει τις διάφορες μεθόδους σκέψης που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι σε περιπτώσεις επίλυσης προβλημάτων.

**Ηλικιακή ομάδα:** 14-18

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική γλώσσα, Κοινωνιολογία, Πολιτική Παιδεία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 60' για τη διαζώσης δραστηριότητα και ικανός χρόνος για την υλοποίηση της παρεμβατικής δράσης των παιδιών στην τοπική κοινωνία.

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Χρωματιστά χαρτόνια, πρόσβαση στο διαδίκτυο, Η/Υ.

##### B. Στόχοι

1. Ανάπτυξη κοινωνικών/προσωπικών δεξιοτήτων και αναζήτηση καινοτόμων λύσεων και θετικών προτάσεων για το θέμα της προστασίας προσφύγων
2. Καλλιέργεια δεξιοτήτων του νου
3. Ενίσχυση μαθησιακών και κοινωνικοποιητικών λειτουργιών του σχολείου και “άνοιγμα” του σχολείου στην τοπική κοινωνία
4. Εντοπισμός διαφορετικών μεθόδων σκέψης που χρησιμοποιεί το κάθε άτομο και κατανόηση της ατομικής προσέγγιση των πραγμάτων
5. Βελτίωση ικανότητας λήψης αποφάσεων και ενσυναίσθησης και επικοινωνίας

6. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας παιδιών προσφύγων
7. Ενίσχυση γλωσσικών δεξιοτήτων (παραγωγή προφορικού & γραπτού λόγου)
8. Συνειδητοποίηση της δύναμης που έχουν οι μαθητές/τριες να ενημερώνουν και να καλούν και άλλους να δράσουν.
9. Συλλογή αυθεντικών πληροφοριών και ενασχόληση με αυθεντικές καταστάσεις
10. Καλλιέργεια ψηφιακών δεξιοτήτων.

### Γ. Βήματα/οδηγίες

Στην τεχνική των έξι σκεπτόμενων καπέλων, κάθε καπέλο αντιπροσωπεύει έναν συνηθισμένο τρόπο σκέψης που χρησιμοποιούμε για να λύσουμε προβλήματα. Οι μαθητές/τριες αναστοχάζονται σε ομάδες σχετικά με το υπό διερεύνηση θέμα μέσα από έξι διαφορετικές οπτικές (έξι ομάδες εργασίας) (τεχνική Έξι σκεπτόμενων καπέλων) σε κάθε μία από τις οποίες έχει δοθεί, για λόγους συμβολισμού, ένα χρώμα (άσπρο, κίτρινο, πράσινο, κόκκινο, μαύρο και μπλε καπέλο) (Six Thinking Hats).



### Δραστηριότητα 1

Ο/Η εκπαιδευτικός καλεί τα παιδιά να πάρουν μέρος σε μία πολυμεσική δραστηριότητα-κουίζ σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού όπως φαίνεται στην παρακάτω εικόνα. Διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://wordwall.net/resource/3648035>.

Δικαίωμα προστασίας  
για παιδιά πρόσφυγες

◀ 14 of 27 ▶

Εικόνα. Περιβάλλον δραστηριότητας Wordwall

Ακολουθεί συζήτηση και ανατροφοδότηση για τις λανθασμένες απαντήσεις και για απορίες των μαθητών/τριών ενώ τους δίνεται και το κείμενο της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού για περαιτέρω μελέτη.



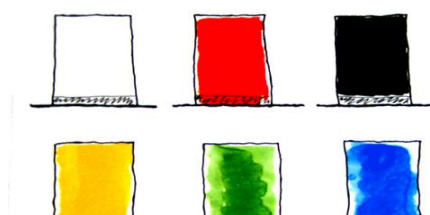
### Δραστηριότητα 2

Ο/η εκπαιδευτικός ενημερώνει τους/τις μαθητές/τριες για κάποια από τα προβλήματα προστασίας που αντιμετωπίζουν τα παιδιά πρόσφυγες στην τοπική κοινωνία (ή ευρύτερα) (π.χ. ασυνόδευτα παιδιά, παιδική εργασία παιδιών προσφύγων, πρόωρη εγκατάλειψη σχολείου κ.α) και τους προτρέπει να προτείνουν και άλλες θεματικές ώστε να αποφασίσουν συλλογικά με ποια θεματική/πρόβλημα θα ασχοληθούν δουλεύοντας σε ομάδες με την τεχνική των Έξι σκεπτόμενων καπέλων.



### Δραστηριότητα 3

1. Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες που αντιστοιχούν στα έξι διαφορετικά καπέλα (Εικόνα 2) που το καθένα συμβολίζει έναν συγκεκριμένο τρόπο σκέψης. Φορώντας οι μαθητές/τριες ένα από τα καπέλα, σημαίνει ότι επιλέγουν τον συγκεκριμένο τρόπο σκέψης του καπέλου που φορούν.



Εικόνα. Έξι σκεπτόμενα καπέλα

2. Παράλληλα οι μαθητές/τριες αναζητούν υλικό και πληροφορίες από ιστοσελίδες (είτε τους παρέχει ο/η εκπαιδευτικός). Παράλληλα μπορούν να αξιοποιήσουν και μία λίστα τοπικών οργανώσεων, δημόσιων οργανισμών, φορέων ή συλλόγων που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν ως συνεργάτες στη δράση τους (π.χ. Δήμος, Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας, εκπρόσωποι Παν/μίου, εκπρόσωποι Δομών προσφύγων κ.α) (Βλ. Παράρτημα), την οποία μπορούν και να την εμπλουτίσουν.

3. Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν στην τάξη τις προτάσεις τους και τις πιθανές λύσεις.



#### Δραστηριότητα 4

Ο/Η εκπαιδευτικός προτρέπει τους/τις μαθητές/τριες να απαντήσουν σε ερωτήματα όπως: Τι επιπλέον μάθαμε σε σχέση με την έρευνά μας που υποστηρίζει ή αντικρούει αυτό που αρχικά σκεφτήκαμε; Τι παραπάνω μπορούμε να μάθουμε; Τι παραπάνω μπορούμε να κάνουμε για να επηρεάσουμε ώστε να λυθεί το πρόβλημα;

Οι μαθητές/τριες καταστρώνουν το σχέδιο δράσης τους στην τοπική κοινωνία (ενδεικτικό πλάνο σχεδιασμού επαφών, χρονοδιάγραμμα κτλ) και απαντούν στις παρακάτω ερωτήσεις.

#### Σχεδιασμός δράσης στην τοπική κοινωνία:

- Τι μέτρα πρέπει να πάρουμε; Πώς θα μπορούσαμε να σπάσουμε τα βήματα σε μικρότερα;
- Ποιος εμπλέκεται ή εγκρίνει τη δράση (διοίκηση σχολείου, γονείς / κηδεμόνες);
- Ποιος θα μπορούσε να μας βοηθήσει να είμαστε πιο αποτελεσματικοί, (άλλοι μαθητές, Εκπαιδευτικοί, μέλη της Πανεπιστημιακής κοινότητας, κοινοτικοί άρχοντες, πολιτικοί ηγέτες, εκπρόσωποι των ΜΜΕ κ.λπ.);
- Υπάρχουν πολιτικές και διαδικασίες σχολείου ή του φορέα που πρέπει να ακολουθήσουμε;
- Τι εξοπλισμό θα χρειαστούμε για να ολοκληρωθεί αυτή η παρέμβαση (πρόσβαση σε εξοπλισμό – υπολογιστές);
- Απαιτείται κάποιο οικονομικό κόστος γι' αυτήν τη δράση;
- Τι πρέπει να μάθουμε και από ποιον/πού;



#### Δραστηριότητα 5

Με την καθοδήγηση του/της εκπαιδευτικού, οι μαθητές/τριες, εάν το επιτρέπουν οι συνθήκες, θα συναντηθούν ή θα συντάξουν επιστολή προς τον οργανωτικό εκπρόσωπο της δομής/φορέα, περιγράφοντας τις ιδέες της τάξης και ζητώντας ανατροφοδότηση και νέες ιδέες. Μετά τη συνάντηση/απάντηση θα γίνει αναθεώρηση/αναπροσαρμογή με βάση τα σχόλια του υπεύθυνου εκπροσώπου (Δήμαρχος, Δ/ντής, στέλεχος Υπουργείου). Στα επόμενα στάδια σχεδιασμού και υλοποίησης της δράσης/παρέμβασης των μαθητών/τριών θα συμμετέχει και εκπρόσωπος από τη δομή ή τον φορέα.



## Δραστηριότητα 6

Οι μαθητές/τριες δημιουργούν το δικό τους «newsletter» για τα προβλήματα προστασίας δικαιωμάτων που αντιμετωπίζουν τα παιδιά πρόσφυγες και το μοιράζονται με την τοπική κοινωνία.

### Δ. Αποτίμηση

Η αποτίμηση διενεργείται σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας μέσα από τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες, τη σύνταξη κειμένων κ.α. Ως τελική άσκηση αυτοαξιολόγησης μπορεί να δοθεί εκ νέου το κουίζ που έκαναν οι μαθητές/τριες στην αρχή της δραστηριότητας για να ελέγξουν εάν βελτιώθηκαν σε σχέση με τις γνώσεις τους για την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων.

### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

- Σε όλη τη διάρκεια ο/η εκπαιδευτικός είναι συντονιστής/στρια της διαδικασίας.
- Η ένταξη στις ομάδες θα γίνει τυχαία μετά από κλήρωση
- Ο εκπαιδευτικός μπορεί να κατασκευάσει από πριν κωνοειδή καπέλα σε διάφορα χρώματα που θα τα φορούν οι μαθητές/τριες στη διάρκεια ή αν δεν είναι εφικτό κάτι τέτοιο να κατασκευάσει μικρές χρωματιστές ταμπέλες.
- Στο τέλος της διαδικασίας οι μαθητές/τριες που συμμετέχουν στη διαδικασία θα βγουν από τον ρόλο τους και θα επιλέξουν ατομικά και αιτιολογημένα το καπέλο (οπτική) που τους αντιπροσωπεύει περισσότερο.
- Σε σχέση με την υλοποίηση τεχνικής των έξι σκεπτόμενων καπέλων η διαδικασία θα μπορούσε να γίνει και ως εξής: Τα μέλη της ομάδας επιλέγουν με ποιο καπέλο θα ξεκινήσει η διαδικασία. Για παράδειγμα, εάν διαλέξουν το Μπλε καπέλο, η σύσκεψη θα αρχίσει με όλους τους συμμετέχοντες να υιοθετούν το Μπλε καπέλο για να αποφασίσουν πώς θα διεξαχθεί η συνεδρία έχοντας ως βασικό στόχο να αναπτύξουν στόχους και επιδιώξεις. Η συζήτηση

- μπορεί μετά να υιοθετήσει τον τρόπο σκέψης του Κόκκινου καπέλου ώστε να συλλέξει απόψεις και αντιδράσεις για την πρόκληση. Σε αυτήν τη φάση μπορούν επίσης να δημιουργηθούν περιορισμοί για την οριστική λύση, όπως ποιες πλευρές θα επηρεαστούν από το πρόβλημα και/ ή τις λύσεις. Αργότερα, η συνεδρία θα μπορούσε να στηριχθεί στο Κίτρινο, έπειτα στο Πράσινο καπέλο ώστε να δημιουργηθούν ιδέες και λύσεις, και μετά να εναλλάσσεται μεταξύ Άσπρου για ανάπτυξη πληροφοριών και Μαύρου για σχολιασμό και κριτική της λύσης.
- Εάν δεν υπάρχει δυνατότητα μετακίνησης των μαθητών/τριών σε δομές της τοπικής κοινωνίας ή οργανώσεις και είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί έγκριση μετακίνησης, η δραστηριότητα θα μπορούσε να γίνει με αποστολή κάποιας επιστολής στον αρμόδιο φορέα.
- Η δραστηριότητα μπορεί να εφαρμοσθεί και σε παιδιά μικρότερης ηλικίας με ανάλογες τροποποιήσεις στην επιλογή θέματος, διανομή υποστηρικτικού υλικού από τον/την εκπαιδευτικό κ.ο.κ.

### ΣΤ. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bono, Edward de, Sep95, “Serious creativity”, *Journal for Quality & Participation*, 18(5).

*Community Service Learning: A Guide to Including Service in the Public School Curriculum (ISBN 0-7914-3184-3).*

Corpley, A. (2001). *Creativity in Education and Learning. A Guide for Teachers and Education*, London.

De bono, [http://www.debonogroup.com/six\\_thinking\\_hats.php](http://www.debonogroup.com/six_thinking_hats.php).

Fiske, J. (1992). *Εισαγωγή στην Επικοινωνία, Επικοινωνία και Κουλτούρα*, Αθήνα.

Wordwall, <https://wordwall.net/>.

Wordwall. Δραστηριότητα για τα δικαιώματα. Διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://wordwall.net/resource/3648035>.

Δικαιώματα των προσφύγων, <https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2019/07/Dikaiomata-twn-prosfygon.pdf>.

Νόμος που κυρώνει τη Σύμβαση για τα δικαιώματα του Παιδιού (Αρ. 243 του 1990), [https://www.ucy.ac.cy/mhc/documents/Legislation/Convention\\_on\\_the\\_Rights\\_of\\_Children.pdf](https://www.ucy.ac.cy/mhc/documents/Legislation/Convention_on_the_Rights_of_Children.pdf).





Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (Κεφάλαιο III της Σύμβασης τα άρθρα 17, 20-23 και άρθρο 24). Διαθέσιμο στο: [www.unhcr.org/gr/η-σύμβαση-του-1951-σχετικά-με-το-καθεστώς-τ](http://www.unhcr.org/gr/η-σύμβαση-του-1951-σχετικά-με-το-καθεστώς-τ).

Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων. Σύνδεσμος:<http://www.0-18.gr/gia-megaloyds/dsdp>Σύνδεσμος:  
<https://www.unhcr.org/gr/wp-content/uploads/sites/10/2018/01/04-symvasiprotokollo.pdf>.

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 26ης Νοεμβρίου 2019 σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών επ' ευκαιρία της 30ής επετείου της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (2019/2876(RSP), [https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0066\\_EL.html](https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2019-0066_EL.html).

## Παράρτημα

Φύλλο εργασίας: Σχεδιασμός έρευνας συνεργατών/υποστηρικτών από την τοπική κοινωνία και τις δομές εκπαίδευσης

### 1. Οργανισμός:

Πρόσωπο επικοινωνίας:

Ημερομηνία επαφής:

Θέματα προς συζήτηση:

Δράσεις:

Τρόποι και μέσα επικοινωνίας:

### 2. Οργανισμός:

Πρόσωπο επικοινωνίας:

Ημερομηνία επαφής

Θέματα προς συζήτηση:

Δράσεις:

Τρόποι και μέσα επικοινωνίας:

### 3. Οργανισμός:

Πρόσωπο επικοινωνίας:

Ημερομηνία επαφής

Θέματα προς συζήτηση:

Δράσεις:

Τρόποι και μέσα επικοινωνίας:

(Ενδεικτικά: Γραμμές προστασίας παιδιών/Εθνική Γραμμή SOS για τα Παιδιά: 1056/Ευρωπαϊκή Γραμμή Υποστήριξης Παιδιών: 116111/ Ευρωπαϊκή Γραμμή για τα Εξαφανισμένα Παιδιά: 116000).

#### 4.14 «Το αλητάκι...το προσφυγάκι»

Έλενα Κακογιάννη, Παναγιώτης Λουκάς Μπέλλος, Θεοδώρα Τσιμπούρη

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Θα προσεγγίσουμε το θέμα της προσφυγιάς, της φυγής από έναν τόπο, της αναγκαστικής μετακίνησης ανθρώπων και όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματολογία. Θα συνδέσουμε την κοινωνική κρίση και το προσφυγικό θέμα στην Ελλάδα του 2021 με τη Μικρά Ασία του 1922 και τη Μεσαιωνική Ρόδο, μια πολυεθνική σε επίπεδο εθνοτήτων, θρησκειών και επαγγελμάτων, μέσα από μια διαθεματική προσέγγιση με στόχο την ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης, τη γνωριμία με τον πολιτισμό στις ποικίλες εκφάνσεις του, τον σεβασμό και την κατανόηση του πολιτισμικά διαφορετικού, την ισότιμη ανάδειξη στοιχείων από το πολιτισμικό κεφάλαιο όλων των μαθητών/τριών

**Σχολείο:** Μουσικό Σχολείο Ρόδου

**Χρόνος υλοποίησης:** 2021

**Διάστημα εφαρμογής:** Μάρτιος 2021 - Μάιος 2021

**Ηλικιακή ομάδα:** 12-18 ετών

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Λογοτεχνία, Ιστορία, Μουσική, Μουσικά Σύνολα, Κοινωνιολογία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 6 ώρες

**Τεχνικές:** Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική, βιωματική μάθηση, παιχνίδι ρόλων, συζήτηση, ιδεοθύελλα

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Διαδίκτυο, προτζέκτορας, Η/Υ, ηχεία, σχολική βιβλιοθήκη

##### B. Στόχοι

1. Κατανόηση, ανάλυση, εμβάθυνση και διαθεματική προσέγγιση του φαινομένου της προσφυγιάς σε στοιχεία μέσα από λαογραφικές πηγές, ντοκουμέντα, εποπτικό υλικό και ανάπτυξη κριτικής σκέψης
2. Ανάπτυξη συνεργατικότητας και επικοινωνίας
3. Ανάπτυξη και καλλιέργεια χαράς και δημιουργικότητας



## Γ. Βήματα/οδηγίες



### Δραστηριότητα 1

1. Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει αποσπάσματα από το θεατρικό έργο «το αλητάκι» και συζητούν με αφορμή το έργο για τους ανθρώπους που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τον τόπο τους.
2. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες, κάθε ομάδα είναι πρόσφυγες από διαφορετική χώρα και ερευνούν στο διαδίκτυο για υλικό σε σχέση με τους πρόσφυγες και ιδιαίτερα τα παιδιά στη σύγχρονη εποχή.
3. Κάθε ομάδα βασισμένη στο υλικό που συγκέντρωσε και στις ιδέες που πήρε από το θεατρικό που παρακολούθησε υλοποιεί ένα παιχνίδι ρόλων.



### Δραστηριότητα 2

1. Τα παιδιά με την τεχνική της ιδεοθύελλας αναφέρουν διαφορετικές θρησκείες, λαούς και μνημεία διαφορετικών πολιτισμών που υπάρχουν στη Ρόδο. Ο/Η εκπαιδευτικός τα καταγράφει στον πίνακα (σε περίπτωση εξ αποστάσεως η δραστηριότητα υλοποιείται σε συνεργατικό έγγραφο).
2. Τα παιδιά χωρίζονται σε ομάδες, κάθε ομάδα από διαφορετική θρησκεία και εθνότητα και μέσα από εικονικές περιηγήσεις και ιστοεξερεύνηση βρίσκουν στοιχεία για τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής κάθε πολιτισμικής ομάδας αλλά και για τα στοιχεία που οδήγησαν στην αρμονική συνύπαρξη όλων αυτών των ανθρώπων από διαφορετικές θρησκείες, λαούς και πολιτισμούς.
3. Συγκρίνοντας τα στοιχεία με την προηγούμενη δραστηριότητα τα παιδιά κάθε ομάδας υλοποιούν ένα νέο παιχνίδι ρόλων ενσωματώνοντας τη νέα γνώση.



### Δραστηριότητα 3

1. Τα παιδιά περιηγούνται στις δραστηριότητες του φωτόδεντρου <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/6514>, <http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/7812> για την προσφυγιά. Επίσης εξερευνούν και το υπόλοιπο υλικό που τους παρέχεται από τον/την εκπαιδευτικό σχετικά με τη μικρασιατική καταστροφή και τους μικρασιάτες πρόσφυγες.

2. Στη συνέχεια μελετούν τραγούδια και έργα που έχουν γραφτεί για τη συγκεκριμένη περίοδο.
3. Με το υλικό που συγκέντρωσαν δημιουργούν μια μικρή μουσικοθεατρική παράσταση

#### Δ. Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Προτάσεις για άλλες ηλικιακές ή πληθυσμιακές, αξιοποίηση πρόσθετου υλικού

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί ως πολιτιστικό πρόγραμμα σε Α/θμια και Β/θμια εκπαίδευση με κάποιες αλλαγές και τροποποιήσεις για την Α/θμια

#### Ε. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://www.youtube.com/watch?v=qfxU8b1ib9E> Προσφυγιά Χειμερινοί κολυμβητές

<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/7812> Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Ελλάδα

<https://www.youtube.com/watch?v=KWzvvO0-cZo> Τραγούδια της προσφυγιάς

<https://www.youtube.com/watch?v=o6E5a4xHz3o> Νταλάρας η προσφυγιά

<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/4034> Μικρασιατική καταστροφή

<https://ritorno2015.com/2016/03/06/%CF%84%CE%B1-%CF%84%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BF%CF%8D%CE%B4%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CF%82/> Τα τραγούδια της προσφυγιάς

Τα τραγούδια της προσφυγιάς

<https://www.musicpaper.gr/editorial/item/11054-10-tragoydia-pou-graftikan-teleftaia-gia-tous-prosfyges>

<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/6514> Η μετανάστευση και η προσφυγιά μέσα από φωτογραφίες, εικαστικά έργα και τραγούδια

[http://photodentro.edu.gr/aggregator/search/all?query=%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82&ext=All&ugc=1&items\\_per\\_page=20](http://photodentro.edu.gr/aggregator/search/all?query=%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82&ext=All&ugc=1&items_per_page=20) Πρόσφυγες Φωτόδεντρο

<https://www.youtube.com/watch?v=UHJr4qn0IIg> Το αλητάκι θεατρικό

<http://aesop.iep.edu.gr/node/21041/5285> Σενάριο μακριά από την πατρίδα

Άλλο παραδοτέο

Κοινόχρηστος

φάκελος

υλικού:

<https://drive.google.com/drive/folders/INCyqs4QxLwmgnh9sUOrvjCYJYtFWCIJk>.



#### 4.15 «Αχ, η ξενιτιά...»

*Παναγιώτης Λουκάς Μπέλλος, Θεοδώρα Τσιμπούρη, Έλενα Κακογιάννη*

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Προσεγγίζεται το θέμα της ξενιτιάς, θέμα διαχρονικό, διαπολιτισμικό, πολυδιάστατο, πάντα επίκαιρο και άμεσα συνδεδεμένο με τους μαθητές, την εθελούσια ή αναγκαστική μετακίνηση ανθρώπων, το φαινόμενο της μετανάστευσης και όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται με τη συγκεκριμένη θεματολογία. Η προσέγγιση θα είναι τόσο θεωρητική (από λαογραφική, ιστορική και κοινωνιολογική σκοπιά) όσο και καλλιτεχνική. Η δραστηριότητα θα υλοποιηθεί στις ώρες των Μουσικών Συνόλων οργανοχρησίας και ελεύθερης έκφρασης.

**Σχολείο:** Μουσικό Σχολείο Ρόδου

**Χρόνος υλοποίησης:** 2021

**Διάστημα εφαρμογής:** Μάρτιος 2021 - Μάιος 2021

**Ηλικιακή ομάδα:** 12-18 ετών

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Λογοτεχνία, Ιστορία, Καλλιτεχνικά, Θεατρική Αγωγή, Μουσική

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 6 ώρες

**Τεχνικές:** Ομαδοσυνεργατική, ενεργητική, βιωματική μάθηση, παιχνίδι ρόλων, συζήτηση

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Διαδίκτυο, προτζέκτορας, Η/Υ, ηχεία, σχολική βιβλιοθήκη

##### B. Στόχοι

Οι μαθητές αναμένεται να:

1. Διεξάγουν έρευνα και να συνθέτουν τα στοιχεία της
2. Αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συνεργάζονται
3. Καλλιεργήσουν τη δημιουργικότητα και να νιώσουν χαρά





## Γ. Βήματα/οδηγίες

### Δραστηριότητα 1

1. Ο/Η εκπαιδευτικός με την τεχνική της ιδεοθύελλας ζητά από τα παιδιά να αναφέρουν τραγούδια που σχετίζονται με την ξενιτιά και τα καταγράφει στον πίνακα (σε περίπτωση εξ αποστάσεως η δραστηριότητα υλοποιείται σε συνεργατικό έγγραφο). Τα παιδιά επιλέγουν στη συνέχεια κάποιους από τους τίτλους αυτούς και χωρίζονται σε ομάδες με βάση ποιο τραγούδι προτιμούν (σε εξ αποστάσεως μπορεί να γίνει με polling).
2. Στη συνέχεια κάθε ομάδα αναλαμβάνει, ερευνώντας στο διαδίκτυο, να βρει τραγούδια σχετικά με την ξενιτιά και τη μετανάστευση και μετά αποφασίζει να αναλύσει δύο από αυτά τα τραγούδια.
3. Κάθε ομάδα δημιουργεί μια παρουσίαση και ένα μικρό βίντεο σχετικά με τα τραγούδια που επεξεργάστηκε.



### Δραστηριότητα 2

1. Τα παιδιά παρακολουθούν από το φωτόδεντρο το βίντεο «όνειρα» (<http://photodentro.edu.gr/video/r/8522/547>). Συζητούν και σχολιάζουν τα όνειρα των παιδιών μεταναστών.
2. Στη συνέχεια κάθε ομάδα, σε ρόλο ερευνητή, παίρνει συνέντευξη από παιδιά-μετανάστες που φοιτούν στο σχολείο σχετικά με τα όνειρα και τις προσδοκίες τους. Ανατρέχουν επίσης σε κείμενα σχετικά με τα όνειρα Ελλήνων μεταναστών μέσα από λογοτεχνικά και άλλα κείμενα
3. Χρησιμοποιώντας αντίστοιχες εφαρμογές (pinterest, sway κλπ) δημιουργούν έναν πίνακα ή μια πολυμεσική παρουσίαση όπου εμφανίζονται τα στοιχεία που συγκέντρωσαν.



### Δραστηριότητα 3

1. Από τα τραγούδια που έχουν συγκεντρωθεί στην 1η δραστηριότητα επιλέγονται κάποια ώστε να στηθεί μια μικρή μουσικοθεατρική παράσταση.
2. Κάθε παιδί επιλέγει με ποια δραστηριότητα θα ασχοληθεί (μουσικός, ηθοποιός, σενάριο, ηχοληψία, κλπ) και στη συνέχεια δημιουργούνται νέες ομάδες ανάλογα με τους ρόλους που έχουν επιλεγεί.
3. Υλοποιείται η παράσταση, η οποία στη συνέχεια, ως βίντεο, ανεβαίνει στην ιστοσελίδα του σχολείου.

#### Δ. Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Προτάσεις για άλλες ηλικιακές ή πληθυσμιακές, αξιοποίηση πρόσθετου υλικού

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί ως πολιτιστικό πρόγραμμα σε Α/θμια και Β/θμια εκπαίδευση με κάποιες αλλαγές και τροποποιήσεις για την Α/θμια.

#### Ε. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<https://www.getgreekmusic.gr/panellinia-imeraproshfygias-51-tragoudia-gia-xenitia-ggm-afieroma/>

<https://www.youtube.com/watch?v=KWzvvO0-cZo>, Τραγούδια της ξενιτιάς και της προσφυγιάς

<http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-aggregatedcontent-8526-4736>

<http://users.sch.gr/ipap/Ellinikos%20Politismos/Yliko/mou/xenitia.htm>, Υλικό για την ξενιτιά

<http://photodentro.edu.gr/video/r/8522/547>, βίντεο Όνειρα

<http://photodentro.edu.gr/v/item/ds/8521/6514>, Η μετανάστευση και η προσφυγιά μέσα από φωτογραφίες, εικαστικά έργα και τραγούδια

#### Άλλο παραδοτέο

Κοινόχρηστος

φάκελος

υλικού,

<https://drive.google.com/drive/folders/1EwZMrOUdPeoT3eqjEkKPbaeYa-W-mj2z?usp=sharing>



ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



#### 4.16 «Γυναίκες συνθέτριες, κι όμως υπάρχουν»

Θεοδώρα Τσιμπούρη, Παναγιώτης Λουκάς Μπέλλος, Έλενα Κακογιάννη

##### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Η δραστηριότητα αυτή σχεδιάστηκε για να την υλοποιήσουν οι μαθήτριες και οι μαθητές της Α΄ τάξης του Λυκείου Μουσικού Σχολείου ως συνθετική δημιουργική εργασία στο μάθημα της Ιστορίας της Μουσικής. Οι έφηβες/οι δέχονται πολλά μηνύματα όσον αφορά τους ρόλους των φύλων και είναι ιδιαίτερα ευάλωτες/οι, λόγω ηλικίας, σε αυτά. Στο βιβλίο της Μουσικής εντοπίστηκε ότι καταγράφεται μόνο ένα όνομα Ελληνίδας συνθέτριας, της Ελένης Οικονομοπούλου, σε ολόκληρο το κεφάλαιο για τους Έλληνες συνθέτες. Μέσω της δραστηριότητας οι μαθητές/τριες εμβαθύνουν στην επίδραση των κοινωνικών συνθηκών στη μουσική δημιουργία και κυρίως στη γυναίκεια συνθετική μουσική δημιουργία. Παράγεται ένα δημιουργικό τέχνημα με τη δραματοποίηση, τη δημιουργία των παρουσιάσεων και τη δημιουργία ντοκιμαντέρ.

**Σχολείο:** Μουσικό Σχολείο Ρόδου

**Χρόνος υλοποίησης:** 2021

**Διάστημα εφαρμογής:** Μάρτιος 2021 - Μάιος 2021

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-16 ετών (Α΄ Λυκείου)

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Εκπόνηση συνθετικής/δημιουργικής εργασίας, η οποία προβλέπεται από το πρόγραμμα σπουδών της Α΄ Λυκείου στο μάθημα της Ιστορίας της Μουσικής. Σύνδεση με το αντίστοιχο σχολικό εγχειρίδιο στην Ενότητα του σχολικού βιβλίου Μουσικής της Α΄ Λυκείου «Παλιοί και νέοι δημιουργοί στον Ελλαδικό χώρο» σελ. 61-64. Σύνδεση με μάθημα υποχρεωτικού πιάνου και μουσικών συνόλων οργανοχρησίας.

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 6 διδακτικές ώρες

**Τεχνικές:** Χρησιμοποιείται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος σε όλες τις φάσεις ώστε οι μαθητές και οι μαθήτριες να χωριστούν σε ομάδες, να γίνει η ανάθεση εργασιών αλλά και ορισμός των υποθεμάτων αλλά και η σύνθεση και δημιουργία στη συνέχεια. Ιδεοθύελλα, πρότζεκτ (συνθετική δημιουργική εργασία) συζήτηση.

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Διαδίκτυο, προτζέκτορας, Η/Υ, ηχεία.



## B. Στόχοι

1. Κατανόηση των κοινωνικά δομημένων ρόλων των γυναικών και των αντρών στην κοινωνία σχετικά με τη μουσική δημιουργία (πώς διαμορφώνονται, στερεότυπα, κοινωνικά πρότυπα, συμβολή των ΜΜΕ στη διαμόρφωση των κοινωνικών ρόλων, διαφορές και ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων)
2. Συνειδητοποίηση ότι οι κοινωνικοί ρόλοι δεν αποτελούν μια δεδομένη πραγματικότητα αλλά είναι κοινωνικά κατασκευασμένοι. Συζήτηση σχετικά με το πώς οι κοινωνικά δομημένοι ρόλοι επηρεάζουν τις επιλογές μας και τις ευκαιρίες που μας δίνονται στη μουσική δημιουργία
3. Ενθάρρυνση των κοριτσιών για μουσική δημιουργία
4. Καλλιέργεια συνεργατικότητας και επικοινωνίας



## Γ. Βήματα/οδηγίες

### **Δραστηριότητα 1**

1. Ο/Η εκπαιδευτικός με την τεχνική της ιδεοθύελλας ζητά από τα παιδιά να αναφέρουν γυναίκες μουσικούς (τραγουδίστριες, συνθέτριες, κλπ) που γνωρίζουν και τις καταγράφει τον πίνακα (σε περίπτωση εξ αποστάσεως η δραστηριότητα υλοποιείται σε συνεργατικό έγγραφο). Τα παιδιά επιλέγουν έξι ονόματα από τη λίστα που έχει δημιουργηθεί και χωρίζονται σε αντίστοιχες ομάδες επιλέγοντας την αγαπημένη τους μουσικό.
2. Στη συνέχεια κάθε ομάδα αναλαμβάνει έναν τομέα: α) διερεύνηση στο σχολικό βιβλίο για ελληνίδες συνθέτριες, β) διερεύνηση στο διαδίκτυο σχετικά με την παρουσία ελληνίδων συνθετριών σε σύγχρονες καλλιτεχνικές δραστηριότητες γ) μελέτη εγχειριδίων ιστορίας της μουσικής σχετικά με τη μουσική δημιουργία στον ελλαδικό χώρο τον 20<sup>ο</sup> αιώνα και την παρουσία γυναικών σε αυτό το πεδίο δ) διερεύνηση στοιχείων από το μάθημα της Πολιτικής Παιδείας (σχολικό εγχειρίδιο και διαδίκτυο) σχετικά με τη θέση της γυναίκας στην Ελλάδα τον 20<sup>ο</sup> αιώνα ε) διερεύνηση στοιχείων για συνθέτριες σε παλαιότερες εποχές και στη σύγχρονη σε παγκόσμια μουσική σκηνή (όχι αποκλειστικά Ελληνίδες) σε βιβλία, έντυπα και στο διαδίκτυο στ) διερεύνηση στο διαδίκτυο συνεντεύξεων με ελληνίδες συνθέτριες.
3. Δημιουργούνται πολυμεσικές παρουσιάσεις με σχόλια και προτάσεις από κάθε ομάδα που συγκέντρωσε το αντίστοιχο υλικό (κείμενα, ηχογραφήσεις, φωτογραφίες, τραγούδια, βίντεο).





### Δραστηριότητα 2

1. Συζήτηση για τη θέση των γυναικών στην κοινωνία στις αντίστοιχες εποχές και σύνθεση των στοιχείων που συγκέντρωσαν και παρουσίασαν οι ομάδες στην προηγούμενη δραστηριότητα ώστε να διαπιστωθεί ο ρόλος των κοινωνικών επιδράσεων στη γυναικεία συνθετική δημιουργία.
2. Παρακολούθηση βίντεο για τη ζωή της Νάννερλ Μότσαρτ ή της Κλάρα Βικ.
3. Δραματοποίηση της ζωής της Νάννερλ Μότσαρτ ή της Κλάρα Βικ.



### Δραστηριότητα 3

1. Μέσω του μαθήματος του υποχρεωτικού πιάνου διοργάνωση μικρής μουσικής εκδήλωσης με έργα ελληνίδων αλλά και ξένων συνθετριών που θα εκτελεστούν από τους μαθητές και τις μαθήτριες.
2. Δημιουργία κουίζ για ελληνίδες συνθέτριες (<https://quizizz.com/> ή <https://create.kahoot.it/>)
3. Δημιουργία βίντεο με σύγχρονα έργα συνθετριών από την Ελλάδα και τον κόσμο.

### Δ. Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Προτάσεις για άλλες ηλικιακές ή πληθυσμιακές, αξιοποίηση πρόσθετου υλικού

Η δραστηριότητα απλοποιημένη μπορεί να εφαρμοστεί σε μικρότερες ηλικίες. Μπορεί επίσης να επεκταθεί ως πολιτιστικό πρόγραμμα στο Γυμνάσιο και το Λύκειο για τον ρόλο των γυναικών δημιουργών στις τέχνες.



## E. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

<http://photodentro.edu.gr/lor/>

<https://www.youtube.com/>

<https://soundcloud.com/>

Αποθετήρια <https://www.openarchives.gr/search/Ακαδημαϊκά%20αποθετήρια>

<http://archive.openaccess.gr/dotAsset/14596.pdf>

Ενδεικτική βιβλιογραφία για πρότζεκτ:

Αγγελάκος, Μ. (2003). Διαθεματικές προσεγγίσεις της γνώσης στο ελληνικό σχολείο. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Δερβίσης, Σ. (1998). Οι μαθητές μιας τάξης ως κοινωνική ομάδα και η ομαδοκεντρική διδασκαλία. Αθήνα: Gutenberg.

Frey, K. (1986). Η μέθοδος Project. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδη.

Ματσαγγούρας, Η. (2003). Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση. Αθήνα: Γρηγόρης.

Χρυσαφίδης, Κ. (2000). Βιωματική- Επικοινωνιακή διδασκαλία. Αθήνα: Gutenberg.

Ενδεικτικές σελίδες με στοιχεία για Ελληνίδες συνθέτριες:

<https://www.newsbeast.gr/entertainment/arthro/3423956/tris-ellinides-synthetries-sto-megaro-mousikis-athinon>

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1:%CE%88%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%82\\_%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B5%CF%82](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B1:%CE%88%CE%BB%CE%BB%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%82_%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B8%CE%AD%CF%84%CE%B5%CF%82)

<https://kourdistoportocali.com/magazine/ellinida-synthetis-oh-kerdis-vest-music-video-stis-kannes/>

<https://tomov.gr/2015/03/06/sygchrones-ellinides-synthetries/>

<https://www.mmb.org.gr/en/node/1065869>

<https://www.thetoc.gr/politismos/article/i-ellinida-ntiba-tis-ilektronikis-mousikis-olga-kouklaki-sto-kpispn>

<https://www.kathimerini.gr/189610/article/politismos/arxeio-politismoy/oi-ellhnides-ths-moysikhs>

<https://www.lifo.gr/now/culture/17580>

<http://www.topontiki.gr/article/59205/einai-nees-kai-oraies>



[https://hellenicmusiccentre.com/index.php?id\\_category=27&controller=category&id\\_lang=6](https://hellenicmusiccentre.com/index.php?id_category=27&controller=category&id_lang=6)

Ενδεικτικές σελίδες για Συνθέτριες μουσικής σε 1600 χρόνια ιστορίας

<https://tomov.gr/2016/01/03/gynaikes-synthetries-klassikis-moysikis-1200-chronia-istorias/>

[https://www.lifo.gr/articles/music\\_articles/86971/i-gynaika-sti-skia-toy-motsart](https://www.lifo.gr/articles/music_articles/86971/i-gynaika-sti-skia-toy-motsart)

[http://www.donneinmusica.org/www/index.php?option=com\\_content&view=article&id=26:ellenika&catid=2&Itemid=101&lang=it](http://www.donneinmusica.org/www/index.php?option=com_content&view=article&id=26:ellenika&catid=2&Itemid=101&lang=it)

<https://www.maxmag.gr/mousiki/gynaikes-moysikoi/>

<https://www.protagon.gr/epikairotita/giati-to-xoligount-den-thelei-tis-gynaikes-synthetes-44341762452>

[http://users.uoa.gr/~nektar/arts/music/woman\\_byzantine\\_music.htm](http://users.uoa.gr/~nektar/arts/music/woman_byzantine_music.htm)

<https://www.youtube.com/watch?v=rvgiq5nKO6A&t=52s> Η ζωή της Νάννερλ Μότσαρτ

<https://www.youtube.com/watch?v=937Oe2L-4Ik> Νάννερλ Μότσαρτ

<https://www.youtube.com/watch?v=JvNP18IZ2gI> Κλάρα Βικ-Σούμαν

[https://www.youtube.com/watch?v=mqrOmGU5m\\_g](https://www.youtube.com/watch?v=mqrOmGU5m_g) Κλάρα Βικ-Σούμαν

Υλικό συγκεντρωμένο στον Κοινόχρηστο φάκελος υλικού,

<https://drive.google.com/drive/folders/195bZcBKXOFnZmXN7QDluUwN93YiSyC>  
[MR.](#)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



A series of 20 horizontal lines for taking notes, starting from the first line below the header and extending to the bottom of the page.

## 4.17 «Το δικαίωμα των παιδιών στην προστασία»

Αλκμήνη Τσακούδη

### A. Χαρακτηριστικά

**Λίγα λόγια για τη δραστηριότητα:** Μέσω εκπαιδευτικών προβολών και ανάλυση άρθρων, κυρίως της επικαιρότητας, οι μαθητές θα γράψουν το δικό τους έντυπο, σχετικά με το δικαίωμα στην προστασία των παιδιών με ευαίσθητο διαπολιτισμικό υπόβαθρο. Στη συνέχεια, το έντυπο θα μοιραστεί στις υπόλοιπες τάξεις του σχολείου, ενώ παράλληλα θα γίνει και παρουσίαση του θέματος.

**Σχολείο:** Ιδιωτικά εκπαιδευτήρια Ρόδου - Πυθαγόρας

**Χρόνος υλοποίησης:** 4 διδακτικές ώρες

**Διάστημα εφαρμογής:** 17/5-30/5

**Ηλικιακή ομάδα:** Α΄ Λυκείου

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Ιστορία

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 4 διδακτικές ώρες

**Τεχνικές:** εκπαιδευτικές προβολές και ανάλυση άρθρων

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** (π.χ. Πλαστικοποιημένες φωτογραφίες, projector, διαδίκτυο, A4 χαρτί, μαρκαδόροι).

H/Y, projector, διαδίκτυο, εκτυπωτής, χαρτί A4

### B. Στόχοι

1. Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση
2. Ανάπτυξη γλωσσικής ικανότητας και γραφής
3. Συνεργασία και επικοινωνία







### Γ. Βήματα/οδηγίες

#### Δραστηριότητα 1

1. Αφόρμηση μέσω εκπαιδευτικών προβολών και ανάλυση άρθρων της επικαιρότητας
2. Έρευνα σχετικά με τις ανάγκες των παιδιών που προέρχονται από ευαίσθητο διαπολιτισμικό περιβάλλον
3. Συζήτηση με τον εκπαιδευτικό σε επίπεδο Ολομέλειας Τάξης και χωρισμός σε ομάδες των παιδιών



#### Δραστηριότητα 2

1. Συζήτηση και απάντηση στα εξής ερωτήματα:  
Πώς πιστεύετε ότι ήταν η καθημερινότητα αυτών των παιδιών στην πατρίδα τους;  
Ποιοι λόγοι τους ανάγκασαν να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους;  
Τι δυσχέρειες αντιμετωπίζουν στη «νέα τους πατρίδα»;  
Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να βελτιώσουμε τις συνθήκες που βιώνουν;
2. Κάθε ομάδα, επιλέγει ένα από τα θέματα συζήτησης
3. Δημιουργία άρθρων μαθητών



#### Δραστηριότητα 3

1. Συλλογή άρθρων και δημιουργία του έντυπου
2. Εκτύπωση αντίτυπων – διανομή στις υπόλοιπες τάξεις
3. Παρουσίαση του θέματος στους υπόλοιπους μαθητές του σχολείου



### Δ. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Κάθε εκπαιδευτικός επιλέγει άρθρα και προβολές οι οποίες ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες της τάξης του. Υλικό μπορεί να αντλήσει είτε μέσα από το διαδίκτυο, είτε μέσα από διπλωματικές εργασίες. Στόχος είναι μέσα από την ανάλυση αυτών να φανούν οι ανάγκες που έχουν τα παιδιά με ευαίσθητο διαπολιτισμικό υπόβαθρο. Στην παραπάνω δραστηριότητα, δίνονται κάποια ερωτήματα, στα οποία τα παιδιά κλήθηκαν να απαντήσουν και να συντάξουν τα άρθρα τους. Ωστόσο, τα ερωτήματα μπορούν να διαμορφωθούν σύμφωνα με τις ανάγκες της τάξης.

### Προτάσεις για άλλες ηλικιακές ή πληθυσμιακές, αξιοποίηση πρόσθετου υλικού

Η δραστηριότητα μπορεί να υλοποιηθεί και σε μαθητές Γυμνασίου. Επίσης, στην παρουσίαση του θέματος θα μπορούσαν να παρευρεθούν και να συνομιλήσουν με τους μαθητές, μέλη οργανώσεων που συμμετέχουν ενεργά στην προστασία παιδιών με ευαίσθητο διαπολιτισμικό υπόβαθρο.

### Ε. Πολυμεσικό υλικό/Ενδεικτική βιβλιογραφία

Το εκπαιδευτικό υλικό που προβλήθηκε στο επιμορφωτικό πρόγραμμα της ICON Greece



ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ



Lined writing area consisting of 20 horizontal purple lines.

## 4.18 «Σχολικός εκφοβισμός»

Αικατερίνη Διακίδη-Κώστα

### A. Χαρακτηριστικά

**Σχολείο:** Γενικό Λύκειο Αφάντου

**Ηλικιακή ομάδα:** 15-16 ετών Α Τάξη Λυκείου

**Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο:** Νεοελληνική Γλώσσα, Βιολογία, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Πληροφορική

**Εκτιμώμενος χρόνος:** 6-7 Διδακτικές ώρες 45 λεπτών ή 6 ώρες

**Υποστηρικτικό υλικό και μέσα:** Η/Υ, προτζέκτορας, πίνακας, χαρτόνια, μαρκαδόροι

### B. Στόχοι

- Οι μαθητές/τριες να ευαισθητοποιηθούν στους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 21
- Οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών
- Οι μαθητές/τριες να προβληματιστούν και να αναστοχαστούν δημιουργικά σε σχέση με το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού και να αναλάβουν δράση.

### Γ. Βήματα/οδηγίες

#### Δραστηριότητα 1

Οι μαθητές/τριες ευαισθητοποιούνται στους 17 στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 21. Διάρκεια: 60 λεπτά

Οι μαθητές/τριες να αναστοχαστούν σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών.

Οι μαθητές/τριες να προβληματιστούν και να αναστοχαστούν δημιουργικά σε σχέση με το φαινόμενο του Σχολικού Εκφοβισμού και να αναλάβουν δράση.

#### Δραστηριότητα 2

Στα παιδιά παρουσιάζεται η χάρτα των δικαιωμάτων του παιδιού όπου γίνεται αναστοχασμός και συζήτηση. Στη συνέχεια τα παιδιά σε ομάδες των δύο ατόμων καλούνται να αποτυπώσουν με τον δικό τους τρόπο και να στοχαστούν σε ένα από τα άρθρα της χάρτας των δικαιωμάτων του παιδιού και δημιουργούν τα τεχνήματά τους. Έπειτα γίνεται παρουσίαση και σύνθεση στην ολομέλεια. Διάρκεια 60 λεπτά.



### Δραστηριότητα 3

Σχολικός Εκφοβισμός και Παιδική Προστασία. Διάρκεια 60 λεπτά.

Στα παιδιά ζητείται να αποτυπώσουν ανώνυμα σε χαρτί αν έχουν βιώσει οι ίδιοι ή αν έχουν αντιληφθεί περιστατικά σχολικού εκφοβισμού και να τα αποτυπώσουν σε χαρτί ή να το αποτυπώσουν σε rolling (διαδικτυακά).

Στη συνέχεια τους ζητείται να εκφραστούν αυθόρμητα και να αποτυπώσουν λέξεις και έννοιες που τους έρχονται αυθόρμητα στο μυαλό, όταν ακούνε ή βλέπουν την έννοια Σχολικός Εκφοβισμός.

Οι λέξεις καταγράφονται και δημιουργείται ένα τέχνημα.



### Δραστηριότητα 4

Διάρκεια 120 λεπτά.

Γίνεται διαδικτυακή προβολή ταινίας το Καναρινί Ποδήλατο μέσω Webex. Διάρκεια 1h.28 min.39 sec. Διαθέσιμο στο <https://youtu.be/DTEXVk16HTA>.

Ακολουθεί συζήτηση με τα παιδιά όπου αυθόρμητα εκφράζονται απόψεις και συναισθήματα σχετικά με το συναισθηματικό αποτύπωμα της ταινίας και αναπτύσσεται διάλογος και προβληματισμός. (40 λεπτά).

Ζητείται με αφόρμηση την ταινία να δημιουργήσουν το δικό τους τέχνημα σε σχέση με τον σχολικό εκφοβισμό και να προτείνουν τη δική τους συνέχεια στην ιστορία. (Εργασία για το σπίτι σε μεταγνωστικό επίπεδο).



### Δραστηριότητα 5

Διάρκεια 90 λεπτά. Στη συνέχεια στην τάξη τους ζητείται να αποτυπώσουν τα συναισθήματά τους σχετικά με τον σχολικό εκφοβισμό σε τεχνήματα.

Τα παιδιά καλούνται να αποτυπώσουν μέσω αναστοχασμού τι συναισθήματα βιώνει το παιδί που εκφοβίζεται.

Τα παιδιά τοποθετούνται συναισθηματικά απέναντι στο παιδί που εκφοβίζεται τι συναισθήματα βιώνουν.

Επεξεργάζονται τι μπορεί να κάνει το παιδί που εκφοβίζεται. Πώς μπορεί να αντιδράσει.

Αναστοχάζονται τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά ως παρατηρητές.

Αποφασίζουν να αναλάβουν δράση και συστήνεται ομάδα Σχολικής Διαμεσολάβησης που θα επιμορφωθεί και θα αναλάβει δράση.

#### Δ. Αποτίμηση

Τα παιδιά αναστοχάστηκαν σχετικά με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 21, επεξεργάστηκαν τη χάρτα των δικαιωμάτων του παιδιού και εστίασαν στο φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού.

Πραγματοποιήθηκε δημιουργική συζήτηση και αναστοχασμός σχετικά με τα συναισθήματα που βίωσαν. Επιπλέον αναδείχθηκαν οι έννοιες του εκφοβισμού, τα χαρακτηριστικά του παιδιού που γίνεται στόχος εκφοβισμού, τα χαρακτηριστικά αυτού που ασκεί τον εκφοβισμό ή της ομάδας που ασκεί τον εκφοβισμό, ο ρόλος των παρατηρητών, τα συναισθήματα του παιδιού που εκφοβίζεται, οι μορφές στις οποίες μπορεί να εμφανιστεί ο εκφοβισμός. Συνειδητοποίησαν τον σημαντικό ρόλο όσων αντιλαμβάνονται ένα περιστατικό εκφοβισμού να εκτυλίσσεται και την ανάγκη δράσης. Ειδικότερα διερευνήθηκαν οι απόψεις των μαθητών/τριών σχετικά με το τι μπορεί να κάνει το παιδί θύμα και τι μπορούν να κάνουν οι παρατηρητές.

Ζητήθηκε από τα παιδιά να προτείνουν τη δική τους συνέχεια στο τέλος της ιστορίας και να αποτυπώσουν τη δική τους προοπτική προσέγγιση στην εξέλιξή της σε μεταγνωστικό επίπεδο. Επίσης ζητήθηκε να ζωγραφίσουν κάτι ή να αποτυπώσουν το δικό τους μήνυμα για το Bullying.

Τα παιδιά εξέφρασαν τις προσωπικές τους εμπειρίες και αποτύπωσαν δημιουργικά με εγγράμματα τεχνήματα το δικό τους μήνυμα για τον Σχολικό Εκφοβισμό-Bullying.

Αναστοχάστηκαν δημιουργικά, ανέπτυξαν συνεργατικότητα, εκφράστηκαν ακόμα και τα παιδιά που δύσκολα συμμετέχουν στην τάξη στο μάθημα, ορισμένα αποφορτίστηκαν, ταυτίστηκαν και λυτρώθηκαν εξωτερικεύοντας τα βιώματά τους, ενισχύθηκε η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθησή τους και κάποια αποφάσισαν να αναλάβουν δράση.

#### Άλλο παραδοτέο

Τεχνήματα Ζωγραφικής, κείμενα, εγγράμματα αποτυπώματα.

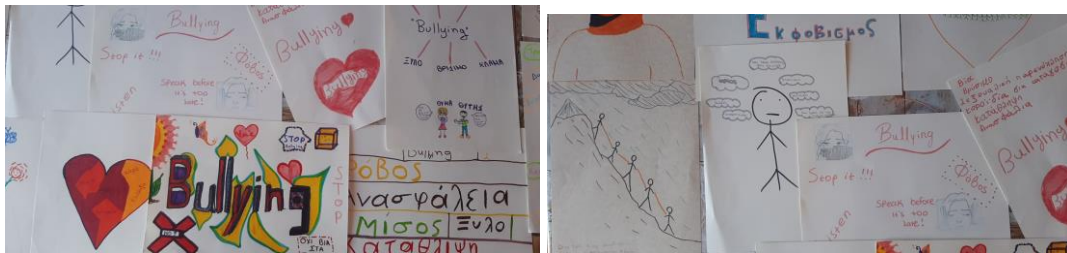
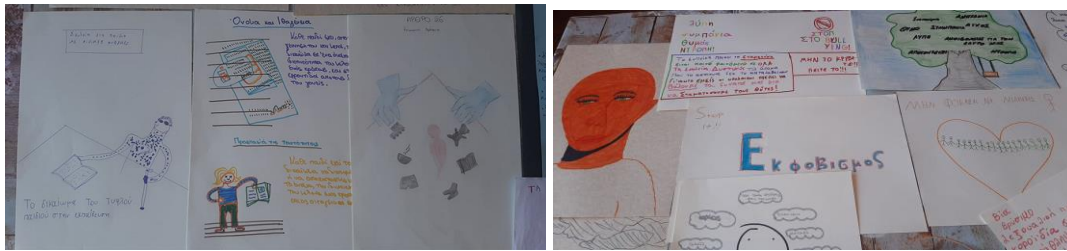
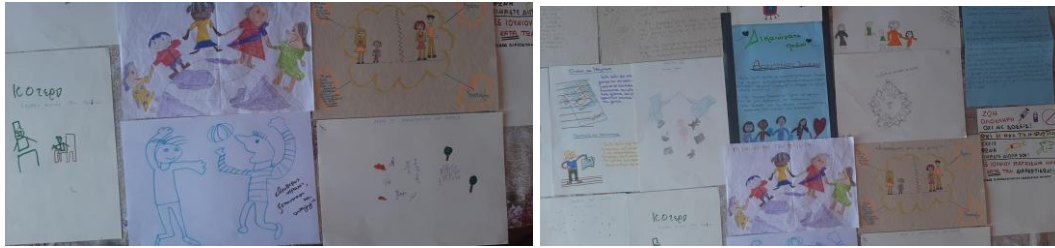
#### Ε. Οδηγίες για τον εκπαιδευτή. Προτάσεις/επεκτασιμότητα

Η υλοποίηση της διδακτικής πρότασης μπορεί να επεκταθεί χρονικά με εμπλουτισμό δραστηριοτήτων, με αξιοποίηση και διαδραστικών διαδικτυακών εργαλείων ώστε να αποτελέσει ένα ολοκληρωμένο project με χρονικό ορίζοντα



ολόκληρης διδακτικής χρονιάς. Ωστόσο μπορεί να αποτελέσει εργαλείο εμπλουτισμού επιμέρους θεματικών ενοτήτων σε διάφορα μαθήματα στο πλαίσιο της σχολικής μονάδας. Μπορεί να πραγματοποιηθεί δια ζώσης, ή με μεικτό μοντέλο δια ζώσης και εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

## Παράρτημα Τεχνήματα





## ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ




---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---



Όπως αναφέρεται στο τέταρτο κεφάλαιο της Έκθεσης προς την Unesco της Επιτροπής για την Εκπαίδευση υπό την προεδρία του Ζακ Ντελόρ ένας από τους τέσσερις πυλώνες της εκπαίδευσης είναι: *«Να μάθουμε να συνυπάρχουμε αναπτύσσοντας την ικανότητα να κατανοούμε τον άλλο και να αντιλαμβανόμαστε τις αλληλεξαρτήσεις -να πραγματοποιούμε κοινά έργα και να προετοιμαζόμαστε για τη διαχείριση συγκρούσεων -στα πλαίσια του σεβασμού του πλουραλισμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ειρήνης.*

Μία τέτοιου είδους ανθρωπιστική προσέγγιση προσπαθήσαμε να επιτύχουμε μέσα από τη δημιουργία του συγκεκριμένου εκπαιδευτικού οδηγού. Μία προσέγγιση που προϋποθέτει τη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/τριών και των εκπαιδευτικών, η οποία είναι αναπόσπαστο στοιχείο των δημοκρατικών κοινωνιών, ενισχύει την προστασία και ασφάλεια του παιδιού και βοηθάει στην ενσωμάτωση μαθητών/τριών από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα και από ευάλωτες και ευπαθείς κοινωνικά ομάδες.



### Με την οικονομική υποστήριξη:



Αυτή η έκδοση χρηματοδοτήθηκε από τη **Hellenic Hope** στο πλαίσιο του προγράμματος «Σημεία Στήριξης», που συγχρηματοδοτείται από το Κοινωφελές Ίδρυμα Ιωάννη Σ. Λάτση, το ΤΙΜΑ Κοινωφελές Ίδρυμα, τη Φιλανθρωπική Οργάνωση Hellenic Hope, το Ίδρυμα Καπετάν Βασίλη και Κάρμεν Κωνσταντακόπουλου, το Ίδρυμα Α. Γ. Λεβέντη, το Ίδρυμα Α.Κ. Λασκαρίδη, το Costas M. Lemos Foundation και το Ίδρυμα Μποδοσάκη.

Το περιεχόμενό της εκφράζει τις απόψεις των συγγραφέων της και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι εκφράζει την επίσημη θέση του προγράμματος «Σημεία Στήριξης». Απαγορεύεται η αναδημοσίευση δίχως την έγγραφη άδεια του δημιουργού ή του εκδότη.

### Με την υποστήριξη:



ISBN: 978-618-85521-0-4